

781.537

4X50-17

1.1.3

การวิเคราะห์เพลงมอญในพิธีศพ

ปริญญานิพนธ์

ของ

พุทธะ ณ บางช้าง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกมานุษยวิทยามหาวิทยาลัย

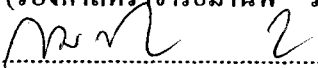
มีนาคม 2542

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

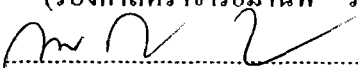
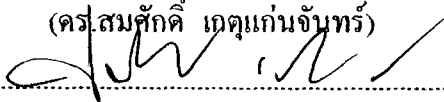
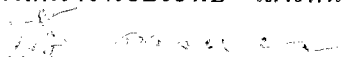
117117

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกมานุษยวิทยารากวิทยา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์มานพ วิสุทธิแพทย์)

..... กรรมการ
(ดร.สมศักดิ์ เกตุแก่นจันทร์)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์มานพ วิสุทธิแพทย์)

..... กรรมการ
(ดร.สมศักดิ์ เกตุแก่นจันทร์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประทีป เล้ารัตนอารีย์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ปิ๊ป คงลายทอง)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกมานุษยวิทยารากวิทยา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)
วันที่ 12 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2542

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับคำแนะนำเป็นอย่างดีจาก รองศาสตราจารย์มานพ วิสุทธิแพทย์ ประธานที่ปรึกษา ดร.สมศักดิ์ เกตุแก่นจันทร์ กรรมการที่ปรึกษา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประทีป เล้ารัตนอารีย์ และอาจารย์ปิยภรตลาทอง ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก่ใจ และตรวจสอบ ในการเขียนปริญญานิพนธ์จนสำเร็จ

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร ที่กรุณาให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติ ปี่พาทย์มอญ

ขอขอบพระคุณ พ.อ.อ.วีระ คนตรีเจริญ ที่ให้ความอนุเคราะห์ร่วมมือในการบรรเลงทางมอญวงใหญ่ ทั้ง 4 เพลง บันทึกเทปและให้ข้อมูลที่สำคัญ

ขอขอบพระคุณ พันโทเสนาะหลวงสุนทร ที่กรุณาช่วยเขียนโน้ตสากล เพลงมอญทั้ง 4 เพลง

ขอขอบพระคุณ หม่อมหลวงสุรักษ์ สวัสดิกุล ที่กรุณาให้ข้อมูลเกี่ยวกับเพลงมอญในพิธีศพ

ขอขอบคุณอาจารย์จินตนา วิบุลรัตน์ ที่กรุณาช่วยเรียบเรียง พิมพ์ และตรวจทานต้นฉบับ

นอกจากนี้ขอขอบพระคุณทุก ๆ ท่าน ซึ่งไม่ได้กล่าวนาม ที่ได้ให้ความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือจนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และบูรพาจารย์ที่ได้ประสาทวิชาความรู้ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

พุทธะ ณ บางช้าง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1. ภูมิหลัง.....	1
ชีวประวัติพันเจ้าอากาศเอกวิระ คนตรีเจริญ.....	10
ผลงานพันเจ้าอากาศเอกวิระ คนตรีเจริญ.....	10
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	12
ความสำคัญของการวิจัย.....	12
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	12
นิยามยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	14
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
3. วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	25
4. การวิเคราะห์เพลงมอญในพิธีศพ.....	27
5. สรุปและอภิปราย.....	121
บรรณานุกรม.....	122
ภาคผนวก.....	126
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	157

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ดนตรี เป็นศิลปะที่สำคัญอย่างหนึ่ง หรืออาจกล่าวได้ว่า ดนตรีเป็นศิลปะที่แพร่หลายกว่าศิลปะอื่น ๆ เพราะดนตรีเป็นศิลปะที่ถือได้ว่า เป็นศิลปะที่ทำให้เกิดปิติ ความภูมิใจ ความยินดี ความพอใจได้มากที่สุด

ดนตรีเป็นมรดกอันล้ำค่าทางธรรมชาติ ที่เกิดจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ซึ่งได้ร่วมสร้างสรรค์กันมาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลายาวนาน มนุษย์ใช้ดนตรีเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้สึกและอารมณ์ ดนตรีจึงเป็นผลงานทางศิลปะประเภทหนึ่ง ที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์และแพร่หลายไปในสังคม ซึ่งเราเรียกศิลปะแขนงนี้ว่า “ดุริยางคศิลป์”

บทเพลงเป็นส่วนหนึ่งของดนตรี ผลิผลของดนตรีก็คือบทเพลงนั่นเอง เราสามารถที่จะใช้บทเพลงเป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด เป็นสื่อกลางในการติดต่อหรือทำความเข้าใจระหว่างมนุษย์ ตลอดจนสามารถใช้เป็นสื่อในการถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกให้ผู้อื่นได้รับรู้เช่นกัน บทเพลงจึงเป็นสิ่งที่แสดงถึงวัฒนธรรมบางส่วน of มนุษย์ มนุษย์แต่ละชาตินั้นย่อมจะมีบทเพลงที่เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติของตน ลักษณะของบทเพลงโดยทั่ว ๆ ไป มีอยู่ 2 ประเภทคือ เพลงขับร้อง (Vocal music) และเพลงบรรเลง (Instrumental music)

คำว่า “ดนตรี” พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน หมายถึง ลำดับเสียงอันไพเราะ ซึ่งลำดับเสียงนี้ นักมานุษยวิทยา ยังนิยามเพิ่มเติมว่า ต้องเป็นเสียงที่เกิดจากการประดิษฐ์ของมนุษย์เท่านั้น เสียงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น เสียงน้ำไหล เสียงลมพัดผ่านกิ่งไม้ เสียงก้อนหินตกกระทบกัน เหล่านี้ เป็นต้น ไม่นับว่าเป็นเสียงดนตรี (ดุริยางค์พจนานุกรม, 2535 : 24)

ดนตรีในสังคมต่าง ๆ ทั่วโลกนั้น มักสร้างขึ้นด้วยวิธีการที่คล้ายคลึงกัน และมีพัฒนาการนานนับพันๆ ปี ดนตรีมีกำเนิดจากธรรมชาติ ทุกสิ่งทุกอย่างที่ดังอยู่รอบตัวเรา ล้วนเป็นเสียงดนตรีทั้งสิ้น เสียงที่เกิดจากธรรมชาติเหล่านี้ มนุษย์ได้คิดเลียนเสียงธรรมชาติขึ้น โดยนำวัสดุทางธรรมชาติมาสร้างให้เกิดเป็นเสียง จึงเกิดการสร้างดนตรีขึ้นใน

กลุ่มคน และกลุ่มคนเหล่านี้ ได้นำเอาดนตรีมาสร้างประเพณีและวัฒนธรรมประจำกลุ่ม

อารยธรรมของซีกโลกตะวันออกเกิดก่อนคริสต์ศักราช 3,000 ปี ส่วนของทางตะวันตก ได้รับอารยธรรมมาจากยุโรปตะวันออกเมื่อ 1,000 ปี ก่อนคริสต์ศักราช อารยธรรมของยุโรปตะวันออกมีความเจริญสูงสุดที่ประเทศกรีก

กรีกเป็นชนชาติที่ยกย่องดนตรีเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สามารถใช้ดนตรีในการชำระล้างบาปและมลทินทางใจได้ ให้ความสำคัญกับโรคภัยไข้เจ็บได้

บทเพลงสรรเสริญเทพเจ้าของกรีก ก็มีวิวัฒนาการมาจากเพลงพื้นบ้าน ซึ่งมีอยู่ในชนทุกเผ่าพันธุ์ และพัฒนามาเป็นดนตรีประกอบพิธีกรรม เพลงเหล่านี้มีลักษณะเป็นทำนองสั้น ๆ อาจมีเครื่องดนตรีตามแต่จะคิดหาได้มาบรรเลงประกอบเพื่อให้มีเสียงดังได้ยินไปถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ต่อมาในปี ค.ศ. 300 เป็นต้นมา ดนตรีได้วิวัฒนาการมาเป็นบทสวดประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ และเจริญรุ่งเรืองต่อมาจนเกิดตัวโน้ตและบทเพลง ที่สลับซับซ้อนมากขึ้น (สุมาลี นิมนานภาพ, 2530 : 227-231)

จีนเป็นประเทศหนึ่งในเอเชียที่มีอารยธรรมสูงและเก่าแก่มาก ย้อนหลังไปกว่า 4,000 ปี ดนตรีของจีนได้แพร่หลายไปยังประเทศญี่ปุ่น ซึ่งดนตรีของสองประเทศนี้เน้นหนักไปทางด้านเครื่องสายเป็นส่วนใหญ่ ส่วนทางอินเดีย ดนตรีส่วนใหญ่เข้ามามีบทบาททางด้านศาสนา หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของดนตรีอินเดีย นั้น ปรากฏพบในงานทางด้านอารยธรรมแขนงอื่น เช่น วรรณกรรมต่าง ๆ ดนตรีของอินเดียจะเน้นหนักไปทางด้านเครื่องดีและเครื่องดีด

สังคมไทยมีลักษณะของการผสมผสาน ยอมรับเอาศิลปวัฒนธรรม ศาสนาและความเชื่อ มาจากหลายชาติ เช่น จีน อินเดีย ตลอดจนถึงแนวความคิดของชาติตะวันตก และนำมาปรับปรุงให้เป็นรูปแบบของตนเอง ดนตรีไทยได้รับอิทธิพลจากอินเดียโบราณ ตามความเชื่อทางด้านศาสนา ภาษา ศิลปะ และวัฒนธรรม

ปัญญา รุ่งเรือง (2517 : 1) ได้กล่าวว่า “ดนตรีไทยเป็นสิ่งที่มิขึ้นพร้อมกับคนไทย ดนตรีและศิลปะถือเป็นเครื่องมือสำหรับวัดความรุ่งเรืองของชาติอย่างหนึ่ง ชนชาติไทยเป็นชาติที่มีอารยธรรมอันสูงส่งเพราะเรามีดนตรีและศิลปะซึ่งเจริญถึงขั้นที่เป็นแบบฉบับ (Classic) ได้” และจากบทความเรื่องเครื่องสายไทยของ อาจารย์มนตรี ตราโมท (2530 : 16) กล่าวไว้ว่า

“... ส่วนตอนใต้ลงมาตามลุ่มน้ำแยงซีตลอคทั้งฝั่งซ้ายและขวา เป็นที่อยู่ของชนชาติเจ้าของถิ่นเดิมซึ่งมิใช่จีนตอนต้นของสายน้ำแยงซีซึ่งเป็นมณฑลเสฉวนในบัดนี้ เมื่อสมัยระหว่างก่อน พ.ศ. 298 ถึง พ.ศ. 342 เป็นที่ตั้งของอาณาจักรมอ ซึ่งนักประวัติศาสตร์โดยมากกล่าวรับรองว่า มอในสมัยนั้นคือชนชาติเชื้อไทย พระเจ้ามอปาอ่องซึ่งครองราชย์อยู่ในระหว่าง พ.ศ. 310 ถึง พ.ศ. 343 ก็ว่าเป็นกษัตริย์ไทยในสมัยโบราณนั้น จีนได้เครื่องดนตรีไปจากชนชาติในดินแดนตอนใต้หลายอย่าง ที่ปรากฏชัดก็คือ กลองชนิดหนึ่งซึ่งจีนยังใช้อยู่จนทุกวันนี้ เรียกกว่า “น่านตังกู่” อันหมายถึงกลองของชาวใต้ ลักษณะเป็นกลองจึงหนังตึงด้วยหมุดทั้งสองหน้าอย่าง “กลองทัด” ของไทยเราไม่ผิดเพี้ยนเลย และรูปร่างกลองก็แตกต่างกับกลองชนิดอื่น ๆ ของจีน ซึ่งเข้าใจว่า อาจได้ไปจากกลองของชาติไทยในสมัยครั้งกระโน้นก็เป็นได้

“...ในสมัยเลียดก๊ก ราวก่อน พ.ศ. 280 เซ็กป๋นเจ้าเมืองไซหยง ไม่เคยเห็นหรือเคยฟังดนตรีเลย เมื่อกังจูบ่นส่งมโหรีหญิงไปสำหรับหนึ่งมี 6 คนด้วยกัน เลยทำให้เปลิดเพลินจนถึงละทิ้งกิจการบ้านเมืองได้ และเมื่อในสมัยน่านเจ้า ราว พ.ศ. 1345 ก็ปรากฏว่ากษัตริย์ไทยแห่งอาณาจักรน่านเจ้าได้จัดส่งดนตรีไปยังราชสำนักจีน ณ กรุงซีอานฟู ส่วนเครื่องดนตรีที่ส่งนั้นจะมีสิ่งใดบ้าง ไม่สามารถจะทราบได้ แต่ก็พอชี้ให้เห็นว่าไทยเราได้มีความเจริญในด้านการดนตรีมาก่อน มิฉะนั้นไหนเลยจะกล้าเอามะพร้าวห้าวไปขายสวน...”

ในสังคมไทย คนไทยอยู่กันเป็นกลุ่มก้อน กระจายกันอย่างกว้างขวางตั้งแต่ภาคใต้ของจีนลงมาจนถึงไทยปัจจุบัน วัฒนธรรมทางด้านดนตรี จึงมีส่วนใกล้เคียงกันด้วยอิทธิพลของการแพร่กระจายและการกลืนกันทางวัฒนธรรม

“ดนตรีไทย” เป็นสัญลักษณ์ที่สะท้อนถึงความเจริญรุ่งเรืองในสังคมของชนชาติไว้หลายลักษณะ โดยเฉพาะเสียงเพลงไทยที่บรรเลงออกมา ก็ถ่ายทอดความรู้สึกทางอารมณ์อันสุนทรีย์ และนำเอาดนตรีเข้าไปประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ในสังคมไทย มนตริตราโมท (2527:103-119) กล่าวว่า

“...การบรรเลงที่เกี่ยวกับชีวิตของชาวไทยนี้ ก็เนื่องด้วยชาวไทยเรามีประเพณีที่ปฏิบัติเป็นพิธีต่าง ๆ มาตั้งแต่เกิดจนตาย และมีพิธีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับดนตรีไทยมาก ในที่นี้จะ

เลือกกล่าวเฉพาะพิธีที่เกี่ยวข้องกับดนตรีโดยเฉพาะส่วนพิธีอื่น ๆ ที่ไม่มีดนตรีก็จะกล่าวเพียงผ่านไปเท่านั้น...”

พิธีที่ต้องบรรเลงดนตรี อันเกี่ยวกับชีวิตนี้จะแยกอธิบายออกเป็นสองประการ ประการแรกเป็นพระราชพิธีในส่วนพระมหากษัตริย์ อีกประการหนึ่งเป็นพิธีของประชาชนทั่วไป คึกฤทธิ์ ปราโมช (2515 : 1-2) กล่าวว่า

“... ในงานต่างๆ ที่ได้กล่าวถึงมาแล้วนี้จะต้องมีนาฏศิลป์และดนตรีประกอบงานทำขวัญ เดือนและโกนผมไฟเด็กนั้นประกอบด้วยการเลียงพระ เพราะฉะนั้นจึงต้องมีปีพาทย์บรรเลงไว้รับพระที่มาเจริญพระพุทธมนต์ บรรเลงในระหว่างพระฉันและบรรเลงส่งพระตอนพระกลับ เริ่มด้วยปีพาทย์บรรเลงเพลงโหมโรงเช้าเมื่อพระมาถึงบรรเลงเพลงต่าง ๆ ในระหว่างพระฉัน และจบลงด้วยการทำเพลงกราวรำ เป็นการแสดงความปิติรื่นเริงที่ได้ทำบุญกุศลเสร็จแล้ว...”

สำหรับทารกที่เป็นพระราชกุมารหรือพระราชกุมารีนั้น ในพิธีเชิญขึ้นพระอุททำขวัญหลังจากประสูติแล้วก็มีการบรรเลงดุริยະดนตรี พราหมณ์ขับไม้บัณเฑาะว์และเห่กล่อมตามประเพณี ซึ่งเป็นดนตรีอีกชนิดหนึ่ง

ในการโกนจุกนั้นก็ต้องมีการทำบุญเลียงพระและมีปีพาทย์ประโคมเช่นเดียวกัน นอกจากนั้นในการทำขวัญเด็กที่โกนจุก ก็มีดนตรีขับกล่อม และมีการขับเสภาให้แขกที่ร่วมงานฟัง ผู้ที่มีฐานะดีก็อาจมีละครหรือลิเกฉลองในงานนี้ ส่วนมากจะจัดแสดงในภาคกลางวัน

การแต่งงาน ก็เป็นงานที่ไม่ขาดเสียงดนตรีอีกอย่างหนึ่ง เพราะต้องมีการทำบุญเลียงพระซึ่งต้องใช้ปีพาทย์ประโคม และต้องมีมโหรีกล่อมหอ

ในงานศพนั้นจะกระทำกันอย่างยิ่งใหญ่ ถ้าหากเป็นศพของผู้มีฐานะดีก็จะมีปีพาทย์นางหงส์ ปีพาทย์มอญ และก็ต้องมีมหรสพทุกอย่างหรือมากอย่าง เช่น โขน ละคร หุ่นหนัง เป็นต้น ซึ่งมีติดต่อกันหลายวันในงานเผาศพ ส่วนในการตั้งบำเพ็ญกุศลก็ต้องมีดนตรีประโคมศพ นอกจากนั้นแล้ว ยังมีการฉลองต่างๆ เช่น งานขึ้นบ้านใหม่ หรือการฉลองถาวรวัตถุซึ่งสร้างขึ้นไว้ในศาสนา เช่น พระพุทธรูป โบสถ์ วิหารหรือศาลา ซึ่งต้องใช้ทั้งนาฏศิลป์และดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของการฉลองการแสดงดนตรีและนาฏศิลป์ในงานต่าง ๆ ที่ได้กล่าวถึงมานี้...”

ชาวมอญเป็นหนึ่งในชนชาติดั้งเดิมที่อาศัยอยู่และเป็นเจ้าของถิ่นฐานในประเทศไทยโบราณ ตามชนชาติที่ว่ำนั่นคือ ขอม มอญ ละว้า

ชนชาติมอญมีประเพณีและความเชื่อ ซึ่งมีความผูกพันต่อชีวิตและความเป็นอยู่นอกเหนือไปจากปัจจัยการดำรงชีพ ที่แสดงให้เห็นเป็นลักษณะเฉพาะของมอญ มอญและไทยได้รับอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ และฮินดู จากอินเดีย ทำให้รับเอาคติความเชื่อเกี่ยวกับการทำพิธีต่าง ๆ เพื่อความเป็นสิริมงคลในชีวิต นับตั้งแต่แรกเกิด จนถึงสิ้นชีวิต และได้กระทำติดต่อกันมาจนกลายเป็นประเพณี แต่ประเพณีของมอญและไทยจะแตกต่างกันในแง่ของรายละเอียดและการปฏิบัติ เช่น

- ความเชื่อ
- ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ ดวงดาว โชคชะตา
- ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์

โดยทั่วไปประเพณีต่างๆ ของชาวมอญ เช่น ประเพณี การเกิด การแต่งงาน การบวช เป็นต้น จะมีลักษณะคล้ายของไทย ยกเว้นประเพณีการทำศพ ชาวมอญใช้วิธีการเผาเช่นเดียวกับไทย แต่มีข้อยกเว้นว่า ถ้าไม่ใช้การตายแบบธรรมดา คือ ตายด้วยโรคหรืออุบัติเหตุ ศพนั้นจะไม่มีกรเผา แต่จะนำไปฝังโดยมีความเชื่อว่า ถ้านำไปเผาผีร้ายจะลอยขึ้นมาในอากาศ ตามธรรมเนียมของชาวมอญ จะไม่ยอมให้นำโลงหรือหีบศพเข้าบ้านเด็ดขาด การเผาศพพระมีข้อห้ามคือ ห้ามจุดไฟเผาด้วยมือต้องใช้ดอกไม้เพลิงที่เรียกว่า “ลูกหนู” ต่อท้ายไปยังโลงศพ และยังให้ลูกหนูไปถูกหีบศพ ในพิธีศพยังมีการร้องให้หน้าศพ ที่เรียกว่า “มอญร้องไห้” และการแสดงหน้าศพที่เรียกว่า “มอญรำ” (ลาวรรณ สุทธิลลอ. 2499 : 52-54)

ส่วนประเพณีทางศาสนาที่สำคัญ จะต้องปฏิบัติเป็นประจำทุกปี ได้แก่

- ประเพณีสงกรานต์ วันสงกรานต์ถือเป็นวันขึ้นปีใหม่ของชาวมอญ และเป็นประเพณีที่สำคัญที่สุด จะมีการทำบุญและการละเล่นติดต่อกันถึง 3 วัน ของที่ใช้ทำบุญคือ ข้าวแช่ การละเล่นที่สำคัญ คือ การเล่นสะบ้า

- ประเพณีออกพรรษา เป็นประเพณีที่สำคัญรองลงมาจากสงกรานต์ ทางด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณี ชาวมอญยึดถืออย่างเคร่งครัด เช่น ภาษาพูด วรรณคดี และดนตรี จนบางส่วนเข้ามามีอิทธิพลในสังคมไทย ในด้านดนตรีเครื่องดนตรีของชาวมอญ ที่เรานำมาใช้คือ วงปี่พาทย์มอญ

วงปี่พาทย์มอญ หรือ “วงปาด” ชาวมอญนั้น มีวิธีการประสมวงคล้ายปี่พาทย์ไทย เครื่องดนตรีที่ใช้ก็มีลักษณะตรงกัน ได้แก่ ปี่ ระนาด พ้องวง ตะโพนและกลอง ดังนี้

วงปี่พาทย์ไทย

ปี่ใน

ระนาด

พ้องวง

ตะโพน

กลองทัด

วงปี่พาทย์มอญ

ปี่มอญ

ระนาด

พ้องมอญ

ตะโพนมอญ

เปิงมางคอก

เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี (2539 : 132-134) ได้กล่าวถึงปี่พาทย์มอญดังนี้

“...ดนตรีของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นวัฒนธรรมดนตรีที่มีความสัมพันธ์กันในเชิง “เครือญาติ” ลักษณะของความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าว ปรากฏเด่นชัดในการเป็นวัฒนธรรมดนตรีแบบเครื่องเคาะของชนชาติต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้ ภาพของความเป็นวัฒนธรรมดนตรีแบบเครื่องเคาะนี้เป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดเอกลักษณ์เฉพาะของดนตรีในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ “...วัฒนธรรมดนตรีในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของทุกชาติในภูมิภาคแถบนี้ปรากฏเครื่องดนตรี ตระกูลเครื่องเคาะที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน 2 ตระกูล ได้แก่ ตระกูลระนาด และตระกูลพ้อง...”

“...เข้าใจว่าปี่พาทย์มอญจะเริ่มมีขึ้นในสมัยอยุธยา เนื่องจากมีชาวมอญอพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งในประเทศไทยและยังมีหลักฐานปรากฏอย่างแน่นอนในสมัยกรุงธนบุรีในงานฉลองพระแก้วมรกต ซึ่งมีวงปี่พาทย์มอญบรรเลงในงานนั้นด้วย...”

“...บทเพลงของวงปี่พาทย์มอญ เป็นบทเพลงที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเองทั้งทางด้านเนื้อเพลงและวิธีบรรเลงที่เรียกว่า “มือนมอญ” ซึ่งเป็นการบรรเลงสำเนียงมอญแท้ ๆ เช่น เพลงประจำวัด เพลงประจำบ้าน เพลงยกศพ ฯลฯ ...”

“...เพลงมอญที่บรรเลงโดยวงปี่พาทย์มอญสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นเพลงมอญโบราณ เพลงในกลุ่มนี้เกือบทั้งหมดไม่ทราบประวัติความเป็นมา ได้แก่ เพลง

เจริญผี ประจำวัด ประจำบ้าน ย่ำคำ ย่ำเที่ยง พระฉันทมอญ พม่าใหญ่ พม่ากลาง สี่พระยาอาษา เป็นต้น โดยเพลงหลัก ๆ ที่ใช้บรรเลงประกอบในพิธีศพจะเป็นเพลงในกลุ่มนี้ทั้งสิ้น กลุ่มที่สองเป็นเพลงที่แต่งขึ้นใหม่ตั้งแต่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเรื่อยมา เพลงในกลุ่มนี้จะทราบประวัติความเป็นมาแน่ชัด เช่น พม่านิมิต สวตมอญ เป็นต้น เพลงในกลุ่มหลังนี้ไม่มีความเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมโดยตรง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เพลงกลุ่มนี้เผยแพร่อยู่ในวงแคบ....”

การอพยพของชาวมอญที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา นั้น จะไม่ปรากฏหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับดนตรีโดยหลักฐานเรื่องเดียวกันนี้ เริ่มปรากฏครั้งแรกในสมัยกรุงธนบุรีก็ตาม แต่ทั้งนี้ก็ไม่ได้หมายความว่า พัฒนาการของดนตรีปีพาทย์มอญที่บรรเลงในประเทศไทย ปัจจุบันนี้จะเปิดฉากแรกที่สมัยกรุงธนบุรีตามที่ปรากฏในบันทึก แต่น่าจะเชื่อได้ว่าข้อมูลแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ เช่น กรณีของประติมากรรมภาพนูนแกะสลักหินรูปห้องเครื่องวง ที่นครวัด นครธม ของเขมรที่มีสายสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับวัฒนธรรมมอญ ที่ใช้ห้องกระเดื่องซึ่งเป็นห้องเครื่องวงตามแนวตั้งสามารถเป็นนัยสำคัญในการมองระดับกว้างของพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับปีพาทย์มอญ

ครั้นถึงสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชแห่งกรุงธนบุรีได้ปรากฏหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทของดนตรีมอญที่มีต่อสังคมไทย ในครั้งนั้นสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ “พินพาทยรัมมัญ” ร่วมกับดนตรีประเภทอื่น ๆ เช่น พินพาทยไทย มโหรีไทย มโหรีแขก ฝรั่ง จีน ญวน เขมร สลับกับบรรเลงในการสมโภชพระแก้วมรกต

เมื่อครั้งที่สมเด็จพระอมรินทราบรมราชินีในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เสด็จสวรรคตในพระราชพิธีถวายพระเพลิงได้จัดให้มีปีพาทย์มอญร่วมบรรเลงในพระราชพิธี ครั้งถัดมาในพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระศพของสมเด็จพระเทพสิรินทราบรมราชินีในรัชกาลที่ 4 หลังจากนั้นต่อมาวงปีพาทย์มอญได้เข้ามามีบทบาทในงานพระศพตลอดมา

จากข้อความข้างต้นทำให้ทราบถึงบทบาทของปีพาทย์มอญที่มีต่อสังคมและราชสำนักไทย ทั้งในโอกาสที่เป็นมงคลและอวมงคล

ยังมีคำบอกเล่าเกี่ยวกับการแพร่เข้ามายังประเทศไทยของปีพาทย์มอญโดยการแบกหามเครื่องดนตรีของชาวมอญเมื่อครั้งอพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร ในคำบอกเล่าที่เล่าสืบต่อกันมานั้นไม่ระบุปีพุทธศักราชเพียงแต่เป็นการลำดับช่วงอายุของคน คำบอกเล่าเกี่ยวกับกรณีนี้เป็นสิ่งที่นักดนตรีไทยเคยได้ฟังกันหูเป็นอย่างดีซึ่งคำบอกเล่าสามารถจำแนกได้เป็น 3 กระแสดังนี้

กระแสดำบอกเล่าแรก เล่าขานต่อกันว่า ครูสุ่ม คนตรีเจริญ เดิมอยู่ที่ปทุมธานี ภายหลังย้ายไปอยู่กรุงเทพเป็นผู้แบกหามมอญเฉพาะส่วน “หน้าพระ” และ “หางเมฆป้อง” จากมอญอพยพเข้ามายังประเทศไทยและได้สร้างส่วนกลางของร้านห้องขึ้นในประเทศไทย ครูสุ่มผู้นี้เป็นผู้สนิทสนมกับหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร.ศิลป์บรรเลง) และได้มีการแลกเปลี่ยนเพลงมอญกับเพลงไทย ซึ่งกันและกันเป็นจำนวนมาก

กระแที่สองเป็นกระแสที่ได้รับทราบมาคือ เมื่อครั้งที่ลูกกลิ้งอยู่กับวงปีพาทย์เมื่อครั้งอดีต กระแสนี้มีครูเงิน คนตรีเจริญ เป็นผู้แบกหามส่วน “หน้าพระ” และ “หางเมฆป้อง” โดยแบกใส่มาในเข่ง ส่วนกลางนั้นมาสร้างขึ้นใหม่ที่ประเทศไทย ซึ่งห้องวงดังกล่าวนี้ยังหาได้ที่บ้านนายชะอุม คนตรีเจริญ ใกล้วัดหงส์ปทุมवास อ.เมือง จ.ปทุมธานี ห้องวงนี้มีขนาดเล็ก เขาและดีกว่าห้องมอญในปัจจุบัน ลวดลายโบราณต่างจากลายไทย บริเวณร่องชาดจะเจาะเป็นรูเกือบทั้งหมดเพื่อให้เสียงลอดออกมาที่น่าสนใจเป็นอย่างมากได้แก่ กรณีการนำเอาห้องกระแตมาบรรเลงร่วมในวงเสมอ ๆ ตามกระแสระบุว่า นายชะอุมเป็นทายาทรุ่นโหล่นของครูเงิน

กระแสดุคท้าย ระบุดันตระกูลคนตรีเจริญ 3 คนพี่น้องได้ช่วยกันแบกหามมอญมาจากเมืองมอญเมื่อครั้งอพยพเข้ามาพึ่งแผ่นดินไทย โดยการนำมานั้นสามคนพี่น้องได้แยกหามออกเป็น 3 ส่วนและช่วยกันแบกหาม หลังจากนั้นนำมาต่อกันที่เมืองไทย ห้องวงที่ว่านี้สามารถหาได้ที่บ้านปีพาทย์คนตรีเจริญ ปากคลองบางโพธิ์ ต.บางโพธิ์ อ.เมือง จ.ปทุมธานี

“...วงปีพาทย์มอญนิยมใช้ประโคมศพ เพราะเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงในวงปีพาทย์มอญมีเสียงทุ้ม สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ. (2516 : 236) ได้กล่าวถึงวงปีพาทย์มอญได้นำมาประโคมศพจนกลายเป็นประเพณีตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 โดยนำมาใช้ในงานศพหลวงครั้งแรก เมื่องานพระศพสมเด็จพระเทพสิรินทราบรมราชินี ในรัชกาลที่ 4 เพราะทรงเป็นเชื้อมอญ แล้วได้มีการปฏิบัติตามกันมาจนเป็นประเพณี แต่เดิมนั้นปีพาทย์มอญมี

อยู่แต่ในตำบลบ้านของมอญ ผู้บรรเลงก็เป็นมอญล้วน ๆ ภายหลังเมื่อประชาชนชาวไทยนิยมมีปี่พาทย์มอญในงานศพกันมากขึ้น เจ้าของวงปี่พาทย์ไทยจึงสร้างปี่พาทย์มอญขึ้นและให้ศิลปินไทยฝึกหัดรำเรียนเพลงมอญสืบมา...”

นอกจากนี้ชาวมอญยังมีปรากฏในวรรณคดีบางเรื่อง เช่น ขุนช้างขุนแผน วรรณคดีเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นภาพของชีวิตชาวไทยในสมัยอยุธยาเนื่องจากสมัยนั้นมีมอญเข้ามาตั้งบ้านเรือนในประเทศไทยแล้ว ตอนที่กล่าวอ้างถึงมอญคือ ตอนพระไวยแตกทัพ เป็นตอนที่พลายชุมพลบุตรขุนแผนได้ปลอมตัวเป็นมอญใหม่ ชื่อสมิงมัตรา ไปรบกับพระไวย (พลายงามบุตรขุนแผนเช่นกัน) เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนนี้ เป็นที่นิยมอ่านของคนไทยมาก มีการดัดแปลงนำมาเป็นบทละครเพื่อใช้แสดงตอนหนึ่งจากบทละครนั้นได้นำมาร้องเพลงมอญดูดาว ซึ่งเป็นเพลงมอญที่ไพเราะเพลงหนึ่ง

จะเห็นได้ว่า ปี่พาทย์มอญใช้บรรเลงประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ได้มากมาย ข้าพเจ้าจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับเพลงมอญโดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์เพลงมอญในพิธีศพจำนวน 4 เพลง คือ เพลงประจำวัด เพลงประจำบ้าน เพลงเชิญผี และเพลงยกศพ ซึ่งเป็นทางที่มีเอกลักษณ์โดยเฉพาะของชาวมอญ ถ่ายทอดมาจากครูสู่คนตรีเจริญ เพื่อทำการบันทึกเก็บข้อมูลไว้เพื่อเป็นประโยชน์ทั้งในการเผยแพร่แก่ผู้สนใจ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ผลงานชิ้นสำคัญเกี่ยวกับการทำเพลงที่เน้นมือฆ้องมอญแท้ มิให้สูญหายไปตามกาลเวลาและยังคงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมตลอดไป

ชีวประวัติและผลงานของพันเจ้าอากาศเอกวีระ คนตรีเจริญ

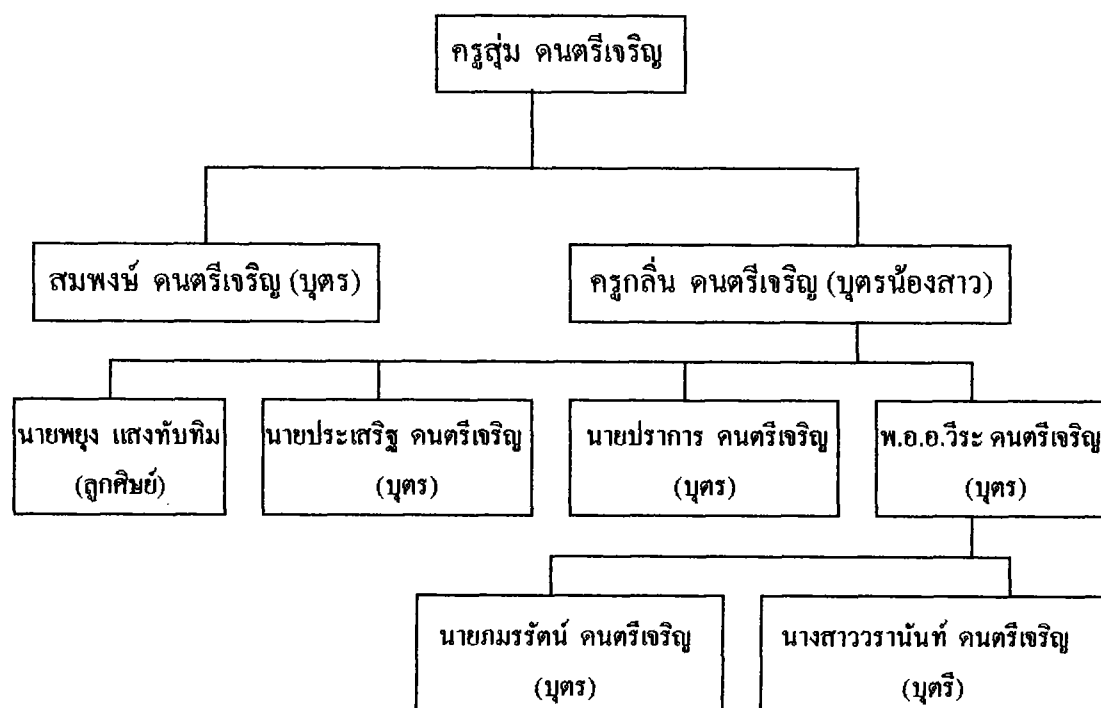
ชื่อ	วีระ คนตรีเจริญ
ชื่อบิดา/มารดา	นายก๊น นางเมี้ยน คนตรีเจริญ
วัน/เดือน/ปีเกิด	วันที่ 21 พฤษภาคม 2486
ภูมิลำเนา	ตำบลบางปรอก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี
ครอบครัว	ภรรยาชื่อ อุษา คนตรีเจริญ มีบุตร 2 คน 1. นายภมรรัตน์ คนตรีเจริญ 2. นางสาววรรณันท์ คนตรีเจริญ
ที่อยู่ปัจจุบัน	27 ตำบลบางปรอก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี 12000 โทร 5813501

พันเจ้าอากาศเอกวีระ คนตรีเจริญ ในวัยเด็กได้เข้าศึกษาในชั้นประถม ที่โรงเรียนวัดหงส์ปทุมवास จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ได้เริ่มเรียนดนตรีกับบิดา คือ ครูก๊น คนตรีเจริญ ซึ่งเป็นน้องของครูสุ่ม คนตรีเจริญ ได้ฝึกเครื่องดนตรีชิ้นแรกคือ พ้องวงใหญ่และต่อมาได้เรียนปี แต่เครื่องมือที่ถนัดคือพ้องวงใหญ่ นอกจากนั้นก็ได้เรียนเพิ่มเติมจากครูสาดี มาลัยมัลย์ ครูศิริ นักดนตรี ครูเฉลิม บัวทั้ง

ประสบการณ์ มีความถนัดทางเรื่องปีพาทย์มอญ เนื่องจากมีเชื้อสายมอญมาโดยกำเนิด มีความสามารถด้านการบรรเลง การบรรเลงประกอบรำ เพลงประกอบพิธีต่างๆ เคยนำดนตรีเข้าร่วมการประชันวงหลายครั้ง รวมทั้งแสดงดนตรีทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ผลงาน ได้รางวัลดีเด่น ในงานประลองปีพาทย์ชิงถ้วยพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2537 ณ หอประชุมสถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา

ผู้สืบทอดเพลงมอญจากครูสุ่ม คนตรีเจริญ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงประวัติของวงปีพาทย์มอญ
2. เพื่อบันทึกเพลงมอญในพิธีศพคือ เพลงประจำวัด เพลงประจำบ้าน เพลงเชิญผี และเพลงยกศพ
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หาองค์ประกอบของเพลงมอญ ในพิธีศพทั้ง 4 เพลง

ความสำคัญของการวิจัย

1. เพื่อให้เข้าใจถึงทำนองเพลง ที่ใช้ประกอบในพิธีศพนับเป็นสื่อที่ถ่ายทอดอารมณ์เศร้า
2. เพื่อให้ทราบถึงการใช้มือฆ้องมอญ ที่มีทำนองหลักแตกต่างไปจากทำนองฆ้องไทยเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับวิชาการทางด้านดนตรีในแง่มุมอื่นๆต่อไป
3. เพื่ออนุรักษ์ทำนองเพลงไว้มิให้สูญหาย

ขอบเขตการวิจัย

1. การแบ่งท่อนเพลง
2. บันไดเสียง
 - 2.1 บันไดเสียงของฆ้องมอญ
 - 2.2 บันไดเสียงของบทเพลง 4 เพลง
3. วรรณคดีและลูกตก
4. รูปแบบจังหวะ
5. รูปแบบทำนอง

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนาโดยการรวบรวมข้อมูลทางวิชาการ จากแถบบันทึกเสียงที่บรรเลงโดยพันเจ้าอากาศเอกวีระ คนตรีเจริญ โดยตรง เพื่อให้การวิเคราะห์บรรลุถึงวัตถุประสงค์ จึงแบ่งขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. ข้อมูลในการวิเคราะห์เพลงในพิธีศพ 4 เพลง คือ เพลงประจำวัด เพลงประจำบ้าน เพลงเชิญผี และเพลงยกศพ บรรเลงทางฆ้องวงใหญ่ โดยพันเจ้าอากาศเอกวีระ คนตรีเจริญ เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2539 ที่จังหวัดปทุมธานี
2. การบันทึกโน้ตเพลงทั้ง 4 เพลงจะบันทึกเป็นโน้ตสากล
3. การบันทึกโน้ตสากล จะบันทึกด้วยคีย์เฉพาะประจำหลักซอล อัตราจังหวะ 2/4
4. เนื่องจากระดับเสียงของคนตรีไทยมี 7 เสียง แต่ละช่วงเสียงจะมีระยะห่างเท่ากัน ฉะนั้นการบันทึกโน้ตสากลตลอดรายงานนี้ จึงกำหนดให้เสียงแต่ละเสียงมีช่วงเสียงห่างเท่ากันทุกระดับเสียงตามลักษณะของคนตรีไทย
5. การวิเคราะห์ วิเคราะห์ด้วยโน้ตไทย

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เป็นการอนุรักษ์เพลงที่ใช้ในพิธีศพ 4 เพลงคือ เพลงประจำวัด เพลงประจำบ้าน เพลงเชิญผีและเพลงยกศพ โดยการบันทึกเป็นโน้ตสากลเอาไว้เป็นมรดกของชาติไทยสืบไป
2. เป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับวิชาการทางด้านดนตรี ในแง่มุมอื่นๆ ต่อไป
3. เป็นแนวทางการศึกษาค้นคว้า และฝึกปฏิบัติ มือฆ้องมอญ ในเพลงประจำวัด เพลงประจำบ้าน เพลงเชิญผี และเพลงยกศพ
4. เป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่ผลงานออกสู่สาธารณชน อย่างกว้างขวาง

กำนิยามศัพท์เฉพาะ

การวิเคราะห์มีศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการศึกษาดังนี้

ท่อน คือการแบ่งส่วนสำคัญต่างๆ ในบทเพลง สามารถทำให้มองเห็นส่วนต่าง ๆ ในบทเพลงได้ง่ายขึ้นในการวิเคราะห์ นักวิชาการบางกลุ่มจะมองบทเพลงจากส่วนใหญ่ไปหาส่วนย่อย เช่น จะทำการแยกบทเพลง ออกเป็นท่อน ๆ ในแต่ละท่อน จะทำการศึกษาย่อยลงไปอีก เป็นประโยคเพลง วรรคเพลง เพื่อมองให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในส่วนย่อยต่าง ๆ เหล่านี้เช่น

1. เพลงที่มีท่อนเดียว (A A) หรือที่เรียกว่า เอกบาท
2. เพลงที่มี 2 ท่อน (A B) หรือเรียกว่า ทวิบาท

ทำนองขึ้น คือทำนองที่ใช้สำหรับขึ้นเพลง โดยปกติเพลงมอญ จะขึ้นเพลงด้วยม้องมอญวงใหญ่

ทำนองเชื่อม คือทำนองกลุ่มหนึ่ง ที่ทำหน้าที่คล้ายกับเป็นสะพานในการเคลื่อนย้ายบันไดเสียงระหว่างทำนองเพลง และท่อนกับท่อน

ประโยค คือการแบ่งทำนองออกเป็นช่วง ๆ โดยประโยคจะมีความยาวเป็นหนึ่งเท่าตัวของวรรค คือยาว 8 ห้องเพลง หรือ 1 บรรทัดของโน้ตไทย

รูปแบบจังหวะ คือส่วนสำคัญในการใช้โน้ตในทำนองนั้น ๆ มีการใช้โน้ตเสียงยาวเสียงสั้น อย่างในรูปแบบของจังหวะ ซึ่งมีมากมายหลายอย่าง แตกต่างกันไป ส่วนใหญ่รูปแบบของจังหวะจะยาวเป็น 2 ห้อง หรือ 4 ห้องเพลง เช่น

----	--- ล	--- ซ	- ม - ล	--- ซ	-- ค - ล	--- ซ	- ม - ล
------	-------	-------	---------	-------	----------	-------	---------

รูปแบบทำนอง คือ ทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนอง ซึ่งทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองมีหลายอย่างเช่น

1. เสียงเรียงกันสูงขึ้นหรือต่ำลง เช่น ค ร ม ฟ ช, ช ฟ ม ร ค หรือเรียงตามบันไดเสียงเช่น ค ร ม ช ค , ค ล ช ม ร ค
2. เสียงกระโดด เช่น ค ร ม ล, ช ล ค ม

วรรคเพลง คือการแบ่งทำนองออกเป็นช่วง ๆ โดยทำนองเพลงแต่ละช่วงมีความสมบูรณ์ ในที่นี้วรรคเพลงมีความยาวเท่ากับ 4 จังหวะเคาะหรือเท่ากับ 4 ห้องโน้ต โดยทั้งนี้ยึดหลักเกณฑ์การบรรเลงเพลงไทย เครื่องดนตรีที่ทำทำนองได้จะบรรเลงโน้ตเสียงเดียวกันทุก ๆ 4 ห้องเพลง เพื่อบันทึกเพลงไทย เป็น โน้ตไทยที่มีบรรทัดละ 8 ห้อง และในแต่ละบรรทัดจะมี 2 วรรค

ลูกตก คือเสียงที่สำคัญของวรรคเพลง ซึ่งเป็นเสียงสุดท้ายของวรรคเพลงนั่นเอง ดังเช่นเพลงแขกบรเทศ 2 ชั้น

--- ช	- ล ล ล	--- ค	- ล ล ล	- ช ช ช	- ล - ช	--- ม	- ม - ม
- ล ช ม	ช ม ร ค	ค ค - ร	ร ร - ม	- ช - ล	- ช - ม	ม ม - ร	ร ร - ค

วงปาท หมายถึง วงดนตรีมอญโบราณ มีเครื่องดนตรีประกอบด้วย จะเข้ ระนาด มอญ ปี่มอญ ตะโพนมอญ เปิงมาง และฉาบ

เพลงมอญ หมายถึง เพลงที่ใช้ในพิธีศพ ประกอบด้วย เพลง 4 เพลง คือ

1. เพลงประจำวัด
2. เพลงประจำบ้าน
3. เพลงเชิญผี
4. เพลงยกศพ

หุ้ม คือลำดับเสียงของลูกมอญวงใหญ่ที่มีการเรียงเสียงข้ามเสียง หรือเสียงที่ขาดหายไปในตำแหน่งลูกมอญที่ 3 และลูกมอญที่ 6 คือเสียง ฟา กับเสียง ที ในดนตรีมอญเรียกช่วงเสียงที่ขาดนี้ว่า “หุ้ม”

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิเคราะห์

การวิเคราะห์บทเพลงมอญที่ใช้ในพิธีศพนี้ ได้ใช้ข้อมูลจากเอกสาร บทความและตำราทางวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นำมาประกอบในการวิเคราะห์และวิจัยดังจะกล่าวถึงต่อไป

1. เอกสารเกี่ยวกับการวิเคราะห์

สังัด ภูเขาทอง (2532) ได้กล่าวไว้ในหลักการวิเคราะห์บทเพลงไทยว่า การวิเคราะห์บทเพลงไทย หมายถึงการนำเอาบทเพลง ซึ่งอาจจะเป็นบทร้อง หรือบทบรรเลง มาจำแนกส่วนต่าง ๆ หรือรายละเอียดที่อยู่ในเพลงออกแสดงให้เห็น รายละเอียดต่าง ๆ ที่ว่านี้อาจเป็นคุณสมบัติที่มีอยู่ในตัวบทเพลงเอง หรืออาจเป็นส่วนประกอบสำหรับบทเพลงที่เกิดจากความนิยม และได้ปฏิบัติสืบเนื่องมาจนเป็นจารีตประเพณี

บทเพลงที่จะนำมาวิเคราะห์นี้อาจเป็นเสียงที่เกิดจากการบรรเลง หรือบทเพลงที่เกิดจากการบันทึกเป็นตัวโน้ต ประกอบขึ้นด้วยส่วนสำคัญที่ถือว่าเป็นหลัก คือ ส่วนที่ทำให้เกิดเป็นเสียงที่สามารถสร้างสัญลักษณ์ขึ้นแทนเสียงได้ กับส่วนที่เป็นระเบียบหรือหลักการหรือไวยากรณ์ของเพลง ซึ่งคล้ายกับภาษาพูดของเราที่ประกอบด้วยเสียง อันเป็นส่วนทำให้เกิดคำพูดและไวยากรณ์ สิ่งที่ควรนำมาวิเคราะห์ในบทเพลงไทยประกอบด้วยสิ่งเหล่านี้

1. ส่วนที่เป็นทำนองหลัก หรือเนื้อของเพลง ทั้งทำนองร้องและทำนองบรรเลง จะมีทำนองหลักของเพลงหรือตัวเพลงที่แท้จริง ในภาษาดนตรีไทยเราเรียกว่า “ลูกม้อง”

2. ส่วนปรุงแต่ง ทั้งทำนองร้องและทำนองบรรเลง จะมีส่วนปรุงแต่งวัตถุประสงค์ที่นักดนตรีต้องการ ว่าต้องการให้เกิดอารมณ์อะไร แม้ว่าทำนองร้องกับทำนองบรรเลงจะประกอบขึ้นด้วยส่วนปรุงแต่งด้วยกัน แต่หลักการไม่เหมือนกัน คือ ทำนองร้องประกอบด้วยทำนองเพลงและคำร้อง สำหรับทำนองเพลงจะต้องปรุงแต่งให้เกิดความไพเราะบ้าง ให้มีเสียงที่ไม่กระด้างบ้าง ให้เกิดอารมณ์ต่าง ๆ บ้าง

3. ทำนองพิเศษ ที่เกิดจากเทคนิคของการบรรเลง ทำนองแบบนี้อาจสอดแทรกทั่วไประหว่างเพลงบางเพลง เช่น ลูกสะบัด ลูกเขี้ยว ลูกส้อย ลูกเหลื่อม ลูกขัด ลูกตาม หรือลูกกวาด เป็นต้น

4. จำนวนของเพลง ได้แก่ทำนองที่ประดิษฐ์ขึ้นไว้โดยเฉพาะ ที่เห็นว่าไพเราะ และงดงาม แล้วนำเข้าไปประกอบเป็นส่วนหนึ่งของบทเพลง บางครั้งเรียกว่า “กลอน” ของเพลงและยังรวมไปถึงทำนองเพลงที่เราเรียกว่า ลูกท่า และ ลูกโยน ด้วย ซึ่งนักดนตรี ได้ประดิษฐ์ขึ้นเป็นทำนองเฉพาะอันแตกต่างไปจากทำนองเพลงทั่วไป

5. ประเภทของเพลง เช่น เพลงเถา เพลงด้น เป็นต้น
6. การประสานเสียงตามแบบไทย
7. กิตติลักษณ์หรือรูปแบบ
8. ลำเนียงของทำนองเพลง
9. บันไดเสียง หรือ Mode ของบทเพลง
10. อัตราของเพลง
11. ลักษณะของจังหวะหน้าทับ และจังหวะฉิ่ง รวมทั้งลีลา (Rhythm) ของจังหวะ
12. การเปลี่ยนบันไดเสียงภายในตัวเพลง
13. เทคนิคการบรรเลง
14. ประโยคของเพลงทั้งที่ใช้วัดกันภายนอก และวัดในรูปของไวยากรณ์ ลักษณะของเสียงที่เป็นเครื่องเชื่อมต่อประโยคของเพลงอันเป็นส่วนทำให้เกิดบทเพลง
15. อารมณ์ของเพลง
16. รากฐานและความเป็นมาที่ทำให้เกิดบทเพลงนั้น ๆ

ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์ (2534) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการศึกษาวิเคราะห์ เพลงสาธุการไว้ว่า เพลงสาธุการ เป็นเพลงที่มีรูปแบบและทำนองทางฆ้องกำหนดไว้อย่างมีกฎเกณฑ์ คือส่วนที่เป็นประโยคนำ 1 ประโยค ส่วนที่เป็นเนื้อทำนอง 54 ประโยค เนื้อทำนองแบ่งเป็นเที่ยวแรกและเที่ยวหลัง มีลักษณะรูปแบบ ABAC ทำนองเที่ยวแรกเริ่มจากรูปแบบ A ถึง B เที่ยวหลังย้อนซ้ำทำนองที่รูปแบบ A แล้วแยกทำนองไปยังรูปแบบ C ซึ่งมีชื่อเรียกเฉพาะว่า สาธุการเที่ยวน้อยหรือพระเจ้าเปิดโลก ส่วนระดับเสียงถูกต้องมี 6 เสียง คือ เสียงเร มี ฟา ซอล ลา และที่

เพลงสาธุการกำกับจังหวะด้วยหน้าทับสาธุการ จัดเป็นหน้าทับเฉพาะ กำหนดชุดของทำนองออกเป็นท่า ท่าหนึ่งแบ่งเป็น 4 ตอน แต่ละตอนจะมีความยาวเท่ากับ 4 จังหวะ หน้าทับปรบไถ่ หรือ 4 ประโยคเพลง การกำกับหน้าทับเริ่มด้วยเสียงตะโพนนำ จากนั้น

จึงเป็นทำนองดนตรีใช้น้ำทับกำกับทำนอง 3 ทา แล้วออกตอนที่ 1 ลงจบด้วยสองจังหวะท้ายของตอนที่ 4 สำหรับทำนองทางฆ้องเพลงสาธุการในตำแหน่งเดียวกัน และในตำแหน่งอื่นซึ่งมีระดับเสียงถูกต้องเดียวกัน มีความหลากหลายในการดำเนินทำนอง และการใช้มือฆ้อง

นัฐพงศ์ โสวัตร (2534) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของเพลงตระโหว่ครุในพิธีโหว่ครุดนตรีไทยไว้ เพลงตระในดนตรีไทยทั้งหมดจำนวน 33 เพลง เป็นเพลงตระที่ใช้สำหรับพิธีโหว่ครุดนตรีไทย จำนวน 21 เพลง เพลงที่ครุทั้ง 7 ทาน กำหนดเรียกใช้เหมือนกันมีอยู่ 2 เพลงเท่านั้น คือ ตระสันนิบาต และ ตระพระปรกณรรพ เพลงที่มีความถี่ในการใช้รองลงมา (5 ใน 7) มี 4 เพลง ได้แก่ ตระนารายณ์บรมลสินธุ์ ตระเทวาประสิทธิ์ ตระเจริญ และตระหญ่ปากคอก 3 ชั้น รองลงมา (2 ใน 7) มี 3 เพลง คือ ตระประสิทธิ ตระพระพินนศ และตระพระวิสสุกรรม เพลงที่เหลือเป็นเพลงตระอื่น ๆ ซึ่งมีความถี่ในการใช้เพียงครั้งเดียว จำนวน 12 เพลง ในส่วนขององค์ประกอบของเพลงพบว่า คีตลักษณ์ของเพลงตระโหว่ครุดนตรีไทย มีอยู่ 6 ประการ เรียงลำดับความเด่นชัดจากมากไปหาน้อย ได้แก่ วิธีบรรเลงรวู่ 2 จังหวะหน้าทับตระ (ไม้เดิน-ไม้ลา) ทำนองหลักที่มีลักษณะเฉพาะเป็นสำนวนตระอย่างชัดเจนระดับเสียงที่อยู่ช่วงกลางของฆ้องวงใหญ่ (ลูกที่ 5-13) กลุ่มเสียงกระชั้นถี่ 3 ลักษณะ และประโยคเพลงตระ

มานพ วิสุทธิแพทย์ (2535) กล่าวถึงความรู้พื้นฐานที่ใช้ในการประพันธ์เพลงไทยปรากฏอยู่ในเอกสารประกอบคำสอน อันเป็นหลักสำคัญในการนำมาใช้ในการวิเคราะห์วิจัยในครั้งนี้ ความว่า การประพันธ์เพลงไทยนั้น จำเป็นต้องเข้าใจหลักการ และลักษณะบางอย่างของดนตรีไทยเพื่อเป็นความรู้ขั้นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การประพันธ์เพลง การทำความเข้าใจถึงหลักการ และลักษณะของดนตรีไทยนั้น สามารถนำไปใช้ได้กับการประพันธ์เพลงไทยในระดับต่าง ๆ หลักการเหล่านั้นคือ

บันไดเสียง บันไดเสียงของดนตรีไทย คือ บันไดเสียงที่มีโครงสร้างของสิ่งสำคัญหรือเสียงหลัก 5 เสียง และมีเสียงรอง 2 เสียง ตามแผนผังข้างล่าง

เสียงชั้นที่ 1 2 3 5 และ 6 เป็นเสียงหลัก เสียงชั้นที่ 4 และ 7 เป็นเสียงรอง เสียงแต่ละเสียงจากชั้นที่ 1 ถึงชั้นที่ 7 มีความห่างของระดับเสียงเท่ากัน เสียงที่สูงขึ้นไปต่อจากชั้นที่ 7 นั้นเป็นเสียงเดียวกับชั้นที่ 1 นั้นเอง แต่มีระดับเสียงสูงกว่าเป็นคู่ 8

เมื่อมีการกำหนดโน้ตสำหรับเครื่องดนตรีต่าง ๆ แล้ว ก็สามารถกำหนดโน้ตและชื่อบันไดเสียงต่าง ๆ ได้เช่น

ชั้นที่ 1	1	2	3	4	5	6	7
บันไดเสียง โด	ด	เร	มิ	ฟา	โซ	ลา	ซี
บันไดเสียง ซอล	ซ	ลา	ซี	โด	เร	มิ	ฟา
บันไดเสียง ฟา	ฟา	โซ	ลา	ซี	โด	เร	มิ

โน้ตที่เป็นเสียงหลักคือ โน้ตที่ตรงกับชั้นที่ 1 2 3 5 และ 6 ของแต่ละบันไดเสียง และโน้ตที่เป็นเสียงรอง คือ โน้ตที่ตรงกับชั้นที่ 4 และ 7

การเรียกชื่อบันไดเสียงต่าง ๆ นั้น ใช้ตัวโน้ตชั้นที่ 1 ของบันไดเสียงนั้น ๆ เป็นชื่อของบันไดเสียง

วรรคเพลง คือการแบ่งทำนองเพลงออกเป็นช่วง ๆ โดยที่ทำนองเพลงแต่ละช่วงมีความหมายสมบูรณ์ ในที่นี้วรรคเพลงมีความยาวเท่ากับ 4 จังหวะเคาะ คือเท่ากับ 4 ห้อง โน้ตไทยทั้งนี้ยึดหลักเกณฑ์จากการบรรเลงเพลงไทยประเภททางพื้น หรือเพลงที่บรรเลง “เก็บ” นั้นเครื่องดนตรีที่ทำทำนองได้จะบรรเลงโน้ตเสียงเดียวกันทุก ๆ 4 ห้องเพลง เมื่อบันทึกเพลงไทยเป็นโน้ตไทย ที่มีบรรทัดละ 8 ห้องแล้ว ในแต่ละบรรทัดจึงมี 2 วรรค เช่น เพลงนกขมิ้น 3 ชั้น 1 ท่อน

-ลขม	ขมรด	คค-ร	รร-ม	-ช-ล	-ช-ม	มม-ร	รร-ค
-ล-ช	ชช-ค	คค-ร	รร-ม	-ครม	รมฟช	ฟลชฟ	ชฟมร
ขมมร	ชฟมร	ครมร	ชฟมร	-ครม	รมฟช	ฟลชฟ	ชฟมร
-ลขม	ขมรด	คค-ร	รร-ม	-ช-ล	-ช-ม	มม-ร	รร-ค
-ท-ร	-ท-ล	ลล-ช	ชช-ม	-ม-ร	รร-ม	มม-ช	ชช-ล
-ร-ท	-ล-ช	ชช-ล	ลล-ท	-ร-ม	-ร-ท	ทท-ล	ลล-ช

เพลงนกขมิ้น 3 ชั้น ข้างบนมี 6 บรรทัด เมื่อแบ่งเป็นวรรคแล้ว มี 12 วรรค

บุญช่วย โสวัตร (2538) ได้ศึกษาวิเคราะห์เนื้อทำนองหลักของเพลงแขกมอญบางขุนพรหมเป็นงานวิเคราะห์เพื่อศึกษาระเบียบกฎเกณฑ์ในการประพันธ์เพลงเถา และบทบาทของเพลงแขกมอญบางขุนพรหมที่มีต่อสังคมไทย ได้สรุปผลของการวิเคราะห์ในด้านทฤษฎีการประพันธ์เพลงเถาเชิงการจำแนกประโยควรรคตอนไว้ว่า เพลงแขกมอญบางขุนพรหมมีลักษณะเป็นเพลง 3 ท่อน 14 จังหวะหน้าทับ ท่อนที่ 1 มี 32 วรรค 16 ประโยค 4 จังหวะหน้าทับ ท่อนที่ 2 มี 32 วรรค 16 ประโยค 4 จังหวะหน้าทับ ท่อนที่ 3 มี 48 วรรค 24 ประโยค 6 จังหวะหน้าทับ

2. เอกสารเกี่ยวกับข้อยวง

นิกร จันทศร (2540) ได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับเพลงเดี่ยวกราวในสามชั้น ข้อยวงใหญ่ ทางครูสอนวงฆ้องว่ามีส่วนประกอบสำคัญที่เรียกว่า ลูกโยน และเนื้อเพลงลูกโยนมีทั้งสิ้นรวม 7 โยน ส่วนเนื้อเพลงแบ่งได้เป็น 2 ท่อน ในทำนองส่วนที่เป็นลูกโยน มีการใช้เทคนิคพิเศษเหมือนที่พบในเพลงเดี่ยวอื่น ๆ แต่ลูกโยนเมื่อรวมกัน จะมีความยาวมากกว่าเพลงเดี่ยวอื่น ๆ เป็นอันมาก อีกทั้งลูกโยนมีความสลับซับซ้อนมาก ส่วนที่เป็นเนื้อเพลงพบว่า เนื้อเพลงเดี่ยวกราวในสามชั้น ผู้ประพันธ์ได้ขยายจากเพลงกราวในสองชั้น โดยใช้เทคนิคตามหลักการยืดและขยายเพลงไทย

วิทยา ศรีพ่อง (2541) ได้กล่าวถึงลักษณะวิธีการบรรเลงของข้อยวงเล็กไว้ว่าเป็นผลผลิตจากความคิดของบรรพบุรุษไทย ที่ถ่ายทอดในอนุชนรุ่นต่อมาได้ใช้ประโยชน์มีวิวัฒนาการและพัฒนาต่อเนื่องจนเป็นวัฒนธรรมประจำชาติแขนงหนึ่ง พบว่าเริ่มสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จัดเป็นเครื่องดนตรีประเภทดำเนินทำนองที่ทำ

มาจากโลหะมีวิวัฒนาการโดยอาศัยโครงสร้างมาจากห้องวงใหญ่ แต่แตกต่างกันที่ขนาดซึ่งจะเล็กกว่าและมีจำนวนของลูกห้องมากกว่า ทำให้เกิดเสียงด้วยการตีโดยใช้ไม้ 2 ชนิดคือ ไม้ نرم และ ไม้ ห้าง มีบทบาทหน้าที่และวิธีบรรเลงคือ บรรเลงร่วมไปกับวงดนตรีและทำหน้าที่คอยเป็นผู้ช่วยให้กับระนาดเอกและห้องวงใหญ่ ใช้วิธีการบรรเลงโดยการแบ่งมือให้มีความสมดุลและเท่า ๆ กัน ประกอบกับใช้กลวิธีพิเศษได้หลายชนิดเช่น กรอด กรูป ปรีบ โปรย เพื่อให้เกิดอรรถรสในการบรรเลงเพิ่มมากขึ้น ลักษณะการแปรทำนองของห้องวงเล็กจะมีระเบียบวิธีการแปรทำนองโดยมีหลักให้แปรทำนองโดยใช้การตีเก็บในลักษณะสับ-ซอย และสะบัด จี้ เป็นบรรทัดฐานในการสร้างทางของตนเองการแปรทำนองจำนวนวรรคตามและวรรคตต้องเป็นชนิดเดียวกัน สามารถใช้การแปรทำนองแบบขึ้นสุด-ลงสุด หรือแบบเกาะเกี่ยวไปกับเนื้อทำนองหลัก หรือแบบอิสระตามความเหมาะสมของประเภทเพลง ส่วนวิธีในการแปรทำนองของห้องวงเล็กพบว่า มีขอบเขตให้แปรทำนอง 1 วรรค ต่อ 1 จำนวนกลอน การผูกกลอนในแต่ละวรรคใช้ จำนวนกลอนผูกขึ้นจำนวนกลอนผูกลง หรือจำนวนกลอนผูกขึ้นและผูกลง ตามโอกาสและความเหมาะสมกับทำนองของเนื้อทำนองหลักเป็นสำคัญ

3. เอกสารเกี่ยวกับดนตรีมอญและเพลงไทยสำเนียงมอญ

ถนอมศรี แสงทอง (2540) ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการประดิษฐ์ทำนองเพลงไทยสำเนียงมอญไว้ว่าเป็น บทเพลงที่มีเอื้อนจะสามารถแบ่งคำร้องออกเป็นกลุ่ม ๆ โดยมีเอื้อนท้ายคำจากกลุ่มคำร้องและมีเอื้อนอิสระระหว่างกลุ่มคำร้อง คำร้องที่แบ่งเป็นพยางค์ตามเสียงวรรณยุกต์ เมื่อร้องเป็นทำนองร้องแล้ว ส่วนใหญ่ออกเสียงร้องให้ได้ความหมายโดยออกเสียงตามเสียงวรรณยุกต์นั้น ๆ เอื้อนท้ายคำ เป็นเอื้อนที่เอื้อนเพื่อให้ลงเสียงถูกต้องเมื่อคำร้องที่ตรงกับเสียงถูกต้องนั้น ๆ ร้องแล้วไม่ตรงกับเสียงถูกต้อง เอื้อนอิสระเป็นเอื้อนที่ประดิษฐ์ขึ้นระหว่างกลุ่มคำร้องอาจจะเป็นการเอื้อนตามทำนองเพลงหรือเอื้อนแตกต่างจากทำนองเพลง

วิเชียร อ่อนละมุล (ปีพ.ศ. 31-34) กล่าวว่าบทเพลงของวงปี่พาทย์มอญ เพลงมอญถือเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งที่นักดนตรีทุกคนจะต้องเรียนรู้ ทั้งทางด้านเนื้อเพลงและวิธีการบรรเลง เพลงพื้นฐานที่จะต้องบรรเลง เช่น เพลงประจำวัด เพลงยกศพ ฯลฯ เพลงมอญเหล่านี้ จะมีจังหวะหน้าทับตะโพนมอญกำกับประจำแต่ละเพลง โอกาสที่จะนำเพลง

เหล่านี้ไปใช้ก็ไม่เหมือนกัน ฉะนั้นนักดนตรี จำเป็นจะต้องศึกษาอย่างละเอียด เพื่อนำไปใช้ได้อย่างถูกต้อง

วงปี่พาทย์มอญ หากถือตามคติของชาวมอญ ถือกันว่าบรรเลงได้ในทุกโอกาส ไม่ว่าจะเป็นมงคลหรืองานอวมงคล นับเป็นประเพณีอย่างหนึ่งของชาวมอญ แต่ตามคติของคนไทย นิยมใช้เฉพาะงานอวมงคล

มนัส ขาวปลื้ม (ม.ป.ป.) กล่าวว่า มอญเป็นชาติที่มีความเจริญทางศิลปวัฒนธรรม และอารยธรรม มาแต่อดีตเป็นธรรมดาของมนุษย์ เมื่อเข้าไปอยู่ที่ใดย่อมเอาศิลปวัฒนธรรมของเขาติดตัวไปด้วย แล้วนำไปเผยแพร่ ไทยก็เป็นชาติหนึ่งที่ได้รับเอาศิลปวัฒนธรรมนั้น โดยจำแนกได้ดังนี้

1. ทางด้านนาฏศิลป์ มีทำรำแบบมอญอยู่ไม่น้อย ที่คนไทยได้นำทำรำแบบมอญ ทั้งที่ยังมีแบบอย่างในปัจจุบันและทำรำจากความคิดคำนึง ทำรำที่เป็นปัจจุบันนั้น คือเป็นทำรำที่ชาวมอญเขายังใช้อยู่ เช่นทำรำของการรำทะเลมอญเป็นต้น ที่จริงการรำทะเลมอญ ก็เป็นการละเล่นพื้นเมืองอย่างหนึ่งของชาวมอญ ที่มีการขับร้องเป็นภาษามอญพร้อมกับการรำรำไปด้วย ส่วนทำรำมอญที่ได้จากความคิดคำนึงได้แก่ ระบำโบราณคดี ชุดทวารวดี เป็นต้น แม้ชุดนี้ผู้คิดสร้างทำรำก็ดี หรือดนตรีก็จะได้เค้าเงื่อนมาจากหลักฐานที่เป็นตำนาน บ้าง ประวัติศาสตร์บ้าง หรือภาพปั้นสลักฝาผนัง แต่สิ่งเหล่านี้เป็นเพียงส่วนประกอบเท่านั้น

2. ทางด้านดนตรี เรารับเอามาทั้งที่เป็นเครื่องดนตรี ทำนองเพลงสำเนียงและจังหวะหน้าทับ แม้ว่าสิ่งที่ได้กล่าวมาแล้วจะถูกดัดแปลงให้ถูกต้องกับรสนิยมของคนไทยมาากแล้วก็ตาม แต่ก็ยังคงความเป็นศิลปะของมอญอยู่ไม่น้อย ในที่นี้จะจำแนกออกเป็นกลุ่มย่อยดังนี้

2.1 กลุ่มเครื่องดนตรี มีเครื่องดนตรีมอญหลายอย่างที่เรารวบรวมอย่างภาษามอญ แต่อาจจะเปลี่ยนแปลงเสียงไปบ้างเพื่อให้เข้ากับภาษาไทย เช่น ตะโพน มอญ เรียกว่า กโปน” กลองเถา มอญเรียกว่า “ปงมาง” ไทยเรียกว่า “เปิงมาง” คำ “พาทยะ” หรือ “พาทย” ของไทย มอญเรียกว่า “ปาด” และเรียกปี่พาทย์ทั้งวงว่า “วงปาด” เป็นต้น

2.2 กลุ่มวงดนตรี วงดนตรีของชาวมอญที่สำคัญที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทย คงได้แก่วงที่เราเรียกว่า “วงปี่พาทย์มอญ” ประกอบด้วยเครื่องดนตรีที่สำคัญที่ถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของดนตรีมอญ ได้แก่ กลองเถาหรือเปิงมางคอก ตะโพนมอญ ปี่มอญและฆ้องมอญ

เดิมทีเดียว เชื่อว่าคงเป็นวงดนตรีของชาวมอญแท้ ๆ เขานำไปใช้ได้ทั้งที่เป็นงานมงคลและอวมงคล แต่เมื่อไทยนำมาใช้มักจะคิดว่าเหมาะที่จะใช้ในงานอวมงคล เฉพาะอย่างยิ่งในงานที่เกี่ยวกับความตายหรืองานศพ ทั้งนี้เพราะว่า เริ่มทีเดียวเรานำมาใช้ในงานศพก่อน เลยกลายเป็นประเพณีที่เชื่อว่าปีพาทย์มอญ ควรใช้สำหรับงานศพ

3. ทางด้านบทเพลงและจังหวะหน้าทับการบรรเลงเพลงในวงดนตรีไทย ทำนองเพลงกับจังหวะหน้าทับมักเคียงคู่กันอยู่เสมอ ความสำคัญของจังหวะหน้าทับจึงมีสูงมากแทบจะขาดเสียมิได้ จังหวะหน้าทับของไทยจึงมีลักษณะแปลก ๆ รวมไปถึงจังหวะหน้าทับที่ใช้กับเพลงภาษา เช่น ภาษามอญ เป็นต้น

ในเพลงที่มีเสียงสำเนียงเป็นมอญ คีตกวีไทยได้ประดิษฐ์ลักษณะของจังหวะหน้าทับให้เหมาะกับทำนองเพลงและโอกาสที่จะนำเพลงไปใช้ ลักษณะของจังหวะหน้าทับมอญที่นิยมใช้ในปัจจุบัน บรรดาคีตกวีผู้ประดิษฐ์ คงได้เค้าเงื่อนมาจากชาวมอญ แต่ได้มาดัดแปลงให้พิสดารขึ้นให้เหมาะกับรสนิยมของคนไทย นับเป็นความฉลาดอย่างยิ่งของนักดนตรีไทย ที่เรายังคงปฏิบัติตามมาเป็นจารีตประเพณีถึงปัจจุบัน ทำนองเพลงมอญที่มีความสัมพันธ์กับจังหวะหน้าทับในดนตรีไทยจำแนกได้ดังนี้

ทำนองเพลงที่ใช้บรรเลงกันทั่วไป เช่น เพลงดัมมอญกละ เพลงมอญยาดเล็ เป็นต้น เป็นจังหวะหน้าทับที่เรียบ ๆ เหมาะที่จะใช้บรรเลง หรือบรรเลงประกอบการขับร้อง

การบันทึกหน้าทับเพลงมอญต่างๆ ต่อไปนี้ ถ้าเป็นเพลงที่ใช้ตะโพนมอญอย่างเดียวก็จะเขียนเฉพาะหน้าทับตะโพนมอญ และถ้าเป็นเพลงที่ใช้ทั้งตะโพนมอญและเปิงมางคอก ก็จะเขียนหน้าทับทั้งสองอย่างควบคู่กันไปโดยที่มีทำนองเพลงกำกับอยู่ด้วยพอเป็นตัวอย่างให้รู้วรรคตอนของเพลง การบันทึกโน้ตเพลงที่ใช้หน้าทับตะโพนอย่างเดียวนั้นในแต่ละบรรทัดมี 2 แถว แถวแรกเป็นทำนองเพลงและแถวที่สองเป็นหน้าทับตะโพนมอญ ถ้าเป็นเพลงที่ใช้ทั้งตะโพนมอญและเปิงมางคอก การบันทึกโน้ตแต่ละบรรทัดจะมี 3 แถว แถวแรกเป็นทำนองเพลง แถวที่ 2 เป็นหน้าทับเปิงมางคอก และแถวที่ 3 เป็นหน้าทับตะโพนมอญ

เพลงบางเพลงตะโพนมอญต้องขึ้นหัวเพลงตามทำนองเพลงก่อนโดยเฉพาะเพลงในชุดย่าเที่ยง หน้าทับของเพลงจะเริ่มเมื่อจบการขึ้นหัวเพลงแล้ว

จากหนังสือดุริยางค์สถานศิลป์ (2535) กล่าวถึงการบรรเลงดนตรีในงานศพว่า วงปีพาทย์นางหงส์ เป็นดนตรีที่ใช้ประโคมในงานศพโดยเฉพาะ จนถึงสมัยรัชการที่ 6 แห่ง

กรุงรัตนโกสินทร์ หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้ริเริ่มนำปี่พาทย์มอญเข้ามาใช้ประกอบสำหรับคนทั่วไป การประกอบด้วยวงปี่พาทย์มอญจึงได้แพร่หลายและได้รับความนิยมจนถือเป็นแบบแผนของการประกอบอยู่ในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม วงปี่พาทย์มอญ ยังใช้บรรเลงประกอบการขับร้อง โดยไม่เกี่ยวข้องกับงานศพได้ด้วยและในการประกอบดนตรีสำหรับงานศพของภาคกลางนั้น ไม่มีพิธีการเครื่องครัดเหมือนกับกาลของภาคใต้ เช่นเดียวกับงานศพภาคเหนือ ที่มักมีวงดนตรี หรือ วงซอ บรรเลงในงาน เพื่อช่วยบรรเทาความทุกข์โศกให้กับญาติของคนตาย มากกว่าจะเกี่ยวข้องกับคนตายโดยตรง

เอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

วิภา คงคากุล (2529) กล่าวถึงความสำคัญของดนตรีต่อสังคมในถนนดนตรีว่า ดนตรีมีพลังในการที่จะนำคนให้มาอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขตามพฤติกรรมในแต่ละวัฒนธรรมนั้น ๆ

กาญจนา อินทรสุวานนท์ (2532) ให้ความสำคัญของดนตรีว่า ดนตรีเป็นสื่อในพิธีกรรมทางศาสนาระหว่างมนุษย์กับความเชื่อในแต่ละสังคม ซึ่งจัดได้ว่าดนตรีเป็นมรดกรับใช้สังคมตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

ประทีป เล้ารัตนอารีย์ (2538) เขียนบทความถึงเรื่อง “ดนตรีมีคุณทุกอย่างไป” โดยกล่าวถึงประโยชน์ของดนตรีที่มีในมนุษย์ทุกสังคม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การพรรณนาวิเคราะห์ โดยการรวบรวมข้อมูลทางวิชาการ จากแถบบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ พันท้าอากาศเอกวิระ คนตรีเจริญ และผู้มีประสบการณ์ เพื่อให้การวิเคราะห์บรรลุถึงวัตถุประสงค์ จึงแบ่งขั้นตอน ในการดำเนินดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

1.1 รวบรวมศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทฤษฎีดนตรีไทย และที่เกี่ยวข้องกับดนตรีมอญบันทึกเสียงการบรรเลงเพลงมอญทั้ง 4 เพลงซึ่งเป็นทางของครูสุ่ม คนตรีเจริญ ที่บรรเลงโดยพันท้าอากาศเอกวิระ คนตรีเจริญ ณ บ้านป่าพาทย์ คนตรีเจริญ จ.ปทุมธานี เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2539

1.2 รวบรวมความรู้ เกี่ยวกับเพลงมอญทั้ง 4 เพลงโดยวิธีการสัมภาษณ์ครูดนตรีที่มีความรู้ในเรื่องเพลงมอญ

2. ขั้นศึกษาข้อมูล

2.1 ข้อมูลทางการศึกษาจากข้อ 1.1 ทั้งหมดมาลำดับเนื้อหาสาระ และจัดให้เป็นหมวดหมู่ตามความสำคัญพร้อมกับเรียบเรียงขั้นตอนให้เป็นระเบียบอย่างต่อเนื่อง

2.2 นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแถบบันทึกเสียงในข้อ 1.2 มาศึกษาดังนี้

คัดลอกโน้ตเพลงมอญทั้ง 4 เพลง มาถอดทำนองและบันทึกลงเป็นโน้ตสากล

2.3 ศึกษาทำนองเพลงมอญทั้ง 4 เพลงที่ได้บันทึกไว้ มาวิเคราะห์ตามโครงสร้างต่าง ๆ ของเพลงโดยแบ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

2.3.1 การแบ่งทำนองเพลง

2.3.2 บันไดเสียง

2.3.2.1 บันไดเสียงของห้องมอญ

2.3.2.2 บันไดเสียงของบทเพลง 4 เพลง

2.3.3 วรรคเพลง และลูกตก

2.3.4 รูปแบบจังหวะ

2.3.5 รูปแบบทำนอง

3. **ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล**

ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ในหัวข้อเรื่องต่อไปนี้

1. การแบ่งทำนองเพลง
2. บันไดเสียง
 - 2.1 บันไดเสียงของม็องมอญ
 - 2.2 บันไดเสียงของบทเพลง 4 เพลง
3. วรรณเพลงและลูกตก
4. รูปแบบจังหวะวรรณเพลง
5. รูปแบบทำนอง

ขั้นสรุป

1. นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าในแบบพรรณนาวิเคราะห์
2. เรียบเรียงจัดทำบทสรุปที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล
3. อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

การวิเคราะห์เพลงมอญในพิธีศพ

เนื่องจากผลงานเพลงมอญของศิลปินที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นมา ล้วนมีความเกี่ยวข้องกับจินตนาการ ในการที่จะใช้กับพิธีและอารมณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้เห็นรูปแบบของการประพันธ์ได้อย่างชัดเจนขึ้น จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาโดยใช้ทฤษฎีทางดนตรีไทย มาเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ในแง่มุมที่แตกต่างกันไป

เพลงมอญที่นำมาวิเคราะห์มี 4 เพลง คือ

1. เพลงประจำวัด
2. เพลงประจำบ้าน
3. เพลงเชิญผี
4. เพลงยกศพ

ในการวิเคราะห์บทเพลงครั้งนี้ มุ่งศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ โดยนำเพลงมอญทั้ง 4 เพลงข้างต้น มาวิเคราะห์ ซึ่งมีหัวข้อในการวิเคราะห์ตามที่กำหนดไว้ ดังนี้

1. การแบ่งทำนอง เพื่อให้ทราบถึงการแบ่งและประโยค
2. บันไดเสียง เพื่อให้ทราบถึงการใช้บันไดเสียง การเปลี่ยนบันไดเสียง การใช้เสียงรองหรือเสียงจร ในบทเพลงมอญทั้ง 4 เพลง
3. วรรคเพลงและลูกตก เพื่อให้ทราบถึงลักษณะการใช้วรรคเพลง โดยเกี่ยวข้องกับบันไดเสียงและเสียงสุดท้ายของวรรคเพลง
4. รูปแบบทำนอง เพื่อให้ทราบถึงลักษณะของการสร้างแนวทำนองเพลง ของบทเพลงในสำเนียงมอญ
5. รูปแบบจังหวะ เพื่อให้ทราบถึงลักษณะของการกระสวนทำนองต่างๆ ของบทเพลงในสำเนียงมอญ

เพลงประจำวัด

ทำนองขึ้น

----	----	----	---ช	---ล	---ท	---ล	---ช
---ร	---ม	---ช	---ล	-ทลล	-ล-ม	-ร-ค	ลทลล

ท่อน 1

1	---ล	---ล	-ล-ล	ลล-ช	-ร-ช	-ชลท	-มรท	รลรช
2	มมรม	รมชล	-ทรล	ทลชม	-ช-ม	-ร-ค	คค-ร	รร-ม
3	-มมม	-ร-ม	-ร-ม	-ช-ล	-ท-ล	-ช-ม	-ลชม	-ร-ค
4	-ช-ค	-ร-ม	-ช-ม	-ร-ค	ชลชช	-ช-ค	คค-ร	รร-ม
5	---ร	-มมม	-ม-ช	-มมม	-ทลท	รทลช	ทลชล	ทลชม
6	-ทลท	รทลช	ทลชล	ทลชม	ชลรม	ชลทค	-ช-ค	-ร-ม
7	---ม	-ม-ม	-ล-ช	-ม-ร	-ค-ร	-ม-ช	-ล-ช	-ม-ร
8	รรคช	ลทลท	คชคม	-ร-ค	-ชลท	ลทลล	ลลชม	รล-ล

ท่อน 2

1	---ล	---ท	-ล-ท	-ม-ร	-ร ร ร	-ม-ช	-ล-ช	-ม-ร
2	รรคท	ลชลท	คชคม	-ร-ค	-ชลท	ลทลล	ลลชม	รล-ล

ท่อน 3

1	-ลลล	-ล-ล	-ชลท	ลทลล	-รลท	ครชค	-ชลท	ลทลล
2	-รรร	-ม-ร	รรคท	ลชลท	-ค-ช	-ค-ร	-ม-ค	-ร-ม
3	---ล	-ม-ม	-ม-ล	ลมชช	-ลชช	-ช-ช	-ลชล	ทลชม
4	รทลท	รทลช	ลมชล	ชมชร	รรคท	คชลท	คชคม	-ร-ค
5	รมชล	ชลคค	มรคค	ครลค	-ทลช	ลทชม	ชลรม	ชลทค
6	-รรร	-ม-ร	รรคท	ลชลท	ครคช	ค-รร	-ม-ค	มชมม
7	--มม	-มมม	-ช-ร	-ม-ช	-ร-ม	-ชชช	-ท-ล	-ช-ม

8	- ค - ร	- ม - ช	- ถ - ช	- ม - ร	รรคท	ลชลท	คชคค	- ร - ค
9	- รคค	- ทลล	- ทลล	- ถ - ม	- ช - ม	- ร - ค	- ชลท	ลทลล

ตอนที่ 4

1	- ถ - ร	- ร - ร	- ม - ช	- ม - ร	- ค - ถ	- ชชช	- ช - ม	ชลทค
2	- - ชล	คคคค	มรชช	คคคค	ลคคค	ลคชช	ชลทค	รทลค
3	- ค - ร	- ม - ช	- ถ - ช	พมรร	รรคท	ลชลท	คชคค	- ร - ค
4	- รคค	- ทลล	- ทลล	- ถ - ม	- ช - ม	- ร - ค	- ชลท	ลทลล
5	- มคค	- ช - ร	- ท - ร	- ม - ช	- ถ - ท	- ถ - ช	- ลชช	พมรร
6	- ม - ร	- ค - ท	ชชลท	ลคคค	คคคค	- ค - ม	- ช - ม	- ร - ค
7	- ช - ค	คค - ม	- ร - ค	- ทลล	- ม - ร	- ม - ช	- ท - ถ	- ช - ม
8	- ค - ร	- ม - ช	- ถ - ช	- ม - ร	รรคท	ลชลท	คชคค	- ร - ค
9	- รคค	- ทลล	- ทลล	- ถ - ม	- ช - ม	- ร - ค	- ชลท	ลทลล

ตอนที่ 5

1	- - ลล	- ถ - ถ	- ชลท	ลทลล	- ชลท	ลทลล	- ชชช	- ช - ม
2	ลคคค	ลล - ร	ลคคค	ลช - ค	- ชลท	ลทลล	- ชชช	- ช - ม
3	ลคคค	ลล - ร	ลคคค	ลช - ค	- ชลท	ลทลล	- ม - ร	- มคค
4	- ถ - ช	- ม - ร	- ช - ม	- ร - ค	- ชลท	ลทลล	ลคคค	รล - ถ
5	- - ลล	- ถ - ร	ลคคค	- ทลล	- รลท	คคคค	- ชลท	ลท - ถ
6	- รลท	คคคค	- ชลท	ลท - ถ	- ม - ร	- ค - ม	- ร - ค	- ทลล
7	- มคค	รลคค	- ร - ช	- ชลท	- ชลท	- ค - ร	- ม - ค	- ร - ม
8	- ถ - ช	- ม - ร	- ช - ม	- ร - ค	- ชลท	- ทลล	ลคคค	รล - ถ
ใช้แยกกลางขบเกี่ยว 2					- ร - ร	- - - ม	- - - ช	- - - ถ

หน้าทับเพลงประจำวัด

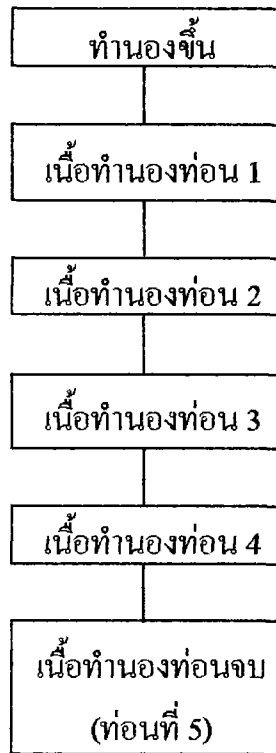
ทำนองขึ้น

----	----	----	---ซ	---ล	---ท	---ท	---ซ
----	----	----	----	----	----	----	----
----	----	----	---ทึง	---ทึง	---ทึง	---ทึง	---ทึง
---ร	---ม	---ซ	---ล	-ทลล	-ล -ม	-ร -ค	ลทลล
----	----	----	----	----	----	----	----
---ทึง	---ทึง	---ทึง	-ทึง-ทึง	----	-เท่ง-เท่ง	--เท่งทึง	-เท่ง-พลัด

เริ่มหน้าทับ

---ล	---ล	-ล -ล	ลล -ซ	-ร -ซ	-ซลท	-มรท	รทลซ
----	---โป่ง	-โป่ง-โป่ง	-โป่ง-โป่ง	----	----	---โป่ง	-โป่ง-โป่ง
----	----	----	----	---เท่ง	---เท่ง	----	----
มมรม	รมซล	-ทรล	ทลซม	-ซ -ม	-ร -ค	คค -ร	รร -ม
(ร่ว) -	-	-	-	-	-	-	-
---เท่ง	---เท่ง	---เท่ง	-เท่ง-ทึง	----	---เท่ง	--เท่งทึง	--เท่งทึง

เนื้อเพลงประจำวัด ประกอบด้วยโครงสร้างดังนี้

การแบ่งทำนอง

เพลงประจำวัด มีการแบ่งทำนองแต่ละวงต่างกันออกไป พันจ่าอากาศเอกวีระ คนตรีเจริญ ได้แบ่งเป็น 5 ท่อน โดยแบ่งตามประโยคของเพลง ดังนี้

ทำนองขึ้น	มี 2 ประโยค
ท่อน 1	มี 8 ประโยค
ท่อน 2	มี 2 ประโยค
ท่อน 3	มี 9 ประโยค
ท่อน 4	มี 9 ประโยค
ท่อน 5	มี 8 ประโยค

บันไดเสียงเพลงประจำวัด

เพลงประจำวัด มีทำนองเพลงอยู่ในบันไดเสียง ซอล และ โด โดยบันไดเสียง ซอล จะอยู่ในวรรคที่มี สีเข้ม และบันไดเสียง โด จะอยู่ในวรรคที่มี สีขาว ตามลำดับต่อไปนี้

เพลงประจำวัด

ทำนองขึ้น

---	---	---	---ซ	---ด	---ท	---ล	---ซ
---	---	---	---	ทลล	-ด-ม	-ร-ค	ดทลล

ทำนองขึ้นของเพลงประจำวัด จัดอยู่ในบันไดเสียง ซอล ซึ่งมีเสียง ซอล ลา ที เร มี เป็นเสียงหลักโดยมีเสียง โด เป็นเสียงจรเพียงเสียงเดียว ทั้งนี้เนื่องจากทำนองเพลงดังกล่าวเป็น ทำนองขึ้นต้น ของเพลง การบรรเลงส่วนใหญ่ จะไม่มีการแปรทำนอง คงเป็นการบรรเลงยึดตาม ทำนองหลัก จึงทำให้มีเสียงจร น้อยมาก

ท่อน 1

1	---	---	-ล-ด	ดล-ซ	-ร-ซ	-ซลล	-มรท	รลรซ
2	มมมม	มมดล	-ทลล	ทลลล	-ซ-ม	-ร-ค	คค-ร	รร-ม
3	-มมม	-ร-ม	-ร-ม	-ซ-ล	-ท-ล	-ซ-ม	-ลลล	-ร-ค
4	-ซ-ค	-ร-ม	-ซ-ม	-ร-ค	ซลซซ	-ซ-ค	คค-ร	รร-ม
5	---	-มมม	-ม-ซ	-มมม	-ทลล	รทลล	ทลลล	ทลลล
6	-ทลล	รทลล	ทลลล	ทลลล	ซลลล	ซลลล	-ซ-ค	-ร-ม
7	---	-ม-ม	-ล-ซ	-ม-ร	-ค-ร	-ม-ซ	-ล-ซ	-ม-ร
8	รลลล	ลทลล	คซลล	-ร-ค	-ซลล	ลทลล	ลลลล	รล-ล

ทำนองเพลงประจำวัดท่อนที่ 1 เริ่มต้นด้วยบันไดเสียง ซอล จะพบว่าในทำนองหลัก ของบรรทัดที่ 1 จนถึงวรรคที่ 1 ของบรรทัดที่ 2 จะมีเสียงหลักเป็นเสียง ซอล ลา ที เร มี โดย

ไม่มีเสียงใดเป็น เสียงจร เลย แต่ได้เกิดการเปลี่ยนบันไดเสียง จากบันไดเสียง ซอล เป็นบันไดเสียง โด ที่วรรคที่ 2 ของบรรทัดที่ 2 จนถึงวรรคที่ 1 ของบรรทัดที่ 5 ซึ่งทำนองเพลงดังกล่าว จะพบเสียง ที ที่เป็น เสียงจร เพียงครั้งเดียวเท่านั้น คือในห้องที่ 5 ของบรรทัดที่ 3 แต่เมื่อมาถึง วรรคที่ 2 ของบรรทัดที่ 5 ทำนองได้กลับมาเป็นบันไดเสียง ซอล อีกครั้งจนถึงวรรคที่ 1 ของ บรรทัดที่ 6 ก่อนที่จะกลับมาเป็นบันไดเสียง โด อีกครั้งจนจบท่อนที่ 1 ในบรรทัดที่ 8

ท่อน 2

1	--- ล	--- ท	- ล - ท	- ม - ร	- ร ร ร	- ม - ช	- ล - ช	- ม - ร
2	รรคท	ลชลท	คชคม	- ร - ค	- ชลท	ลทลล	ลลชม	รล - ล

ทำนองเพลงท่อน 2 เริ่มต้นด้วยบันไดเสียง ซอล เพียงวรรคเดียว โดยกลับมาเป็นบันไดเสียง โด ในวรรคที่ 2 ของบรรทัดที่ 1 ทั้งนี้ทำนองเพลงทั้งสองวรรค มีความใกล้เคียงกันมาก แต่ด้วยเหตุที่ว่า ลูกตก ในห้องที่ 2 ของวรรคที่ 1 เป็นเสียง ที ซึ่งนับเป็นเสียงหลักเสียงหนึ่งของ ทำนองเพลง จึงมีผลทำให้ทำนองเพลงดังกล่าว ถูกจัดอยู่ในบันไดเสียง ซอล มากกว่าที่จะเป็น บันไดเสียง โด ทำนองเพลงในท่อนที่ 2 ได้ดำเนินอยู่ในบันไดเสียง โด จนจบท่อนที่ 2 ในบรรทัดที่ 2

ท่อน 3

1	- ลลล	- ล - ล	- ชลท	ลทลล	- รลท	คชรค	- ชลท	ลทลล
2	- รรร	- ม - ร	รรคท	ลชลท	- ค - ช	- ค - ร	- ม - ค	- ร - ม
3	--- ล	- ม - ม	- ม - ล	ลมชช	- ลชช	- ช - ช	- ลชล	ทลชม
4	รทลท	รทลช	ลมชล	ชมชร	รรคท	คชลท	คชคม	- ร - ค
5	รมชล	ชลคร	มรคค	ครลค	- ทลช	ลทชม	ชลรม	ชลทค
6	- รรร	- ม - ร	รรคท	ลชลท	คชรค	ค-รร	- ม - ค	มชมม
7	- - มม	- มมม	- ช - ร	- ม - ช	- ร - ม	- ชชช	- ท - ล	- ช - ม
8	- ค - ร	- ม - ช	- ล - ช	- ม - ร	รรคท	ลชลท	คชคม	- ร - ค
9	- รคค	- ทลล	- ทลล	- ล - ม	- ช - ม	- ร - ค	- ชลท	ลทลล

ทำนองเพลงท่อน 3 เริ่มต้นด้วยทำนองที่อยู่ในบันไดเสียง ซอล จากบรรทัดที่ 1 ถึง บรรทัดที่ 1 ของบรรทัดที่ 2 ซึ่งทำนองเพลงดังกล่าว มีความใกล้เคียงกับทำนองเพลงในบันไดเสียง โด หากแต่ว่ามีเสียง ลูกตก เป็นเสียง ที่ หึ่งที่ 4 ของบรรทัดที่ 2 ซึ่งไม่สามารถจัดอยู่ในบันไดเสียง โด ได้ แต่ทำนองต่อมาคือในบรรทัดที่ 2 ของบรรทัดที่ 2 ได้เกิดการย้ายบันไดเสียงมาเป็น บันไดเสียง โด จนถึงบรรทัดที่ 5 ซึ่งในทำนองดังกล่าว มีทำนองที่ใกล้เคียงกับบันไดเสียง ซอล อยู่ 1 บรรทัด คือ บรรทัดที่ 2 ของบรรทัดที่ 4 ซึ่งมีเสียงลูกตกในหึ่งที่ 6 เป็นเสียง ที่ แต่เมื่อพิจารณาถึงการแปรทำนองของระนาดเอกในบรรทัดดังกล่าวจะ พบว่า เสียงส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเสียง ที่จัดอยู่ในบันไดเสียง โด มากกว่าที่จะเป็นบันไดเสียง ซอล แต่ทำนองได้กลับมาเป็นบันไดเสียง ซอล อีกครั้งเพียงวรรคเดียว คือ ในบรรทัดที่ 1 ในบรรทัดที่ 6 ซึ่งมีเสียงลูกตกในหึ่งที่ 4 เป็นเสียง ที่เหมือนกับบรรทัดที่ 1 ของบรรทัดที่ 2 หลังจากนั้น ทำนองเพลงได้กลับเข้าสู่บันไดเสียง โด จนจบท่อนที่ 3 ในบรรทัดที่ 9 ทั้งนี้มีทำนองเพลงที่ใกล้เคียงกับบันไดเสียง ซอล คือ บรรทัดที่ 2 ของบรรทัดที่ 8 แต่เนื่องจากเสียง ลูกตก หลักคือเสียงลูกตกในหึ่งที่ 8 เป็นเสียง โด ซึ่งเป็น เสียงหลักของบันไดเสียง โด แต่เป็น เสียงจร ในบันไดเสียง ซอล จึงทำให้ทำนองเพลงดังกล่าว จัดอยู่ในบันไดเสียง โด เช่นเดียวกับบรรทัดที่ 2 ของบรรทัดที่ 4

ท่อนที่ 4

1	- ล - ร	- ร - ร	- ม-ช	- ม-ร	- ด - ล	- ชชช	- ช - ม	ชลทค
2	- - ชล	ครลค	มรชล	ครลค	ลมลม	ลมชช	ชลทรท	รทลชม
3	- ด - ร	- ม - ช	- ล - ช	พมรร	รรคท	ลชลท	คชคค	- ร - ค
4	- รคค	- ทลล	- ทลล	- ล - ม	- ช - ม	- ร - ค	- ชลท	ลทลล
5	- ม-ม-ม	- ช - ร	- ท - ร	- ม - ช	- ล - ท	- ล - ช	- ลชช	พมรร
6	- ม - ร	- ค - ท	ชชลท	ลลลท	ครคช	- ค - ม	- ช - ม	- ร - ค
7	- ช - ค	คค - ม	- ร - ค	- ทลล	- ม - ร	- ม - ช	- ท - ล	- ช - ม
8	- ด - ร	- ม - ช	- ล - ช	- ม - ร	รรคท	ลชลท	คชคค	- ร - ค
9	- รคค	- ทลล	- ทลล	- ล - ม	- ช - ม	- ร - ค	- ชลท	ลทลล

ทำนองเพลงของท่อนที่ 4 จัดอยู่ในบันไดเสียง โด เป็นส่วนใหญ่ มีเพียงบรรทัดที่ 5 และบรรทัดที่ 1 ของบรรทัดที่ 6 เท่านั้น ที่จัดอยู่ในบันไดเสียง ซอล แต่จะมีทำนองเพลงบางช่วงที่

ใช้ ลูกตก เป็น เสียงจร ของบันไดเสียง คือวรรคที่ 2 บรรทัดที่ 3 และวรรคที่ 2 บรรทัดที่ 8 ซึ่งมีเสียง ลูกตก ในห้องที่ 6 เป็นเสียง ที แต่เมื่อพิจารณาถึงการแปรทำนองในลักษณะต่าง ๆ จะพบว่าทำนองเพลงดังกล่าว จัดอยู่ในบันไดเสียง โด เช่นเดียวกับวรรคที่ 2 บรรทัดที่ 4 และวรรคที่ 2 บรรทัดที่ 8 ในท่อนที่ 3

ท่อน 5

1	- - ลล	- ล - ล	- ซลท	ลทลล	- ซลท	ลทลล	-ซซซซ	- ซ - ม
2	ลซมซ	ลล - ร	ลซมซ	ลซ - ค	- ซลท	ลทลล	-ซซซซ	- ซ - ม
3	ลซมซ	ลล - ร	ลซมซ	ลซ - ค	-ซลท	ลทลล	- ม - ร	- มมม
4	- ล - ซ	- ม - ร	- ซ - ม	- ร - ค	-ซลท	ลทลล	ลลซม	รล - ล
5	- - ลล	- ล - ร	ลรลท	- ทลล	- รลท	ครซค	-ซลท	ลท-ล
6	- รลท	ครซค	- ซลท	ลท - ล	- ม - ร	- ค - ม	- ร - ค	- ทลล
7	- มรท	รลซซ	- ร - ซ	- ซลท	- ซลท	- ค - ร	- ม - ค	- ร - ม
8	- ล - ซ	- ม - ร	- ซ - ม	- ร - ค	-ซลท	- ทลล	ลลซม	รล - ล
ใช้แยกลงจบเพ็ญ 2					- ร - ร	- - - ม	- - - ซ	- - - ล

ในทำนองเพลงท่อนที่ 5 จะพบว่ามีเพียง วรรคที่ 1 ของบรรทัดที่ 7 เท่านั้น ที่จัดอยู่ในบันไดเสียง ซอล เนื่องจากมีเสียง ลูกตก ที่สำคัญคือเสียงลูกตกในห้องที่ 4 เป็นเสียง ที แต่ในทำนองเพลงวรรคอื่น ๆ ไม่มีวรรคใดมีเสียงลูกตกในห้องที่ 2 , 4 , 6 และ 8 ที่ใช้เสียงจรของบันไดเสียงเป็นลูกตกเลย

วรรณเพลงและลูกตก

วรรณเพลงและลูกตกของเพลงประจำวัด สามารถแบ่งวิเคราะห์เป็นท่อนๆ โดยใช้เสียงลูกตก และลำดับชั้นของเสียงลูกตกในแต่ละวรรคไว้เหนือลูกตก ดังนี้

ทำนองขึ้น

----	----	----	ซ1 ---ซ	---ล	---ท	---ล	ซ1 ---ซ
---ร	---ม	---ซ	ซ2 ---ล	-ทลล	-ล-ม	-ร-ด	ลทลล

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 1 ในบันไดเสียง ซอล มี 2 ทำนอง

----	----	----	ซ1 ---ซ
---ล	---ท	---ล	ซ1 ---ซ

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 2 ในบันไดเสียง ซอล มี 2 ทำนอง

---ล	---ท	---ล	ซ1 ---ซ
-ทลล	-ล-ม	-ร-ด	ซ2 ลทลล

ท่อน 1

1	-	-	-	ซ1 ลล-ซ	-	-	-	ซ1 รลรซ
	---ล	---ล	-ล-ล	-ร-ซ	-ซลท	-มรท		
2	-	-	-	ซ6 ทลซม	-	-	-	ด3 รร-ม
	มมรม	รมซล	-ทรล	-ซ-ม	-ร-ด	ดล-ร		
3	-	-	-	ด6 -ซ-ล	-	-	-	ด1 -ร-ด
	-มมม	-ร-ม	-ร-ม	-ท-ล	-ซ-ม	-ลซม		

4	-	-	-	ค1	-	-	-	ค3
	- ช - ค	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ค	ชลชช	- ช - ค	คค - ร	รร - ม
5	-	-	-	ค3	-	-	-	ช6
	--- ร	- มม	- ม - ช	- มม	- ทลท	รทลช	ทลชล	ทลชม
6	-	-	-	ช6	-	-	-	ค3
	-ทลท	รทลช	ทลชล	ทลชม	ชลรม	ชลทค	- ช - ค	- ร - ม
7	-	-	-	ค2	-	-	-	ค2
	--- ม	- ม - ม	- ล - ช	- ม - ร	- ค - ร	- ม - ช	- ล - ช	- ม - ร
8	-	-	-	ค1	-	-	-	ค6
	รรคช	ลทลท	คชคม	- ร - ค	-ชลท	ลทลล	ลลชม	รล-ล

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 1 ในบันไดเสียง โด มี 3 ทำนอง

-	-	-	ค1
- ท - ล	- ช - ม	- ลชม	- ร - ค
-	-	-	ค1
- ช - ค	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ค
-	-	-	ค1
รรคช	ลทลท	คชคม	- ร - ค

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 2 ในบันไดเสียง โด มี 2 ทำนอง

-	-	-	ค2
--- ม	- ม - ม	- ล - ช	- ม - ร
-	-	-	ค2
- ค - ร	- ม - ช	- ล - ช	- ม - ร

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 3 ในบันไดเสียง โด มี 4 ทำนอง

-	-	-	ค3
- ช - ม	- ร - ค	คค - ร	รร - ม
-	-	-	ค3
ชลชช	- ช - ค	คค - ร	รร - ม

-	-	-	ค3
--- ร	- มม	- ม - ช	- มม
-	-	-	ค3
ชลรม	ชลทค	- ช - ค	- ร - ม

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 6 ในบันไดเสียง โด มี 2 ทำนอง

-	-	-	ค6
- มม	- ร - ม	- ร - ม	- ช - ล
-	-	-	ค6
-ชลท	ลทลล	ลลชม	รล-ล

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 1 ในบันไดเสียง ซอล มี 2 ทำนอง

-	-	-	ซ1
--- ล	--- ล	- ล - ล	ลล - ช
-	-	-	ซ1
- ร - ช	- ชลท	- มรท	รลรช

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 6 ในบันไดเสียง ซอล มี 2 ทำนอง

-	-	-	ซ6
มมรม	รมชล	- ทรล	ทลชม
-	-	-	ซ6
- ทลท	รทลช	ทลชล	ทลชม

ท่อน 2

1	-	-	-	ซ5	-	-	-	ค2
	--- ล	--- ท	- ล - ท	- ม - ร	- ร ร ร	- ม - ช	- ล - ช	- ม - ร
2	-	-	-	ค1	-	-	-	ค6
	รรคท	ลชลท	คชคม	- ร - ค	- ชลท	ลทลล	ลลชม	รล - ล

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 1 ในบันไดเสียง โด มี 1 ทำนอง

-	-	-	ค1
รรคท	ลชลท	คชคม	-ร-ค

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 2 ในบันไดเสียง โด มี 1 ทำนอง

-	-	-	ค2
- ร ร ร	- ม - ช	- ล - ช	- ม - ร

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 6 ในบันไดเสียง โด มี 1 ทำนอง

-	-	-	ค6
- ชลท	ลทลล	ลลชม	รล-ล

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 5 ในบันไดเสียง ซอล มี 1 ทำนอง

-	-	-	ซ5
---ล	---ท	-ล-ท	-ม-ร

ท่อน 3

1	-	-	-	ซ2	-	-	-	ซ2
	- ลลล	- ล - ล	- ชลท	ลทลล	- รลท	ครชค	-ชลท	ลทลล
2	-	-	-	ซ3	-	-	-	ค3
	-รรร	- ม - ร	รรคท	ลชลท	- ค - ช	- ค - ร	- ม - ค	- ร - ม
3	-	-	-	ค5	-	-	-	ค3
	---ล	- ม - ม	- ม - ล	ลมชช	- ลชช	- ช - ช	- ลชล	ทลชม
4	-	-	-	ค2	-	-	-	ค1
	รทลท	รทลช	ลมชล	ชมชร	รรคท	คชลท	คชคม	- ร - ค
5	-	-	-	ค1	-	-	-	ค1
	รมชล	ชลคร	มรคล	ครลค	- ทลช	ลทชม	ชลรม	ชลทค

6	- - รรร์	- - ม - ร	- รรคท	ช3 ลชลท	- ครคช	- ค-รร	- - ม - ค	ค3 มชम्म
7	- - - มม	- - มม	- - ช - ร	ค5 - ม - ช	- - ร - ม	- - ชชช	- - ท - ล	ค3 - ช - ม
8	- - ค - ร	- - ม - ช	- - ล - ช	ค2 - ม - ร	- รรคท	- ลชลท	- คชคค	ค1 - ร - ค
9	- - รคค	- - ทลล	- - ทลล	ค3 - ล - ม	- - ช - ม	- - ร - ค	- - ชลท	ค6 ลทลล

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 1 ในบันไดเสียง โด มี 3 ทำนอง

- รรคท	- คชลท	- คชคค	ค1 - ร - ค
- รรคค	- ชลคค	- มรคค	ค1 ครคค
- - ทลช	- ลทชม	- ชลรร	ค1 ชลทค

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 2 ในบันไดเสียง โด มี 2 ทำนอง

- รทลท	- รทลช	- ลมชล	ค2 ชมชร
- - ค - ร	- - ม - ช	- - ล - ช	ค2 - ม - ร

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 3 ในบันไดเสียง โด มี 5 ทำนอง

- - ค - ช	- - ค - ร	- - ม - ค	ค3 - ร - ม
- - ลชช	- - ช - ช	- - ลชล	ค3 ทลชม
- ครคช	- ค-รร	- - ม - ค	ค3 มชम्म

-	-	-	ค3
- ร - ม	- ซซซ	- ท - ล	- ซ - ม
-	-	-	ค3
- รคค	- ทลล	- ทลล	- ล - ม

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 5 ในบันไดเสียง โด มี 2 ทำนอง

-	-	-	ค5
--- ล	- ม - ม	- ม - ล	ลมซซ
-	-	-	ค5
- มม	- มมม	- ซ - ร	- ม - ซ

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 6 ในบันไดเสียง โด มี 1 ทำนอง

-	-	-	ค6
- ซ - ม	- ร - ค	- ซลท	ลทลล

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 2 ในบันไดเสียง ซอล มี 2 ทำนอง

-	-	-	ซ2
- ลลล	- ล - ล	- ซลท	ลทลล
-	-	-	ซ2
- รลท	ครซค	- ซลท	ลทลล

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 3 ในบันไดเสียง ซอล มี 1 ทำนอง

-	-	-	ซ3
- รรรร	- ม - ร	รรคท	ลซลท

ท่อนที่ 4

1	-	-	-	ค2	-	-	-	ค1
	- ล - ร	- ร - ร	- ม - ซ	- ม - ร	- ค - ล	- ซซซ	- ซ - ม	ซลทค
2	-	-	-	ค1	-	-	-	ค3
	-- ซล	ครลค	มรซล	ครลค	ลมลม	ลมซซ	ซลทรท	รทลซม

-	-	-	ค3
- รคค	- ทลล	- ทลล	- ล-ม
-	-	-	ค3
- ม-ร	- ม-ช	- ท-ล	- ช-ม
-	-	-	ค3
- รคค	- ทลล	- ทลล	- ล-ม

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 6 ในบันไดเสียง โด มี 2 ทำนอง

-	-	-	ค6
- ช-ม	- ร-ค	- ชลท	ลทลล
-	-	-	ค6
- ช-ค	คค-ม	- ร-ค	- ทลล

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 1 ในบันไดเสียง ซอล มี 1 ทำนอง

-	-	-	ซ1
- มมม	- ช-ร	- ท-ร	- ม-ช

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 3 ในบันไดเสียง ซอล มี 1 ทำนอง

-	-	-	ซ3
- ม-ร	- ค-ท	ซซลท	ลรลท

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 5 ในบันไดเสียง ซอล มี 1 ทำนอง

-	-	-	ซ5
- ล-ท	- ล-ช	- ลซช	พมรร

ท่อน 5

1	-	-	-	ค6	-	-	-	ค3
	-- ลล	- ล-ล	- ชลท	ลทลล	- ชลท	ลทลล	- ชซช	- ช-ม
2	-	-	-	ค1	-	-	-	ค3
	ลซมช	ลล-ร	ลซมช	ลช-ค	- ชลท	ลทลล	- ชซช	- ช-ม

3	-	-	-	ค1	-	-	-	ค3
	ลขมข	ลล-ร	ลขมข	ลข-ค	-ชลท	ลทลล	-ม-ร	-มมม
4	-	-	-	ค1	-	-	-	ค6
	-ล-ช	-ม-ร	-ช-ม	-ร-ค	-ชลท	ลทลล	ลลขม	รล-ล
5	-	-	-	ค6	-	-	-	ค6
	--ลล	-ล-ร	ลรลท	-ทลล	-รลท	ครชค	-ชลท	ลท-ล
6	-	-	-	ค6	-	-	-	ค6
	-รลท	ครชค	-ชลท	ลท-ล	-ม-ร	-ค-ม	-ร-ค	-ทลล
7	-	-	-	ช3	-	-	-	ค3
	-มรท	รลรช	-ร-ช	-ชลท	-ชลท	-ค-ร	-ม-ค	-ร-ม
8	-	-	-	ค1	{	-	-	ค6
	-ล-ช	-ม-ร	-ช-ม	-ร-ค		-ชลท	-ทลล	ลลขม
	ใช้แยกลงจบเที่ยว 2				-ร-ร	---ม	---ช	---ล

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 1 ในบันไดเสียง โด มี 2 ทำนอง

-	-	-	ค1
ลขมข	ลล-ร	ลขมข	ลข-ค
-	-	-	ค1
-ล-ช	-ม-ร	-ช-ม	-ร-ค

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 3 ในบันไดเสียง โด มี 3 ทำนอง

-	-	-	ค3
-ชลท	ลทลล	-ชชช	-ช-ม
-	-	-	ค3
-ชลท	ลทลล	-ม-ร	-มมม
-	-	-	ค3
-ชลท	-ค-ร	-ม-ค	-ร-ม

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 6 ในบันไดเสียง โด มี 6 ทำนอง

-	-	-	ค6
-- ลล	- ล - ล	- ซลท	ลทลล
-	-	-	ค6
-ซลท	ลทลล	ลลซม	รล - ล
-	-	-	ค6
-- ลล	- ล - ร	ลรลท	- ทลล
-	-	-	ค6
- รลท	ดรรชค	-ซลท	ลท-ล
-	-	-	ค6
- ม - ร	- ค - ม	- ร - ค	- ทลล
-	-	-	ค6
-ซลท	- ทลล	ลลซม	รล - ล

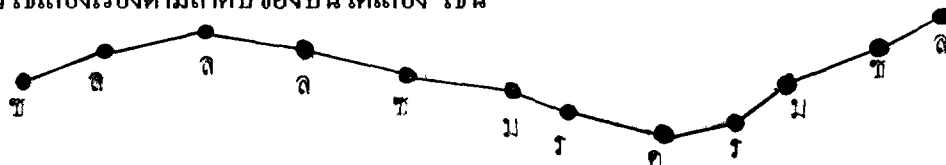
ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 3 ในบันไดเสียง ซอล มี 1 ทำนอง

-	-	-	ซ3
-มรท	รลรช	- ร - ช	-ซลท

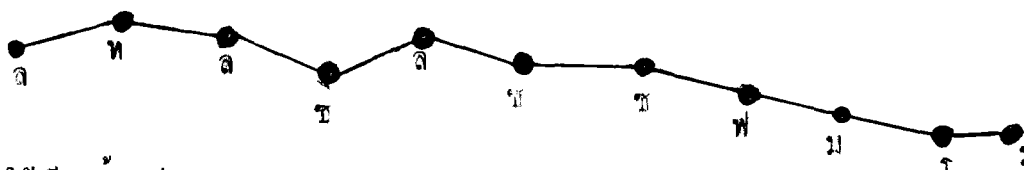
รูปแบบทำนอง

รูปแบบทำนองเพลงประจำวัด มีการใช้รูปแบบทำนองดังนี้

1. การใช้เสียงเรียงตามลำดับของบันไดเสียง เช่น

2. การใช้เสียงเรียงตามลำดับโดยใช้โน้ตเสียงรองประกอบ ทำหน้าที่เป็นโน้ตจร เช่น

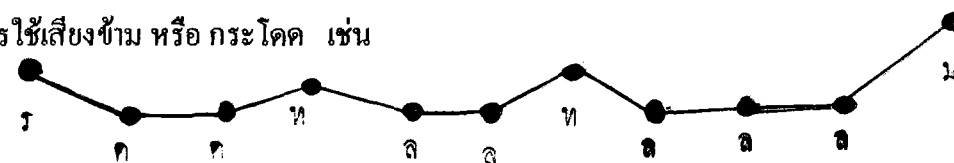
3. การใช้เสียงซ้ำ เช่น

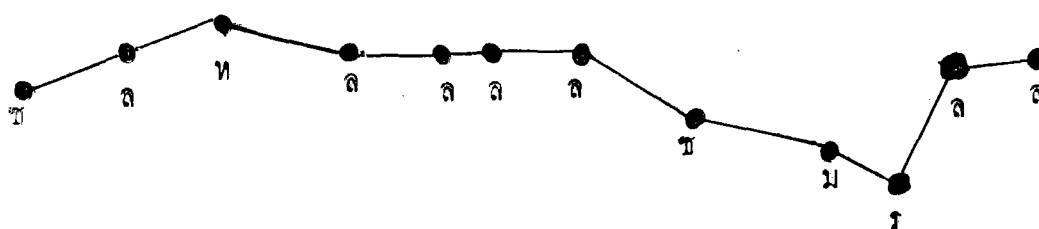
4. การใช้เสียงสลับ เช่น

5. การใช้เสียงข้าม หรือ กระโดด เช่น

6. การใช้ทำนองเพลงเพื่อหลบหลุม เช่น

กระสวนจังหวะ

กระสวนจังหวะในเพลงประจำวัด มีลักษณะกระสวน และการใช้กระสวนจังหวะ
ดังนี้

ทำนองขึ้น

กระสวนจังหวะ	การใช้	จำนวนครั้ง
---- ---X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 -
---X ---X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	2 2
-XXX -X-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 -
-X-X XXXX	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	- 1

จากการวิเคราะห์กระสวนจังหวะทั้ง 4 แบบของทำนองขึ้น พบว่า

1. กระสวนที่พบบ่อยที่สุดในทำนองขึ้น คือ

---X	---X
------	------

2. กระสวนที่ใช้ขึ้นบทเพลงในทำนองขึ้น คือ

----	---X
------	------

3. กระสวนที่ลงท้ายทำนองขึ้น คือ

-X-X	XXXX
------	------

ตอนที่ 1

กระสวนจันทะ	การใช้	จำนวนครั้ง
---X ---X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 -
---X -X-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 -
---X -XXX	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 -
-X-X -X-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	4 5
-X-X -XXX	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 1
-X-X XX-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	- 1
-XXX -X-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 1
XX-X XX-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	- 2
-XXX XXXX	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	3 2
XXXX -X-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 1
XXXX XX-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	- 1
XXXX XXXX	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	3 2

จากการวิเคราะห์กระสวนจันทะทั้ง 12 แบบของตอนที่ 1 พบว่า

1. กระสวนที่พบมากที่สุดใน 2 ห้องแรกของวรรค มีจำนวน 4 ครั้ง คือ

- X - X	- X - X
---------	---------

2. กระสวนที่พบมากที่สุดใน 2 ห้องหลังของวรรค มีจำนวน 5 ครั้ง คือ

- X - X	- X - X
---------	---------

3. กระสวนที่พบน้อยที่สุดใน 2 ห้องแรกของวรรค มี 6 กระสวน คือ

--- X	--- X
--- X	- X - X
--- X	- X X X
- X - X	- X X X
- X X X	- X - X
X X X X	- X - X

4. กระสวนที่พบน้อยที่สุดใน 2 ห้องหลังของวรรค มี 5 กระสวน คือ

- X - X	- X X X
- X - X	X X - X
- X X X	- X - X
X X X X	- X - X
X X X X	X X - X

ตอนที่ 2

กระสวนจันทะ	การใช้	จำนวนครั้ง
--- X --- X	2ห้องแรกของวรรค	1
	2ห้องหลังของวรรค	-
- X - X - X - X	2ห้องแรกของวรรค	-
	2ห้องหลังของวรรค	2

-XXX -X-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 -
-XXX XXXX	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 -
XXXX -X-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	- 1
XXXX XX-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	- 1
XXXX XXXX	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 -

จากการวิเคราะห์กระสวนจังหวะทั้ง 7 แบบในตอนี่ 2 พบว่า กระสวนที่พบมากที่สุด อยู่ใน 2 ห้องหลังของวรรค มีเพียง 2 ครั้งเท่านั้น คือ

-X-X	-X-X
------	------

ตอนที่ 3

กระสวนจังหวะ	การใช้	จำนวนครั้ง
---X -X-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 -
-X-X -X-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	3 4
-X-X -XXX	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	- 1
--XX -XXX	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 -
-X-X XXXX	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	- 2
-XXX -X-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	4 1

-XXX -XXX	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 -
-XXX XXXX	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	2 4
XXXX -X-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	- 2
XXXX XX-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 -
XXXX XXXX	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	4 5

จากการวิเคราะห์กระสวนจังหวะทั้ง 11 แบบในตอนที่ 3 พบว่า

1. กระสวนที่พบมากที่สุด ใน 2 ห้องแรกของวรรค มีจำนวน 4 ครั้ง คือ

-XXX	-X-X
------	------

2. กระสวนที่พบมากที่สุด ใน 2 ห้องหลังของวรรค มีจำนวน 5 ครั้ง คือ

XXXX	XXXX
------	------

3. กระสวนที่พบน้อยที่สุดใน 2 ห้องแรกของวรรค มี 4 กระสวน คือ

---X	-X-X
--XX	-XXX
-XXX	-XXX
XXXX	XX-X

4. กระสวนที่พบน้อยที่สุดใน 2 ห้องหลังของวรรค มี 2 กระสวน คือ

-X-X	-XXX
-XXX	-X-X

ตอนที่ 4

กระสวนจันทะ	การใช้	จำนวนครั้ง
-X-X -X-X	2ห้องแรกของวรรค	8
	2ห้องหลังของวรรค	5
-X-X -XXX	2ห้องแรกของวรรค	1
	2ห้องหลังของวรรค	1
-X-X XX-X	2ห้องแรกของวรรค	1
	2ห้องหลังของวรรค	-
-X-X XXXX	2ห้องแรกของวรรค	-
	2ห้องหลังของวรรค	2
--XX XXXX	2ห้องแรกของวรรค	1
	2ห้องหลังของวรรค	2
-XXX -X-X	2ห้องแรกของวรรค	1
	2ห้องหลังของวรรค	2
-XXX -XXX	2ห้องแรกของวรรค	2
	2ห้องหลังของวรรค	-
-XXX XXXX	2ห้องแรกของวรรค	-
	2ห้องหลังของวรรค	3
XXXX -X-X	2ห้องแรกของวรรค	1
	2ห้องหลังของวรรค	2
XXXX XXXX	2ห้องแรกของวรรค	3
	2ห้องหลังของวรรค	3

จากการวิเคราะห์กระสวนจันทะทั้ง 10 แบบในตอนที่ 4 พบว่า

1. ส่วนที่พบมากที่สุดใน 2 ห้องแรกของวรรค มีจำนวน 8 ครั้ง คือ

-X-X	-X-X
------	------

2. กระสวนที่พบมากที่สุด ใน 2 ห้องหลังของวรรค มีจำนวน 5 ครั้ง คือ

-X-X	-X-X
------	------

3. กระสวนที่พบน้อยที่สุดใน 2 ห้องแรกของวรรค มี 5 กระสวน คือ

- X - X	X X X X
- X - X	X X - X
- X - X	- X X X
- X X X	- X - X
- X X X	X X X X

4. กระสวนที่พบน้อยที่สุดใน 2 ห้องหลังของวรรค มีเพียงกระสวนเดียว คือ

- X - X	- X X X
---------	---------

ตอนที่ 5

กระสวนจังหวะ	การใช้	จำนวนครั้ง
--- X --- X	2ห้องแรกของวรรค	-
	2ห้องหลังของวรรค	1
- X - X --- X	2ห้องแรกของวรรค	1
	2ห้องหลังของวรรค	-
- X - X - X - X	2ห้องแรกของวรรค	3
	2ห้องหลังของวรรค	3
- X - X - X X X	2ห้องแรกของวรรค	-
	2ห้องหลังของวรรค	3
-- X X - X - X	2ห้องแรกของวรรค	2
	2ห้องหลังของวรรค	1
- X X X - X - X	2ห้องแรกของวรรค	1
	2ห้องหลังของวรรค	2
- X X X - X X X	2ห้องแรกของวรรค	1
	2ห้องหลังของวรรค	-

-XXX XX-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	- 2
-XXX XXXX	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	7 1
XXXX -XXX	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	- 1
XXXX XX-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	2 4

จากการวิเคราะห์กระสวนจังหวะทั้ง 11 แบบในตอนที่ 5 พบว่า

1. ที่พบมากที่สุดใน 2 ห้องแรกของวรรค มีจำนวน 7 ครั้ง คือ

-XXX	XXXX
------	------

2. กระสวนที่พบมากที่สุดใน 2 ห้องหลังของวรรค มีจำนวน 4 ครั้ง คือ

XXXX	XX-X
------	------

3. กระสวนที่พบน้อยที่สุดใน 2 ห้องแรกของวรรค มี 3 กระสวน คือ

-X-X	---X
-XXX	-X-X
-XXX	-XXX

4. กระสวนที่พบน้อยที่สุดใน 2 ห้องหลังของวรรค มี 3 กระสวน คือ

---X	---X
-XXX	XX-X
-XXX	XXXX

เพลงประจำบ้าน

ทำนองขึ้น

1	----	----	----	----	----	---ร	---ค	---ล
2	---ช	---ล	---ค	---ร	-ฟ -ร	-ค -ล	- รคค	-ช -ฟ

ท่อน 1

1	---ค	-คฟฟ	มมมม	ฟชคฟ	-มชช	มรคค	-ค -ร	-ค -ฟ
2	---ม	-ร -ม	-ร -ม	-ฟ -ช	-ลชช	- รคค	-ค -ล	คคคฟ
3	-ชคฟ	-มรค	-มรค	-ร -ล	-ค -ล	-ช -ฟ	-คคค	มมมม
4	---ช	---ชช	-ค -ค	ชมมม	คคคค	คคคค	ลลลล	-ล -ล
5	ลลลล	ลลลล	-ชชช	มชคค	- รคค	- คคค	-ม -ร	-ค -ล
6	-ชชช	มชคค	- รคค	ทลชช	-ช -ค	ชมมม	ชชชช	-ค -ฟ
7	-ค -ฟ	-มรค	-มรค	-ร -ล	-ค -ล	-ช -ฟ	-คคค	มมมม
8	---ช	---ชช	-ล -ค	-ล -ช	-ช -ค	ชมมม	ชชชช	-ช -ค
9	ชมมม	คคคค	คคคค	คค -ร	มคคค	มคคค	มคคค	มคคค
10	ชมมม	คคคค	ชคคค	คชชช	-ช -ค	ชมมม	ชชชช	-ค -ฟ
11	-ค -ฟ	-มรค	-มรค	-ร -ล	-ค -ล	-ช -ฟ	-คคค	มมมม
12	-ลลล	-ค -ช	-ช -ม	ชคคค	-มมม	-ร -ค	- รคค	-ลชช
13	-ฟ -ล	ฟมคค	รชชช	คคคค	ฟชคค	-ฟ -ล	-ค -ล	-ช -ฟ
14	-ค -ฟ	-ช -ล	-ช -ฟ	-ม -ร	-ล -ช	-ล -ค	-ม -ร	-ค -ล
15	-ชชช	มชคค	- รคค	ทลชช	-ช -ค	-มมม	ชชชช	-ค -ฟ
16	-ค -ฟ	-มรค	-มรค	-ร -ล	-ค -ล	-ช -ฟ	-คคค	มมมม
17	---ร	-ร -ช	---ม	-ร -ร	---ม	-ร -ร	-คคค	-ล -ล
18	รคคช	-ค -ช	คคคค	คคคค	---ม	-ม -ร	รคคค	-ล -ล
19	รคคช	-ค -ช	คคคค	คคคค	-คคค	มมมม	-มรค	-ร -ล
20	-ร -ค	-ล -ช	-ค -ล	-ช -ฟ	-คคค	มมมม	ล -ชช	-ร -ร
21	-ช -ค	ชมมม	คคคค	คค -ร	ชคคช	-ช -ค	ชมมม	คคคค
22	ชชชช	-ช -ค	ชมมม	คคคค	ชคคค	ชคคค	คคคค	คค -ร
23	-ลชช	-ร -ค	-ชคค	-ร -ม	คคคค	-ฟ -ช	-ล -ฟ	-ช -ล
24	-ร -ค	-ล -ช	-ค -ล	-ช -ฟ	-คคค	มมมม	-ลชช	-ช -ร

ท่อน 2

1	-- -ม	-ล -ม	-ล -ม	ชล -ช	ชม -ช	ชล -ช	- รคค	ชลทค
2	-ค -ค	ชมรม	ชมรม	-ค -ฟ	- ชคฟ	- มรร	- มรร	-ช -ร
3	-- -ค	- มรร	คมรร	รม -ร	ชลชช	-ช -ค	ชมรม	คม -ร
4	- ชชช	-ล -ช	-ช -ค	ชมรม	คมรม	คมรร	-ฟ -ช	-ลลล
5	-ฟ -ช	ลร -ล	- ชมช	มชลค	- รคค	- คคค	-ม -ร	-ค -ล
6	- ชมช	มชลค	- รคค	- ลชช	-ค -ค	ชมรม	ชมชช	-ค -ฟ
7	- ลคร	ครฟช	ลชฟร	ฟช -ฟ	- มรค	มรคค	มรชล	ครมฟ
8	- ชชช	-ล -ช	ชชฟม	รครม	ฟชฟค	ฟชชช	-ล -ฟ	-ช -ล
9	- ทลร	ลทลล	- ลชร	ชลคค	- รคค	-ค -ค	-ม -ร	-ค -ล
10	- ชมช	มชลค	- รคค	- ลชช	-ค -ค	- มรร	ชมชช	-ค -ฟ
11	-ค -ฟ	- มรร	- มรร	-ร -ล	-ค -ล	-ช -ฟ	- ครม	รมรร
12	-- -ช	-ช -ช	-ล -ค	-ล -ช	-ช -ค	ชมรม	ชมชช	-ช -ค
13	ชมรม	คมรม	คมรม	คม -ร	มรคร	มรคร	มรคร	มรคค
14	ชมรม	ครคค	ชลคร	คช -ช	-ช -ค	ชมรม	ชมชช	-ค -ฟ
15	-ค -ฟ	- มรร	- มรร	-ร -ล	-ค -ล	-ช -ฟ	- ครม	รม -ร
16	- ลลล	-ค -ช	-ช -ม	ชลทค	- มม	-ร -ค	- รคค	- ลชช
17	- มชม	ชลชช	- รคค	- ลชช	-ช -ค	ชมรม	ชมชช	-ช -ค
18	ชมรม	คมรม	คมรม	คม -ร	มรคร	มรคร	มรคร	มรคค
19	ชมรม	ครคค	ชลคร	คช -ช	-ช -ค	ชมรม	ชมชช	-ค -ฟ
20	-ค -ฟ	- มรร	- มรร	-ร -ล	-ค -ล	-ช -ฟ	- ครม	รมรร
21	- ลชช	-ช -ร	- ลชช	ฟมรร	- ลชช	- มรร	- รคค	-ล -ล
22	รคคค	-ค -ช	ครชล	ครมฟ	- ครม	รมรร	- รคค	-ค -ล
23	- ชชช	-ช -ช	- ชชช	-ค -ฟ	-ค -ฟ	- มรร	- มรร	-ร -ล
24	-ร -ค	-ล -ช	-ค -ล	-ช -ฟ	- ครม	รม -ร	- ลชช	-ช -ร
25	-ช -ค	ชมรม	คมรม	คม -ร	ชลชช	-ช -ค	ชมรม	คมรร
26	ชมชช	-ช -ค	ชมรม	คมรร	ชลทท	ลทลท	ลชทท	คร -ร
27	-ช -ม	-ร -ค	-ช -ค	-ร -ม	-ร -ม	-ฟ -ช	-ล -ฟ	-ช -ล
28	-ร -ค	-ล -ช	-ค -ล	-ช -ฟ	-ช -ช	-- -ล	-- -ค	-- -ร

หน้าทับเพลงประจำบ้าน

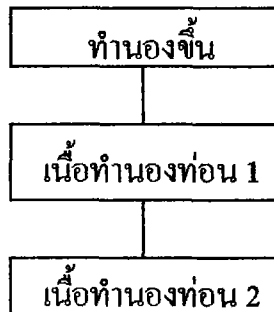
ทำนองขึ้น

----	----	----	----	----	---ร	--ค	---ล
----	----	----	----	----	----	----	----
----	----	----	----	----	---ทึง	---ทึง	---ทึง
----	---ล	--ค	---ร	-ฟ -ร	-ค -ล	-รคล	-ช -ฟ
----	----	----	----	----	----	----	----
----	-ทึง-ทึง	---ทึง	--ทึง	---ทึง	---ทึง	---ทึง	---ทึง

เริ่มหน้าทับ

--ค	-คฟฟ	มมรม	ฟชคฟ	-มชร	มรคค	-ค -ร	-ค -ฟ
----	----	----	----	----	---โป้ง	-โป้ง-โป้ง	-โป้ง-โป้ง
----	----	----	---ปะ	----	----	----	----
---ม	-ร -ม	-ร -ม	-ฟ -ช	-ลชช	-รคค	-ค -ล	ครมฟ
----	---โป้ง	-โป้ง-โป้ง	-โป้ง-โป้ง	-โป้ง-โป้ง	---โป้ง	โป้งโป้ง-โป้ง	----
----	----	----	----	----	----	----	-เท่ง-เท่ง
-ชคฟ	-มรร	-มรร	-ร -ล	-ค -ล	-ช -ฟ	-ครม	มรร
----	---โป้ง	-โป้ง-โป้ง	-โป้ง-โป้ง	--โป้งโป้ง	-โป้ง--	----	----
----	----	----	----	----	----	-เท่ง-เท่ง	---ทึง
---ช	--ชช	-ค -ค	ชมรม	คมรม	คมรร	ลทลล	-ล -ล
(ร่ว)----	----	----	----	----	----	----	----)
----	----	-เท่ง-เท่ง	---ทึง	----	-เท่ง-เท่ง	----	-เท่ง-ทึง

เนื้อเพลงประจำบ้าน ประกอบด้วยโครงสร้างดังนี้

การแบ่งทำนอง

เพลงประจำบ้านมีการแบ่งทำนองแต่ละวงต่างกันไป พันจำอากาศเอกวีระ
ดนตรีเจริญ ได้แบ่งเป็น 5 ท่อน โดยแบ่งตามประโยคของเพลง ดังนี้

ทำนองขึ้น	มี 2 ประโยค
ท่อน 1	มี 24 ประโยค
ท่อน 2	มี 28 ประโยค

บันไดเสียงเพลงประจำบ้าน

เพลงประจำบ้าน มีทำนองเพลงอยู่ในบันไดเสียง ฟา และบันไดเสียง โด โดยบันไดเสียง ฟา จะอยู่ในวรรคเพลงที่มี สีเข้ม และบันไดเสียง โด จะอยู่ในวรรคเพลงที่มีสีขาว ตามลำดับต่อไปนี้

ทำนองขึ้น

1	---	---	---	---	---	---	---
2	---	---	---	---	---	---	---

สองบรรทัดแรกของเพลงประจำบ้าน จัดอยู่ในบันไดเสียง ฟา ทั้งนี้เนื่องจากทำนองดังกล่าว เป็นทำนองที่ใช้สำหรับขึ้นเพลง ทำให้เครื่องมือต่างๆ บรรเลงเหมือนกับทำนองหลัก จึงพบว่า เสียงที่ใช้ในทำนองเพลงดังกล่าว ส่วนเป็นกลุ่มเสียงที่อยู่ในบันไดเสียง ฟา ทั้งสิ้น โดยไม่พบเสียง ที และเสียง มี ซึ่งเป็นเสียงจรแต่อย่างใด

ท่อน 1

1	---	---	---	---	---	---	---
2	---	---	---	---	---	---	---
3	---	---	---	---	---	---	---
4	---	---	---	---	---	---	---
5	---	---	---	---	---	---	---
6	---	---	---	---	---	---	---
7	---	---	---	---	---	---	---
8	---	---	---	---	---	---	---
9	---	---	---	---	---	---	---
10	---	---	---	---	---	---	---
11	---	---	---	---	---	---	---
12	---	---	---	---	---	---	---
13	---	---	---	---	---	---	---
14	---	---	---	---	---	---	---
15	---	---	---	---	---	---	---

16	-ค-ฟ	-มรร	-มรร	-ร-ธ	-ค-ธ	-ช-ฟ	-क्रम	म्मรร
17	--รร	-ร-ช	--รม	-ร-ร	--รม	-ร-ร	-คคค	-ล-ล
18	รคช	-ค-ช	ครคค	क्रमฟ	--รม	-ม-ร	รคคค	-ล-ล
19	รคช	-ค-ช	ครคค	क्रमฟ	-क्रम	म्मรร	-มรร	-ร-ธ
20	-ร-ค	-ธ-ช	-ค-ธ	-ช-ฟ	-क्रम	म्मรร	ล-ชช	-ร-ร
21	-ช-ค	ชมรม	คम्म	คม-ร	ชลชช	-ช-ค	ชมรม	คम्म
22	ชมรม	-ช-ค	ชมรม	คम्म	ชลลท	ชลลท	ครคช	คร-ร
23	-ลชม	-ร-ค	-ชคค	-ร-ม	รคम्म	-ฟ-ช	-ล-ฟ	-ช-ล
24	-ร-ค	-ล-ช	-ค-ธ	-ช-ฟ	-क्रम	म्मรร	-ลชช	-ช-ร

ทำนองเพลงประจำบ้านตอนที่ 1 มีกลุ่มเสียงที่ใช้อยู่ในบันไดเสียง เพียง 2 บันไดเสียง เท่านั้น คือ บันไดเสียง ฟา และบันไดเสียง โด โดยเริ่มต้นที่บันไดเสียง ฟา ตั้งแต่บรรทัดที่ 1 ถึงบรรทัดที่ 3 ในทำนองดังกล่าว มีเพียงวรรคที่ 1 ของบรรทัดที่ 2 เท่านั้นที่ใช้ เสียงจร เป็น ลูกตก คือ เสียงมีในห้องที่ 2 บรรทัดที่ 2 แต่เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับทางบรรเลงแล้ว จะพบว่า ทำนองดังกล่าวยังอยู่ในบันไดเสียง ฟา หากแต่จะมีการเปลี่ยนจากบันไดเสียง ฟา มาเป็นบันไดเสียง โด ที่บรรทัดที่ 4 จนถึงวรรคที่ 1 บรรทัดที่ 6 แล้วกลับมาเป็นบันไดเสียง ฟา อีกครั้ง ในวรรคที่ 2 บรรทัดที่ 6 ถึงบรรทัดที่ 7 ในวรรคที่ 2 ของห้องที่ 6 นั้น จะพบว่ามีการทำนองเพลงใกล้เคียงกับบันไดเสียง โด อยู่มาก แต่มีเสียงลูกตกในห้องที่ 8 เป็นเสียง ฟา ทั้งนี้เนื่องมาจากว่า ทำนองดังกล่าว ตรงกับทำนองในเพลงประจำวัด ในวรรคที่ว่า

รรคท	ลชลท	คชคค	-ร-ค
------	------	------	------

ซึ่งเมื่อนำทำนองดังกล่าวมา ใช้ในเพลงประจำบ้าน จะมีทำนองบรรเลงดังต่อไปนี้

ชชฟม	รคค	ฟคฟล	-ช-ฟ
------	-----	------	------

ทำนองดังกล่าว ไม่สามารถนำมาบรรเลงด้วยฆ้องมอญวงใหญ่ได้ เพราะฆ้องมอญวงใหญ่มีเสียงไม่ครบ ที่จะบรรเลงทำนองในระดับเสียงดังกล่าว เพราะขาดเสียง ฟา จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนทำนองบางช่วง เพื่อไปใช้เสียง ฟา ซึ่งมีอยู่ทางด้านเสียงสูง

ทำนองหลักของเพลงประจำบ้าน ได้กลับเข้ามาอยู่ในบันไดเสียง โด อีกครั้งในบรรทัดที่ 8 ถึงบรรทัดที่ 1 บรรทัดที่ 10 โดยไม่ได้ใช้ เสียงจร ในการบรรเลงทำนองดังกล่าวเลย และต่อมาได้มีการนำทำนองที่เหมือนกันกับบรรทัดที่ 2 บรรทัดที่ 6 ถึงบรรทัดที่ 7 มาใช้อีกครั้งในบรรทัดที่ 2 บรรทัดที่ 10 ถึงบรรทัดที่ 11 จึงทำให้ทำนองดังกล่าว อยู่ในบันไดเสียง ฟา ด้วยก่อนที่จะมีบันไดเสียง โดมาแทรกในบรรทัดที่ 12 ซึ่งคั่นระหว่างบันไดเสียง ซอล ดังกล่าวกับช่วงต่อมาคือ ในบรรทัดที่ 13 ถึงบรรทัดที่ 1 บรรทัดที่ 14 และต่อด้วยทำนองเพลง ซึ่งเป็นบันไดเสียง โด ในบรรทัดที่ 2 ของบรรทัดที่ 14 ถึงบรรทัดที่ 1 ของบรรทัดที่ 15 ก่อนที่จะพบทำนองเช่นเดียวกับบรรทัดที่ 2 บรรทัดที่ 6 ถึงบรรทัดที่ 7 เป็นครั้งที่ 3 ในบรรทัดที่ 2 บรรทัดที่ 15 ถึงบรรทัดที่ 16 บรรทัดที่ 17 เป็นทำนองที่จัดอยู่ในบันไดเสียง โด ทั้งบรรทัด ส่วนบรรทัดที่ 18 ถึง 20 เกิดประโยคถามตอบกันขึ้นระหว่างบรรทัดที่ 1 และบรรทัดที่ 2 ของแต่ละบรรทัด โดยจัดอยู่ในบันไดเสียง ฟา และ โด ตามลำดับ โดยในช่วงสุดท้ายของทำนองเพลงในท่อนที่ 1 จบลงด้วยบันไดเสียงฟา 3 บรรทัด เพลงติดต่อกัน คือ ในบรรทัดที่ 2 บรรทัดที่ 23, บรรทัดที่ 1 และบรรทัดที่ 2 ของบรรทัดที่ 24

ท่อน 2

1	-- -ม	-ล -ม	-ล -ม	ซล -ซ	ซม -ซ	ซล -ซ	- รคค	ซลทค
2	-ค -ค	ซมรม	ซมรม	-ค -ฟ	- ซคค	- มรร	- มรร	-ซ -ซ
3	-- -ค	- มรม	คมรร	รม -ร	ซลซซ	-ซ -ค	ซมรม	คม -ร
4	- ซซซ	-ล -ซ	-ซ -ค	ซมรม	คมรม	คมรร	-ฟ -ซ	-ลลล
5	-ฟ -ซ	ลร -ล	- ซมซ	มซลค	- รคค	- คคค	-ม -ร	-ค -ล
6	- ซมซ	มซลค	- รคค	- ลซซ	-ค -ค	ซมรม	ซมรม	-ค -ฟ
7	- ลคค	คคค	ลคค	ฟค -ฟ	- มรร	มรรค	มรรค	คคค
8	- ซซซ	-ล -ซ	ซซซ	คคค	ฟคค	ฟคค	-ล -ค	-ซ -ล
9	- ทลร	ลทลล	- ลซซ	ซลคค	- รคค	-ค -ค	-ม -ร	-ค -ล
10	- ซมซ	มซลค	- รคค	- ลซซ	-ค -ค	- มรร	ซมรม	-ค -ฟ
11	-ค -ฟ	- มรร	- มรร	-ร -ล	-ค -ล	-ซ -ฟ	-คคค	มรรค
12	-- -ซ	-ซ -ซ	-ล -ค	-ล -ซ	-ซ -ค	ซมรม	ซมรม	-ซ -ค
13	ซมรม	คมรร	คมรร	คม -ร	มรรค	มรรค	มรรค	มรรค
14	ซมรม	คคค	ซลคค	คซ -ซ	-ซ -ค	ซมรม	ซมรม	-ค -ฟ
15	-ค -ฟ	- มรร	- มรร	-ร -ล	-ค -ล	-ซ -ฟ	-คคค	มรรค
16	- ลลล	-ค -ซ	-ซ -ม	ซลทค	- มมม	-ร -ค	- รคค	- ลซซ

17	- มขม	ชลชช	- รคค	- ลชช	-ช -ค	ขมรม	ขรมช	-ช -ค
18	ขมรม	คมรม	คมรม	คม -ร	มรคร	มรคร	มรคร	มรคค
19	ขมรม	คคคค	ชลคร	คช -ช	-ช -ค	ขมรม	ขรมช	-ค -ค
20	-ค -ค	-มรร	-มรร	-ร -ค	-ค -ค	-ช -ค	-ค -ค	-ค -ค
21	- ลชช	-ช -ร	-ลชช	ขมรร	-ลชช	-มรร	- รคค	-ค -ค
22	รคคค	-ค -ช	คคคค	คคคค	-ค -ค	มรร	- รคค	-ค -ค
23	-ชชช	-ช -ช	-ชชช	-ค -ค	-ค -ค	-มรร	-มรร	-ร -ค
24	-ร -ค	-ค -ช	-ค -ค	-ช -ค	-ค -ค	ค -ค	ค -ค	-ค -ค
25	-ช -ค	ขมรม	คมรม	คม -ร	ชลชช	-ช -ค	ขมรม	คมรร
26	ขรมช	-ช -ค	ขมรม	คมรร	ชลชช	ลชชช	ลชชช	ค -ร
27	-ช -ค	-ร -ค	-ช -ค	-ร -ค	-ร -ค	-ค -ค	-ค -ค	-ช -ค
28	-ร -ค	-ค -ช	-ค -ค	-ช -ค	-ช -ช	- - -ค	- - -ค	- - -ค

ทำนองเพลงในตอนี่ 2 ของเพลงประจำบ้าน เริ่มต้นด้วยทำนองเพลงที่จัดอยู่ในบันไดเสียง โด สลับกับบันไดเสียง ฟา อย่างละ 1 บรรทัด และต่อด้วยทำนองเพลง ซึ่งอยู่ในบันไดเสียง โด ในบรรทัดที่ 3 ถึงวรรคที่ 1 ของบรรทัดที่ 6 โดยในทำนองดังกล่าวนี้มี เสียงจร คือเสียง ฟา เพียง 2 ตำแหน่งเท่านั้น แต่ไม่ได้เป็นเสียง ลูกตก แต่อย่างใด คือ ในห้องที่ 7 บรรทัดที่ 4 และห้องที่ 1 บรรทัดที่ 5

ในทำนองเพลงตอนที่ 2 นี้ จะพบทำนองเช่นเดียวกับในวรรคที่ 2 บรรทัดที่ 10 ถึง บรรทัดที่ 11 ของตอนที่ 1 อยู่ในตำแหน่งเดียวกัน และยังพบอีกครั้ง ในวรรคที่ 2 ของบรรทัดที่ 14 ถึงบรรทัดที่ 15 และทำนองเพลงได้เริ่มดำเนินทำนองไป ในบันไดเสียง โด อีกครั้ง ในบรรทัดที่ 16 จนกลับมาเป็นบันไดเสียง ฟา ในวรรคที่ 2 ของบรรทัดที่ 19 จนถึงวรรคที่ 1 ของบรรทัดที่ 24 โดยในทำนองเพลงช่วงนี้ ไม่มีวรรคใดใช้ เสียงจร ของบันไดเสียง เป็นเสียงลูกตกเลย

ในช่วงสุดท้ายของตอนที่ 2 นี้ยังมีการเปลี่ยนบันไดเสียงอีก 2 ครั้ง คือเปลี่ยนจากบันไดเสียง ฟา มาเป็นบันไดเสียง โด ที่วรรคที่ 2 บรรทัดที่ 24 และเปลี่ยนจากบันไดเสียง โด กลับไปเป็นบันไดเสียง ฟา อีกครั้งที่วรรคที่ 2 บรรทัดที่ 27 จนกระทั่งจบเพลงในบรรทัดที่ 28

วรรคเพลงและลูกตก

วรรคเพลงและลูกตกของเพลงประจำบ้าน สามารถแบ่งวิเคราะห์เป็นท่อนๆ โดยใส่เสียงลูกตก และลำดับชั้นของเสียงลูกตกในแต่ละวรรคไว้เหนือลูกตก ดังนี้

ทำนองขึ้น

1	- ----	- ----	- ----	- ----	- ----	- ---ร	- ---ค	ฟ3 ---ล
2	- ---ช	- ---ล	- ---ค	ฟ6 ---ร	- -ฟ -ร	- -ค -ล	- -รคล	ฟ1 -ช -ฟ

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 1 ในบันไดเสียง ฟา มี 1 ทำนอง

- -ฟ -ร	- -ค -ล	- -รคล	ฟ1 -ช -ฟ
------------	------------	-----------	-------------

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 3 ในบันไดเสียง ฟา มี 1 ทำนอง

- ----	- ---ร	- ---ค	ฟ3 ---ล
-----------	-----------	-----------	------------

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 6 ในบันไดเสียง ฟา มี 1 ทำนอง

- ---ช	- ---ล	- ---ค	ฟ6 ---
-----------	-----------	-----------	-----------

ท่อน 1

1	- ---ค	- -คฟฟ	- มมรรม	ฟ1 ฟชคฟ	- -มชร	- มรคค	- -ค -ร	ฟ1 -ค -ฟ
2	- ---ม	- -ร -ม	- -ร -ม	ฟ2 -ฟ -ช	- -ลชช	- -รคค	- -ค -ล	ฟ1 ครมฟ

3	- -ชดฟ	- -มรร	- -มรร	ฟ3 -ร-ล	- -ค-ล	- -ช-ฟ	- -ดรม	ฟ6 มรร
4	- ---ช	- -ชช	- -ค-ค	ค3 ชมรม	- คมรม	- คมรร	- ลทลล	ค6 -ล-ล
5	- ลทลล	- ลทลล	- -ชชช	ค1 มชลค	- -รคค	- -คคค	- -ม-ร	ค6 -ค-ล
6	- -ชมช	- มชลค	- -รคค	ค5 ทลชช	- ช-ค	- ชมรม	- ชมช	ฟ1 -ค-ฟ
7	- -ค-ฟ	- -มรร	- -มรร	ฟ3 -ร-ล	- -ค-ล	- -ช-ฟ	- -ดรม	ฟ6 มรร
8	- ---ช	- -ชช	- -ล-ค	ค5 -ล-ช	- -ช-ค	- ชมรม	- ชมช	ค1 -ช-ค
9	- ชมรม	- คมรม	- คมรม	ค2 คม-ร	- มรคร	- มรคร	- มรคร	ค6 มรคค
10	- ชมรม	- คคคค	- ชคคค	ค5 คชชช	- -ช-ค	- ชมรม	- ชมช	ฟ1 -ค-ฟ
11	- -ค-ฟ	- -มรร	- -มรร	ฟ3 -ร-ล	- -ค-ล	- -ช-ฟ	- -ดรม	ฟ6 มรร
12	- -ลลล	- -ค-ช	- -ช-ม	ค1 ชลทค	- -มมม	- -ร-ค	- -รคค	ค5 -ลชช
13	- -ฟ-ล	- ฟมรค	- รชมรม	ฟ7 รครม	- ฟชฟค	- -ฟ-ล	- -ค-ล	ฟ1 -ช-ฟ
14	- -ค-ฟ	- -ช-ล	- -ช-ฟ	ฟ6 -ม-ร	- -ล-ช	- -ล-ค	- -ม-ร	ค6 -ค-ล
15	- -ชมช	- มชลค	- -รคค	ค5 ทลชช	- -ช-ค	- -มรม	- ชมช	ฟ1 -ค-ฟ
16	- -ค-ฟ	- -มรร	- -มรร	ฟ3 -ร-ล	- -ค-ล	- -ช-ฟ	- -ดรม	ฟ6 มรร
17	- -รร	- -ร-ช	- -รร	ค2 -ร-ร	- -รร	- -ร-ร	- -คคค	ค6 -ล-ล

18	- รคตช	- -ค -ช	- ครคค	ฟ1 ครมฟ	- --รม	- -ม -ร	- รคคค	ค6 -ล -ล
19	- รคตช	- -ค -ช	- ครคค	ฟ1 ครมฟ	- -ครม	- รมรร	- -มรร	ค6 -ร -ล
20	- -ร -ค	- -ล -ช	- -ค -ล	ฟ1 -ช -ฟ	- -ครม	- รมรร	- ล -ชช	ค2 -ร -ร
21	- -ช -ค	- ชมรม	- คมรม	ค2 คม -ร	- ชลชช	- -ช -ค	- ชมรม	ค2 คมรร
22	- ชมรมช	- -ช -ค	- ชมรม	ค2 คมรร	- ชทลท	- ชทลท	- ครคช	ค2 คร -ร
23	- - ลชม	- -ร -ค	- -ชคค	ค3 -ร -ม	- รครม	- -ฟ -ช	- -ล -ฟ	ฟ3 -ช -ล
24	- -ร -ค	- -ล -ช	- -ค -ล	ฟ1 -ช -ฟ	- -ครม	- รมรร	- -ลชช	ค2 -ช -ร

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 1 ในบันไดเสียง โด มี 3 ทำนอง

- ลทลล	- ลทลล	- -ชชช	ค1 มชลค
- -ช -ค	- ชมรม	- ชมรมช	ค1 -ช -ค
- -ลลล	- -ค -ช	- -ช -ม	ค1 ชลทค

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 2 ในบันไดเสียง โด มี 8 ทำนอง

- ชมรม	- คมรม	- คมรม	ค2 คม -ร
- --รร	- -ร -ช	- --รม	ค2 -ร -ร
- -ครม	- รมรร	- ล -ชช	ค2 -ร -ร

-	-	-	ค2
-ช -ค	ชมรม	คมรม	คม -ร
-	-	-	ค2
ชลชช	-ช -ค	ชมรม	คมรร
-	-	-	ค2
ชมรมช	-ช -ค	ชมรม	คมรร
-	-	-	ค2
ชพลท	ชพลท	ครคช	คร -ร
-	-	-	ค2
-ครม	รมรร	-ลชช	-ช -ร

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 3 ในบันไดเสียง โด มี 2 ทำนอง

-	-	-	ค3
- - -ช	- - -ชช	-ค -ค	ชมรม
-	-	-	ค3
- ลชม	-ร -ค	-ชคค	-ร -ม

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 6 ในบันไดเสียง โด มี 7 ทำนอง

-	-	-	ค6
คมรม	คมรร	ลทลล	-ล -ล
-	-	-	ค6
- รคค	-คคค	-ม -ร	-ค -ล
-	-	-	ค6
มรคร	มรคร	มรคร	มรคล
-	-	-	ค6
-ล -ช	-ล -ค	-ม -ร	-ค -ล
-	-	-	ค6
- - -รม	-ร -ร	-คคค	-ล -ล
-	-	-	ค6
- - -รม	-ม -ร	รคคค	-ล -ล

-	-	-	ด6
- क्रम	रमरर	- मरर	-र -ल

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 1 ในบันไดเสียง ฟา มี 11 ทำนอง

-	-	-	ฟ1
-- -ค	- คฟฟ	มมมม	ฟขคฟ
-	-	-	ฟ1
- มขร	มรคค	-ค -ร	-ค -ฟ
-	-	-	ฟ1
- ลขข	- รคค	-ค -ล	क्रमฟ
-	-	-	ฟ1
ข-ค	ขมมม	ขมมข	-ค -ฟ
-	-	-	ฟ1
-ข -ค	ขมมม	ขมมข	-ค -ฟ
-	-	-	ฟ1
-ข -ค	ขมมม	ขมมข	-ค -ฟ
-	-	-	ฟ1
-ข -ค	- มมม	ขมมข	-ค -ฟ
-	-	-	ฟ1
รคคข	-ค -ข	คคคค	क्रमฟ
-	-	-	ฟ1
รคคข	-ค -ข	คคคค	क्रमฟ
-	-	-	ฟ1
-ร -ค	-ล -ข	-ค -ล	-ข -ฟ
-	-	-	ฟ1
-ร -ค	-ล -ข	-ค -ล	-ข -ฟ

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 3 ในบันไดเสียง ฟา มี 4 ทำนอง

-	-	-	ฟ3
- ขคฟ	- มรร	- มรร	-ร -ล

-	-	-	ฟ3
-ชคฟ	-มรร	-มรร	-ร-ล
-	-	-	ฟ3
-ค-ฟ	-มรร	-มรร	-ร-ล
-	-	-	ฟ3
รครม	-ฟ-ช	-ล-ฟ	-ช-ล

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 6 ในบันไดเสียง ฟา มี 2 ทำนอง

-	-	-	ฟ6
-ค-ล	-ช-ฟ	-ครม	มรร
-	-	-	ฟ6
-ค-ฟ	-ช-ล	-ช-ฟ	-ม-ร

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 7 ในบันไดเสียง ฟา มี 1 ทำนอง

-	-	-	ฟ7
-ฟ-ล	ฟมรด	รชรม	รครม

ท่อน 2

1	-	-	-	ค5	-	-	-	ค1
	--ม	-ล-ม	-ล-ม	ชล-ช	ชม-ช	ชล-ช	-รคค	ชลทค
2	-	-	-	ฟ1	-	-	-	ฟ6
	-ค-ค	ชมรม	ชมรม	-ค-ฟ	-ชคฟ	-มรร	-มรร	-ช-ร
3	-	-	-	ค2	-	-	-	ค2
	--ค	-มรม	คมรร	รม-ร	ชลชช	-ช-ค	ชมรม	คม-ร
4	-	-	-	ค3	-	-	-	ค6
	-ชชช	-ล-ช	-ช-ค	ชมรม	คมรม	คมรร	-ฟ-ช	-ลลล
5	-	-	-	ค1	-	-	-	ค6
	-ฟ-ช	ลร-ล	-ชมช	มชคค	-รคค	-คคค	-ม-ร	-ค-ล
6	-	-	-	ค5	-	-	-	ฟ1
	-ชมช	มชคค	-รคค	-ลชช	-ค-ค	ชมรม	ชมช	-ค-ฟ

7	-	-	-	ฟ1	-	-	-	ฟ1
	- ลคร	ครฟช	ลชฟร	ฟช-ฟ	- มรด	มรดล	มรชล	ครมฟ
8	-	-	-	ฟ7	-	-	-	ฟ3
	- ชชช	-ล-ช	ชชฟม	รครม	ฟชฟค	ฟชชช	-ล-ฟ	-ช-ล
9	-	-	-	ค1	-	-	-	ค6
	- ทลร	ลทลล	- ลชร	ชลคค	- รคค	-ค-ค	-ม-ร	-ค-ล
10	-	-	-	ค5	-	-	-	ฟ1
	- ชมช	มชลค	- รคค	- ลชช	-ค-ค	- มรม	ชมมช	-ค-ฟ
11	-	-	-	ฟ3	-	-	-	ฟ6
	-ค-ฟ	- มรร	- มรร	-ร-ล	-ค-ล	-ช-ฟ	- ครม	มรร
12	-	-	-	ค5	-	-	-	ค1
	- - -ช	-ช-ช	-ล-ค	-ล-ช	-ช-ค	ชมรม	ชมมช	-ช-ค
13	-	-	-	ค2	-	-	-	ค6
	ชมรม	คมรม	คมรม	คม-ร	มรดร	มรดร	มรดร	มรดล
14	-	-	-	ค5	-	-	-	ฟ1
	ชมรม	ครคค	ชลคร	คช-ช	-ช-ค	ชมรม	ชมมช	-ค-ฟ
15	-	-	-	ฟ3	-	-	-	ฟ6
	-ค-ฟ	- มรร	- มรร	-ร-ล	-ค-ล	-ช-ฟ	- ครม	รม-ร
16	-	-	-	ค1	-	-	-	ค5
	- ลลล	-ค-ช	-ช-ม	ชลทค	- มมม	-ร-ค	- รคค	- ลชช
17	-	-	-	ค5	-	-	-	ค1
	- มชม	ชลชช	- รคค	- ลชช	-ช-ค	ชมรม	ชมมช	-ช-ค
18	-	-	-	ค2	-	-	-	ค6
	ชมรม	คมรม	คมรม	คม-ร	มรดร	มรดร	มรดร	มรดล
19	-	-	-	ค5	-	-	-	ฟ1
	ชมรม	ครคค	ชลคร	คช-ช	-ช-ค	ชมรม	ชมมช	-ค-ฟ
20	-	-	-	ฟ3	-	-	-	ฟ6
	-ค-ฟ	- มรร	- มรร	-ร-ล	-ค-ล	-ช-ฟ	- ครม	มรร
21	-	-	-	ฟ6	-	-	-	ฟ3
	- ลชช	-ช-ร	- ลชช	ฟมรร	- ลชช	- มรร	- รคค	-ล-ล

22	- รคคค	- -ค -ช	- คชชช	ฟ1 ครมฟ	- -ครม	- รมรร	- -รคค	ฟ3 -ค -ล
23	- -ชชชช	- -ช -ช	- -ชชชช	ฟ1 -ค -ฟ	- -ค -ฟ	- -มรร	- -มรร	ฟ3 -ร -ล
24	- -ร -ค	- -ล -ช	- -ค -ล	ฟ1 -ช -ฟ	- -ครม	- รม -ร	- -ลชชช	ค2 -ช -ร
25	- -ช -ค	- ชมรม	- คมรม	ค2 คม -ร	- ชลชช	- -ช -ค	- ชมรม	ค2 คมรร
26	- ชมรมช	- -ช -ค	- ชมรม	ค2 คมรร	- ชทลท	- ลทลท	- ลชลท	ค2 คร -ร
27	- -ช -ม	- -ร -ค	- -ช -ค	ค3 -ร -ม	- -ร -ม	- -ฟ -ช	- -ล -ฟ	ฟ3 -ช -ล
28	- -ร -ค	- -ล -ช	- -ค -ล	ฟ1 -ช -ฟ	- -ช -ช	- ---ล	- ---ค	ฟ6 ---ร

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 1 ในบันไดเสียง โด มี 4 ทำนอง

- ชม -ช	- ชล -ช	- -รคค	ค1 ชลทค
- -ฟ -ช	- ลร -ล	- -ชมช	ค1 มชลค
- -ทลร	- ลทลล	- -ลชช	ค1 ชลคค
- -ลลล	- -ค -ช	- -ช -ม	ค1 ชลทค

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 2 ในบันไดเสียง โด มี 8 ทำนอง

- ---ค	- -มรม	- คมรร	ค2 รม -ร
- ชลชช	- -ช -ค	- ชมรม	ค2 คม -ร

-	-	-	ค2
ชมรม	คมรม	คมรม	คม -ร
-	-	-	ค2
- ครม	รม -ร	- ลชช	-ช -ร
-	-	-	ค2
-ช -ค	ชมรม	คมรม	คม -ร
-	-	-	ค2
ชลชช	-ช -ค	ชมรม	คมรร
-	-	-	ค2
ชมรมช	-ช -ค	ชมรม	คมรร
-	-	-	ค2
ชทลท	ลทลท	ลชลท	คร -ร

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 3 ในบันไดเสียง โด มี 2 ทำนอง

-	-	-	ค3
- ชชช	-ล -ช	-ช -ค	ชมรม
-	-	-	ค3
-ช -ม	-ร -ค	-ช -ค	-ร -ม

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 6 ในบันไดเสียง โด มี 4 ทำนอง

-	-	-	ค6
คมรม	คมรร	-ฟ -ช	-ลลล
-	-	-	ค6
- รคค	- คคค	-ม -ร	-ค -ล
-	-	-	ค6
- รคค	-ค -ค	-ม -ร	-ค -ล
-	-	-	ค6
มรคร	มรคร	มรคร	มรดล

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 1 ในบันไดเสียง ฟา มี 9 ทำนอง

-	-	-	ฟ1
-ค -ค	ชมรม	ชมรม	-ค -ฟ
-	-	-	ฟ1
-ค -ค	ชมรม	ชมรมช	-ค -ฟ
-	-	-	ฟ1
- ลคร	ครฟช	ลชฟร	ฟช -ฟ
-	-	-	ฟ1
- มรด	มรดล	มรชล	क्रमฟ
-	-	-	ฟ1
-ค -ค	- มรม	ชมรมช	-ค -ฟ
-	-	-	ฟ1
-ช -ค	ชมรม	ชมรมช	-ค -ฟ
-	-	-	ฟ1
รคคค	-ค -ช	ครชล	क्रमฟ
-	-	-	ฟ1
- ชชชช	-ช -ช	- ชชชช	-ค -ฟ
-	-	-	ฟ1
-ร -ค	-ล -ช	-ค -ล	-ช -ฟ

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 3 ในบันไดเสียง ฟา มี 5 ทำนอง

-	-	-	ฟ3
ฟชฟค	ฟชชช	-ล -ฟ	-ช -ล
-	-	-	ฟ3
-ค -ฟ	- มรร	- มรร	-ร -ล
-	-	-	ฟ3
- ลชช	- มรร	- รคค	-ล -ล
-	-	-	ฟ3
- ครม	มรร	- รคค	-ค -ล

-	-	-	ฟ3
-ร -ม	-ฟ -ช	-ถ -ฟ	-ช -ถ

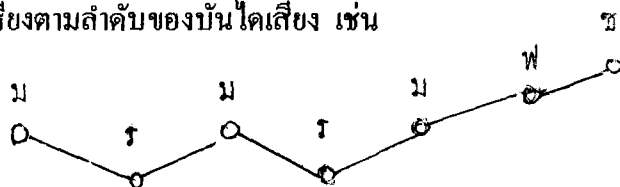
ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 6 ในบันไดเสียง ฟา มี 7 ทำนอง

-	-	-	ฟ6
-ชคฟ	-มรร	-มรร	-ช -ร
-	-	-	ฟ6
-ค -ถ	-ช -ฟ	-กรรม	รมรร
-	-	-	ฟ6
-ค -ถ	-ช -ฟ	-กรรม	รม-ร
-	-	-	ฟ6
-ลชช	-ช -ร	-ลชช	ฟมรร
-	-	-	ฟ6
-ลชช	-ช -ร	-ลชช	ฟมรร

รูปแบบทำนอง

รูปแบบทำนองเพลงประจำบ้าน มีการใช้รูปแบบทำนองดังนี้

1. การใช้เสียงเรียงตามลำดับของบันไดเสียง เช่น

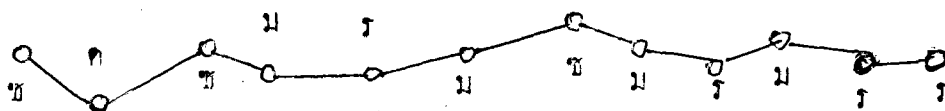

2. การใช้เสียงเรียงตามลำดับโดยใช้โน้ตเสียงรองประกอบ ทำหน้าที่เป็นโน้ตจร เช่น

3. การใช้เสียงซ้ำ เช่น

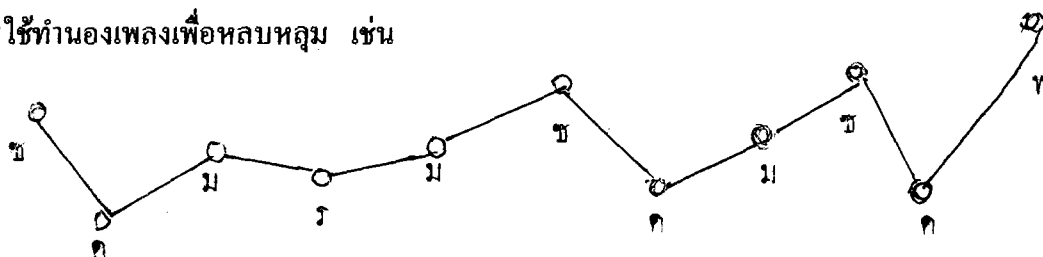
4. การใช้เสียงสลับ เช่น

5. การใช้เสียงข้าม หรือ กระโดด เช่น

6. การใช้ทำนองเพลงเพื่อหลบหลุม เช่น

กระสวนจังหวะ

กระสวนจังหวะในเพลงประจำบ้าน มีลักษณะกระสวน และการใช้กระสวนจังหวะ
ดังนี้
ทำนองขึ้น

กระสวนจังหวะ	การใช้	จำนวนครั้ง
---- ---X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 -
---X ---X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 2
-X-X -X-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 -
-X XX -X-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	- 1

จากการวิเคราะห์กระสวนจังหวะทั้ง 4 แบบของทำนองขึ้น พบว่า

1. กระสวนที่พบมากที่สุดในการทำนองขึ้น คือ

---X	---X
------	------

2. กระสวนที่ใช้ขึ้นบทเพลงในทำนองขึ้น คือ

----	---X
------	------

3. กระสวนที่ท้ายทำนองขึ้น คือ

-XXX	---X
------	------

ตอนที่ 1

กระสวนจันทระ	การใช้	จำนวนครั้ง
---X -X-X	2ห้องแรกของวรรค	-
	2ห้องหลังของวรรค	1
-X-X ---X	2ห้องแรกของวรรค	1
	2ห้องหลังของวรรค	-
-X-X -X-X	2ห้องแรกของวรรค	1
	2ห้องหลังของวรรค	-
-X-X XXXX	2ห้องแรกของวรรค	1
	2ห้องหลังของวรรค	-
XXXX -X-X	2ห้องแรกของวรรค	-
	2ห้องหลังของวรรค	1
-XXX -X-X	2ห้องแรกของวรรค	1
	2ห้องหลังของวรรค	1
-X-X XX-X	2ห้องแรกของวรรค	-
	2ห้องหลังของวรรค	1

จากการวิเคราะห์กระสวนจันทระทั้ง 14 แบบพบว่า

1. กระสวนที่พบมากที่สุดใน 2 ห้องแรกของวรรค มีจำนวน 8 ครั้ง คือ

-X-X	-X-X
------	------

2. กระสวนที่พบมากที่สุดใน 2 ห้องหลังของวรรค มีจำนวน 10 ครั้ง คือ

-X-X	-X-X
------	------

3. กระสวนที่พบน้อยที่สุดใน 2 ห้องแรกของวรรค มี 2 กระสวน คือ

---X	-X-X
---X	-XXX

4. กระสวนที่พบน้อยที่สุดใน 2 ห้องหลังของวรรค มี 3 กระสวน คือ

-- X X	- X - X
- X X X	- X X X
X - X X	- X - X

ตอนที่ 2

กระสวนจันทะ	การใช้	จำนวนครั้ง
--- X --- X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	- 1
--- X - X - X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	2 -
--- X - X X X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 -
- X - X --- X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 -
- X - X - X - X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	7 8
- X - X - X X X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	5 1
- X - X X X X X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	7 2
- X - X X X - X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 1
- X X X - X - X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	7 9
- X X X - X X X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	3 4
- X X X X X X X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	7 6
X X - X X X - X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 -

XXXX -X-X	2ห้องแรกของวรรค	4
	2ห้องหลังของวรรค	7
XXXX XX-X	2ห้องแรกของวรรค	-
	2ห้องหลังของวรรค	9
XXXX XXXX	2ห้องแรกของวรรค	9
	2ห้องหลังของวรรค	7
-XXX XX-X	2ห้องแรกของวรรค	1
	2ห้องหลังของวรรค	1

จากการวิเคราะห์กระสวนจังหวะทั้ง 16 แบบพบว่า

1. สวนที่พบมากที่สุดใน 2 ห้องแรกของวรรค มีจำนวน 10 ครั้ง คือ

XXXX	XXXX
------	------

2. กระสวนที่พบมากที่สุดใน 2 ห้องหลังของวรรค มีจำนวน 9 ครั้ง คือ

XXXX	XX-X
------	------

3. กระสวนที่พบน้อยที่สุดใน 2 ห้องแรกของวรรค มี 5 กระสวน คือ

---X	-XXX
-X-X	---X
-X-X	-XXX
-XXX	XX-X
XX-X	XX-X

4. กระสวนที่พบน้อยที่สุดใน 2 ห้องหลังของวรรค มี 4 กระสวน คือ

---X	---X
-X-X	-XXX
-X-X	XX-X
-XXX	XX-X

เพลงเชญผี

78

ทำนองขึ้น

1	----	----	--- ร	-- มร	- รคค	- ค - ฟ	- ชคฟ	- มรร
2	-ช -ช	--- ร	-ท -ร	-ม -ช	- ททท	-ล -ช	-ล -ช	-ม -ร

ท่อน 1

1	--- ค	-ค -ค	- ชลท	ลทลล	- รรร	คทลล	-ร -ช	- ชลท
2	-ค -ร	มรคท	ลชลท	ลทคร	- รคค	-ลชช	-ช -ม	-ลทค
3	- คคค	-ค -ค	-ร -ช	- ชลท	-ค -ช	-ค -ร	-ม -ร	- มมม
4	-ล -ช	-ม -ร	-ช -ม	-ร -ค	- ชลท	ลทลล	ลลชม	รล -ล
5	- รรร	-ม -ร	รรคท	ลชลท	คชคช	-ค -ม	-ช -ม	-ร -ค
6	-คคค	-ค -ค	-ชลท	ลทลล	- มรร	คทลล	ลลชม	รล -ล
7	- มมม	-ช -ร	-ท -ร	-ม -ช	-ล -ท	-ล -ช	-ล -ช	-ม -ร
8	- -รค	-ค -ค	-ชลท	ลทลล	- รรร	คทลล	-ร -ช	- ชลท
9	-ค -ร	มรคท	ลชลท	ลทคร	- รคค	-ลชช	-ช -ม	ชลทค
10	- คคค	-ค -ค	-ร -ช	- ชลท	-ค -ช	-ค -ร	-ม -ร	- มมม
11	-ล -ช	-ม -ร	-ช -ม	-ร -ค	-ชลท	ลท -ล	ลลชม	รล -ล
12	-รรร	-ม -ร	รรคท	ลชลท	ครคช	-ค -ม	-ช -ม	-ร -ค
13	-คคค	-ค -ค	-รรร	-ทลท	ชทลท	ชทลท	-ชลท	ลทลล
14	-มมม	-ช -ร	-ท -ร	-ม -ช	-ล -ท	-ล -ช	-ล -ช	-ฟมม
15	-ล -ช	-ม -ร	-ช -ม	-ร -ค	-ชลท	ลทลล	- ลลช	-ช -ม
16	ลชมช	ลล -ร	ลชมช	ลค -ค	-ชลท	ลทลล	-ม -ร	- มมม
17	-ล -ช	-ม -ร	-ช -ม	-ร -ค	-ชลท	ลท -ล	ลลชม	รล -ล
18	- -ลล	-ล -ร	-ชลท	ลทลล	-รลท	คร -ค	-ชลท	ลทลล
19	-รลท	ครคช	-ชลท	ลทลล	-ม -ร	-ค -ม	-ร -ค	-ทลล
20	-มรท	รลรช	-ร -ช	-ชลท	-ค -ช	-ค -ร	-ฟมม	-ล -ม
21	- มรร	-ช -ร	-รลท	ครชค	-ชลท	ลทลล	ลลชม	รล -ล
22	- - -ร	-ม -ร	รรคท	ลชลท	ครคช	-ค -ร	-ม -ค	-ร -ม

23	-- -ล	-ช -ม	-ร -ล	-ช -ม	-- -ล	-ช -ม	-ร -ล	-ช -ม
24	-รรร	ร -มม	-ม -ช	ชช -ล	-ท -ล	-ช -ม	-ช -ม	-ร -ค
25	-- -ค	-คค	-ร -ค	-ร -ม	-ครม	-ช -ล	-ช -ม	-ร -ค
26	-- -ม	-มมม	-ช -ม	-ร -ค	-ชลท	ลท -ล	ลลชม	รล -ล
27	-- -ลล	-ล -ล	-ชลท	ลทลร	-ชลท	ลทลร	ลลชม	รล -ล
28	-มมม	-ช -ร	-ท -ร	-ม -ช	-ล -ท	-ล -ช	-ล -ช	-ฟมม
29	-ล -ช	-ม -ร	-ช -ม	-ร -ค	-ชลท	ลทลล	-ลลช	-ช -ม
30	ลชมช	ลล -ร	ลชมช	ลค -ค	-ชลท	ลทลล	-ม -ร	-มมม
31	-ล -ช	-ม -ร	-ช -ม	-ร -ค	-ชลท	ลทลล	- -ชม	รล -ล
32	-- -ลล	-ล -ล	-ชลท	ลทลล	-รลท	คชชค	-ชลท	ลทลล
33	-- -ลล	-ล -ล	-ชลท	ลทลล	-รลท	คคชช	-ชลท	ลทลล
34	-มรท	รลรช	-ร -ช	-ชลท	-ค -ช	-ค -ร	-ม -ค	-ร -ม
35	-ล -ช	-ม -ร	-ช -ม	-ร -ค	-ชลท	ลทลล	ลลชม	รล -ล

ท่อน 2

1	--- ร	-- -ม	-ช -ม	-ร -ค	-ล -ร	-ค -ล	-มชล	-ค -ร
2	----	มมมม	-ม -ช	-ม -ช	-ค -ม	-ร -ค	-ชลท	-ลลล
3	--- ม	- -มม	-ร -ม	-ช -ล	-ท -ล	-ช -ม	-ช -ม	-ร -ค
4	----	----	-ร -ร	-ทลท	ชทลท	ชทลท	-ร -ช	-ชลท
5	----	----	-ท -ม	-ท -ท	-ร -ม	-ร -ม	ทท -ม	ลล -ช
6	--- ช	- -ชช	-ร -ช	-ชลท	-ชลท	-ร -ท	-มรท	รลรช
7	--- ท	-มทท	-ร -ท	-ล -ช	-ช -ม	-ร -ค	คค -ร	รร -ม
8	-- -ล	-ช -ม	-ร -ล	-ช -ม	-- -ล	-ช -ม	-ร -ล	-ช -ม
9	- -รร	รร -ม	มม -ช	ชช -ล	-ท -ล	-ช -ม	-ลชม	-ร -ค
10	-- -ค	-คค	-ช -ค	-ร -ม	-ครม	-ช -ล	-ช -ม	-ร -ค
11	-- -ค	มมมม	-ช -ม	-ร -ค	-ชลท	ลทลล	ลลชม	รล -ล
12	-- -ลล	-ล -ล	-ชลท	ลทลล	-ชลท	ลทลล	ลลชม	รล -ล

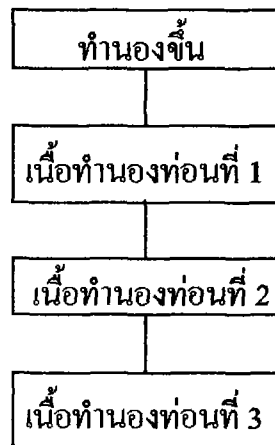
ท่อน 3

1	-- -ล	-ช -ม	-ร -ล	-ช -ม	-- -ล	-ช -ม	-ร -ล	-ช -ม
2	-พมฟ	รพมฟ	มรมฟ	-ช -ล	-ท -ล	-ช -ร	-ร -ท	รมฟช
3	--ชช	-ช -ช	-ชลท	-ร -ร	-ชลท	-ร -ร	-ชลท	-ค -ร
4	-ม -ร	-ค -ท	-ชลท	ลทลท	-ค -ช	-ค -ม	-ช -ม	-ร -ค
5	-ช -ค	-ร -ม	-- -ม	-- -ร	-มรร	-ทลล	-ช -ช	ชชลท
6	-ค -ร	มรดท	ลชลท	ลทคร	-ท -ร	-ม -ร	-ท -ล	-ช -ม
7	-ค -ร	-ม -ช	-ล -ช	-ม -ร	รรคท	ลชลท	คชคม	-ร -ค
8	-รคค	-ทลล	-ทลล	-ล -ม	-ช -ม	-ร -ค	-ชลท	ลทลล
9	-- -ลล	-ล -ร	-ชลท	ลทลล	-ชลท	ลทลล	-ชชช	-ช -ม
10	ลชมช	ลร -ร	ลชมช	ลช -ค	-ชลท	ลทลล	-ม -ร	-มมม
11	-ล -ช	-ม -ร	-ช -ม	-ร -ค	-ชลท	ลทลล	ลลชม	รล -ล
12	-- -ลล	-ล -ร	ลรลท	-ทลล	-รลท	ครคช	-ชลท	ลท -ล
13	-รลท	ครคช	-ชลท	ลทลท	-ม -ร	-ค -ม	-ร -ค	-ทลล
14	-มรท	รลรช	-ร -ช	-ชลท	-ค -ช	-ค -ร	-ม -ค	-ร -ม
15	-ล -ช	-ม -ร	-ช -ม	-ร -ค	-ชลท	ลทลล	ลลชม	รล -ล

หน้าทับเพลงเชญผี

----	----	--- ร	- ม - ร	- รคค	- ค - ฟ	- ชคฟ
----	----	----	----	----	----	----
----	----	----	----	----	-- -เท่ง	-- -เท่งทึง
- ช - ช	--- ร	- ท - ร	- ม - ช	- ททท	- ล - ช	- ล - ช
----	--- ไป่ง	- ไป่ง - ไป่ง	- ไป่ง - ไป่ง	----	----	----
----	----	----	----	----	-- -เท่ง	-- -เท่งทึง

เนื้อเพลงเชญผี ประกอบด้วยโครงสร้างดังนี้

การแบ่งทำนอง

เพลงเชญผี มีการแบ่งทำนองแต่ละวงต่างกันออกไป พจ.อ.วีระ คนตรีเจริญ ได้แบ่งเป็น 5 ท่อน โดยแบ่งตามประโยคของเพลง ดังนี้

ทำนองขึ้น	มี 2 ประโยค
ท่อนที่ 1	มี 35 ประโยค
ท่อนที่ 2	มี 12 ประโยค
ท่อนที่ 3	มี 15 ประโยค

บันไดเสียงเพลงเชณูผี

82

เพลงเชณูผีมีทำนองเพลงอยู่ในบันไดเสียงซอล บันไดเสียงโดและบันไดเสียงฟา โดยบันไดเสียงซอลจะอยู่ในวรรคเพลงที่มีสี่เหลี่ยม บันไดเสียงโดจะอยู่ในวรรคเพลงที่มีสี่ขาว และบันไดเสียงฟาจะอยู่ในวรรคเพลงที่ใช้ตัวอักษรหนาและเอน ตามลำดับต่อไปนี้

ทำนองขึ้น

1	----	----	---ร	--มร	-รคค	-ค-ฟ	-ซคฟ	-มรร
2	ซ-ซ	---ร	ท-ร	ม-ซ	ททท	ค-ซ	ค-ซ	ม-ร

ทำนองขึ้นเพลงเชณูผีประกอบด้วย 2 บันไดเสียง คือบันไดเสียง ฟา ในบรรทัดที่ 1 และบันไดเสียง ซอล ในบรรทัดที่ 2 โดยในแต่ละบันไดเสียงมีเสียงจร น้อยมากสามารถพบได้เพียงเสียง มี ซึ่งไม่ได้เป็นลูกตกสำคัญแต่อย่างใดในบันไดเสียง ฟา บรรทัดที่ 1

ท่อน 1

1	---ค	-ค-ค	-ซลท	ลทลล	-รรร	คทลล	-ร-ซ	-ซลท
2	-ค-ร	มรคท	คซลท	ลทคท	-รคค	-ลซซ	-ซ-ม	-ลทค
3	-คคค	-ค-ค	-ร-ซ	-ซลท	-ค-ซ	-ค-ร	-ม-ร	-มมม
4	-ล-ซ	-ม-ร	-ซ-ม	-ร-ค	-ซลท	ลทลล	ลลซม	รล-ล
5	-รรร	-ม-ร	รคคท	ลซลท	คซคซ	-ค-ม	-ซ-ม	-ร-ค
6	-คคค	-ค-ค	-ซลท	ลทลล	-มรร	คทลล	ลลซม	รล-ล
7	-มมม	-ซ-ร	-ท-ร	-ม-ซ	-ค-ท	-ค-ซ	-ค-ซ	-ม-ร
8	-รคค	-ค-ค	-ซลท	ลทลล	-รรร	คทลล	-ร-ซ	-ซลท
9	-ค-ร	มรคท	คซลท	ลทคท	-รคค	-ลซซ	-ซ-ม	ซลทค
10	-คคค	-ค-ค	-ร-ซ	-ซลท	-ค-ซ	-ค-ร	-ม-ร	-มมม
11	-ล-ซ	-ม-ร	-ซ-ม	-ร-ค	-ซลท	ลท-ล	ลลซม	รล-ล
12	-รรร	-ม-ร	รคคท	ลซลท	คคคซ	-ค-ม	-ซ-ม	-ร-ค
13	-คคค	-ค-ค	-รรร	-ทลท	ซทลท	ซทลท	-ซลท	ลทลล

14	-มมม	-ช-ร	-ท-ร	-ม-ช	-ล-ท	-ล-ช	-ล-ท	-พมม
15	-ล-ช	-ม-ร	-ช-ม	-ร-ค	-ชลท	ลทลล	-ลลช	-ช-ม
16	ลชมช	ลล-ร	ลชมช	ลค-ค	-ชลท	ลทลล	-ม-ร	-มมม
17	-ล-ช	-ม-ร	-ช-ม	-ร-ค	-ชลท	ลท-ล	ลลชม	รล-ล
18	--ลล	-ล-ร	-ชลท	ลทลล	-รลท	คร-ค	-ชลท	ลทลล
19	-รลท	ครคช	-ชลท	ลทลล	-ม-ร	-ค-ม	-ร-ค	-ทลล
20	-มรท	รลรช	-ร-ช	-ชลท	-ค-ช	-ค-ร	-พมม	-ล-ม
21	-มรร	-ช-ร	-รลท	ครชค	-ชลท	ลทลล	ลลชม	รล-ล
22	--ร	-ม-ร	รลคท	ลชลท	ครคช	-ค-ร	-ม-ค	-ร-ม
23	---ล	-ช-ม	-ร-ล	-ช-ม	---ล	-ช-ม	-ร-ล	-ช-ม
24	-รรร	ร-มม	-ม-ช	ชช-ล	-ท-ล	-ช-ม	-ช-ม	-ร-ค
25	--ค	--คค	-ร-ค	-ร-ม	-ครม	-ช-ล	-ช-ม	-ร-ค
26	---ม	-มมม	-ช-ม	-ร-ค	-ชลท	ลท-ล	ลลชม	รล-ล
27	--ลล	-ล-ล	-ชลท	ลทลร	-ชลท	ลทลร	ลลชม	รล-ล
28	-มมม	-ช-ร	-ท-ร	-ม-ช	-ล-ท	-ล-ช	-ล-ท	-พมม
29	-ล-ช	-ม-ร	-ช-ม	-ร-ค	-ชลท	ลทลล	-ลลช	-ช-ม
30	ลชมช	ลล-ร	ลชมช	ลค-ค	-ชลท	ลทลล	-ม-ร	-มมม
31	-ล-ช	-ม-ร	-ช-ม	-ร-ค	-ชลท	ลทลล	-ชม	รล-ล
32	--ลล	-ล-ล	-ชลท	ลทลล	-รลท	ครชค	-ชลท	ลทลล
33	--ลล	-ล-ล	-ชลท	ลทลล	-รลท	ครคช	-ชลท	ลทลล
34	-มรท	รลรช	-ร-ช	-ชลท	-ค-ช	-ค-ร	-ม-ค	-ร-ม
35	-ล-ช	-ม-ร	-ช-ม	-ร-ค	-ชลท	ลทลล	ลลชม	รล-ล

ทำนองเพลงเชณูผีท่อน 1 มีความยาว 35 ประโยค มีการดำเนินทำนองอยู่ในบันไดเสียงโด และบันไดเสียงฟา สลับกันไปเรื่อย ๆ ยาวบ้างสั้นบ้างแล้วแต่ทำนองเพลง โดยเริ่มต้นด้วยบันไดเสียง โด ในวรรคที่ 1 ของบรรทัดที่ 1 ซึ่งในวรรคนี้มีการใช้เสียง ที ซึ่งเป็นเสียงจรของบันไดเสียง โด รวมอยู่ด้วย แต่มีเสียงลูกตกในห้องที่ 2 และ 4 เป็นเสียง โดและ ลา ตาม

ลำดับก่อนจะย้ายเข้าสู่วรรคโศก ในสองวรรคถัดไป และต่อท้ายด้วยวรรคโศก ใน 84
วรรคที่ 2 ของบรรทัดที่ 2

ในวรรคที่ 1 ของบรรทัดที่ 3 มีลักษณะทำนองเพลงขึ้นด้วยเสียง โศก เหมือนกับวรรคที่ 1 บรรทัดที่ 1 แต่มีเสียงลูกตกที่สำคัญคือ ในห้องที่ 4 เป็นเสียง ที่ จึงทำให้ทำนองเพลงดังกล่าวจัด อยู่ในวรรคโศก มิใช่เสียง โศก เหมือนกับในวรรคข้างต้น และทำนองเพลงได้เคลื่อนที่ต่อมา ในวรรคโศก ตั้งแต่วรรคที่ 2 บรรทัดที่ 3 ถึงบรรทัดที่ 6 มีเพียงวรรคที่ 1 บรรทัดที่ 5 เท่านั้น ที่เป็นวรรคโศก คั่นอยู่ในทำนองเพลงดังกล่าว และทำนองต่อมาในบรรทัดที่ 7 และ 8 จนถึงวรรคที่ 1 ของบรรทัดที่ 9 เพลงได้ดำเนินทำนองอยู่ในวรรคโศก สลับกับวรรคโศก ตลอดในบรรทัดที่ 9 และบรรทัดที่ 10 จนถึงในบรรทัดที่ 13 และ 14 ที่ทำนองเพลงได้ใช้วรรคโศก อีกครั้ง หลังจากทำนองดังกล่าวมีการใช้วรรคโศก เป็นส่วนใหญ่ จนกระทั่งจบท่อนที่ 1 โดยมีเพียงวรรคที่ 1 บรรทัดที่ 20, วรรคที่ 1 บรรทัดที่ 22, วรรคที่ 1 บรรทัดที่ 34 และทั้งสองวรรค ของบรรทัดที่ 28 เท่านั้นที่ใช้วรรคโศก

ท่อน 2

1	---ช	---ม	-ช-ม	-ร-ค	-ล-ร	-ค-ล	-มชล	-ค-ร
2	----	มมมม	-ม-ช	-ม-ช	-ค-ม	-ร-ค	-ชลท	-ลลล
3	---ม	--มม	-ร-ม	-ช-ล	-ท-ล	-ช-ม	-ช-ม	-ร-ค
4	-----	-----	-ร-ร	-ลลท	ชลลท	ชลลท	-ร-ช	-ชลท
5	-----	-----	-ท-ม	-ท-ท	-ร-ม	-ร-ม	ทท-ม	ลล-ช
6	---ช	--ชช	-ร-ช	-ชลท	-ชลท	-ร-ท	-มรท	รลรช
7	--ท	-มทท	-ร-ท	-ล-ช	-ช-ม	-ร-ค	คค-ร	รร-ม
8	---ล	-ช-ม	-ร-ล	-ช-ม	---ล	-ช-ม	-ร-ล	-ช-ม
9	--รร	รร-ม	มม-ช	ชช-ล	-ท-ล	-ช-ม	-ลชม	-ร-ค
10	---ค	-คค	-ช-ค	-ร-ม	-ค-ม	-ช-ล	-ช-ม	-ร-ค
11	--ค	มมมม	-ช-ม	-ร-ค	-ชลท	ลทลล	ลลชม	รล-ล
12	--ลล	-ล-ล	-ชลท	ลทลล	-ชลท	ลทลล	ลลชม	รล-ล

ทำนองเพลงท่อน 2 ของเพลงเชยผี ใช้บันไดเสียง โด เป็นส่วนใหญ่ โดยมีบรรทัดที่ 4, 5, 6 และวรรคที่ 1 ของบรรทัดที่ 7 เท่านั้น ที่เป็นบันไดเสียง ซอล

ท่อน 3

1	---ล	-ซ-ม	-ร-ล	-ซ-ม	---ล	-ซ-ม	-ร-ล	-ซ-ม
2	-ฟมฟ	รฟมฟ	มรมฟ	-ซ-อ	-ท-อ	-ซ-ร	-ร-ท	รมฟซ
3	-ซ-ซ	-ซ-ซ	-ซลท	-ร-ร	-ซลท	-ร-ร	-ซลท	-ค-ร
4	-ม-ร	-ค-ท	-ซลท	ลทลท	-ค-ซ	-ค-ม	-ซ-ม	-ร-ค
5	-ซ-ค	-ร-ม	---ม	---ร	-ม-ร	-ทลท	-ซ-ซ	ซซลท
6	-ค-ร	มรคท	ลซลท	ลทคท	-ท-ร	-ม-ร	-ท-ล	-ซ-ม
7	-ค-ร	-ม-ซ	-ล-ซ	-ม-ร	รรคท	ลซลท	คซคม	-ร-ค
8	-รคค	-ทลล	-ทลล	-ล-ม	-ซ-ม	-ร-ค	-ซลท	ลทลล
9	---ลล	-ล-ร	-ซลท	ลทลล	-ซลท	ลทลล	-ซซซ	-ซ-ม
10	ลซมซ	ลร-ร	ลซมซ	ลซ-ค	-ซลท	ลทลล	-ม-ร	-มมม
11	-ล-ซ	-ม-ร	-ซ-ม	-ร-ค	-ซลท	ลทลล	ลลซม	รล-ล
12	---ลล	-ล-ร	ลรลท	-ทลล	-รลท	ครคซ	-ซลท	ลท-ล
13	-รลท	ครคซ	-ซลท	ลทลท	-ม-ร	-ค-ม	-ร-ค	-ทลล
14	-มรท	รคซ	-ร-ซ	-ซลท	-ค-ซ	-ค-ร	-ม-ค	-ร-ม
15	-ล-ซ	-ม-ร	-ซ-ม	-ร-ค	-ซลท	ลทลล	ลลซม	รล-ล

ทำนองเพลงเชยผีท่อนที่ 3 มีบันไดเสียงทั้งหมด 3 บันไดเสียงคือ บันไดเสียงฟา ซึ่งปรากฏอยู่เพียงในบรรทัดที่ 2 บรรทัดเดียวเท่านั้น บันไดเสียง ซอล ในบรรทัดที่ 3, 6 วรรคที่ 1 ของบรรทัดที่ 4, วรรคที่ 1 ของบรรทัดที่ 13, วรรคที่ 1 ของบรรทัดที่ 14 และวรรคที่ 2 ของบรรทัดที่ 5 เท่านั้นที่อยู่ในบันไดเสียง ซอล ส่วนทำนองอีก 8 ประโยคและ 4 วรรคที่เหลือจัดอยู่ในบันไดเสียง โด ทั้งสิ้น

วรรณเพลงและลูกตกของเพลงเจริญดี สามารถแบ่งวิเคราะห์เป็นท่อนๆ โดยไล่เสียงลูกตกและลำดับชั้นของเสียงลูกตกในแต่ละวรรคไว้เหนือลูกตก ดังนี้

ทำนองขึ้น

1	-	-	-	ฟ6	-	-	-	ฟ6
	----	----	---ร	--มร	-รคค	-ค-ฟ	-ชคฟ	-มรร
2	-	-	-	ช1	-	-	-	ช5
	-ช-ช	---ร	-ท-ร	-ม-ช	-ททท	-ล-ช	-ล-ช	-ม-ร

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 6 ในบันไดเสียง ฟา มี 2 ทำนอง

-	-	-	ฟ6
----	----	---ร	--มร
-	-	-	ฟ6
-รคค	-ค-ฟ	-ชคฟ	-มรร

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 1 ในบันไดเสียง ซอล มี 1 ทำนอง

-	-	-	ช1
-ช-ช	---ร	-ท-ร	-ม-ช

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 5 ในบันไดเสียง ซอล มี 1 ทำนอง

-	-	-	ช5
-ททท	-ล-ช	-ล-ช	-ม-ร

ท่อน 1

1	-	-	-	ค6	-	-	-	ช3
	---ค	-ค-ค	-ชลท	ลทลล	-รรร	คทลล	-ร-ช	-ชลท
2	-	-	-	ช5	-	-	-	ค1
	-ค-ร	มรคท	ลชลท	ลทคร	-รคค	-ลชช	-ช-ม	ชลทค

3	- -คคค	- -ค-ค	- -ร-ช	ช3 -ชลท	- -ค-ช	- -ค-ร	- -ม-ร	ค3 -มมม
4	- -ล-ช	- -ม-ร	- -ช-ม	ค1 -ร-ค	- -ชลท	- ลทลล	- ลลชม	ค6 รล-ล
5	- -รรร	- -ม-ร	- รรคท	ช3 ลชลท	- คชคช	- -ค-ม	- -ช-ม	ค1 -ร-ค
6	- -คคค	- -ค-ค	- -ชลท	ค6 ลทลล	- -มรร	- คทลล	- ลลชม	ค6 รล-ล
7	- -มมม	- -ช-ร	- -ท-ร	ช1 -ม-ช	- -ล-ท	- -ล-ช	- -ล-ช	ช5 -ม-ร
8	- -รค	- -ค-ค	- -ชลท	ช2 ลทลล	- -รรร	- คทลล	- -ร-ช	ช3 -ชลท
9	- -ค-ร	- มรคท	- ลชลท	ช5 ลทค	- -รคค	- -ลชช	- -ช-ม	ค1 ชลทค
10	- -คคค	- -ค-ค	- -ร-ช	ช3 -ชลท	- -ค-ช	- -ค-ร	- -ม-ร	ค3 -มมม
11	- -ล-ช	- -ม-ร	- -ช-ม	ค1 -ร-ค	- -ชลท	- ลท-ล	- ลลชม	ค6 รล-ล
12	- -รรร	- -ม-ร	- รรคท	ช3 ลชลท	- คคคช	- -ค-ม	- -ช-ม	ค1 -ร-ค
13	- -คคค	- -ค-ค	- -รรร	ช3 -ทลท	- ชทลท	- ชทลท	- -ชลท	ช2 ลทลล
14	- -มมม	- -ช-ร	- -ท-ร	ช1 -ม-ช	- -ล-ท	- -ล-ช	- -ล-ช	ช6 -พมม
15	- -ล-ช	- -ม-ร	- -ช-ม	ค1 -ร-ค	- -ชลท	- ลทลล	- -ลชช	ค3 -ช-ม
16	- ลชมช	- ลล-ร	- ลชมช	ค1 ลค-ค	- -ชลท	- ลทลล	- -ม-ร	ค3 -มมม
17	- -ล-ช	- -ม-ร	- -ช-ม	ค1 -ร-ค	- -ชลท	- ลท-ล	- ลลชม	ค6 รล-ล

18	-	-	-	ค6	-	-	-	ค6
	- - ลล	- ล - ร	- ชลท	ลทลล	- รลท	คร - ค	- ชลท	ลทลล
19	-	-	-	ค6	-	-	-	ค6
	- รลท	ครคช	- ชลท	ลทลล	- ม - ร	- ค - ม	- ร - ค	- ทลล
20	-	-	-	ช3	-	-	-	ค3
	- มรท	รลรช	- ร - ช	- ชลท	- ค - ช	- ค - ร	- ฟมม	- ล - ม
21	-	-	-	ค1	-	-	-	ค6
	- มรร	- ช - ร	- รลท	ครชค	- ชลท	ลทลล	ลลชม	รล - ล
22	-	-	-	ช3	-	-	-	ค3
	- - - ร	- ม - ร	รลคท	ลชลท	ครคช	- ค - ร	- ม - ค	- ร - ม
23	-	-	-	ค3	-	-	-	ค3
	- - - ล	- ช - ม	- ร - ล	- ช - ม	- - - ล	- ช - ม	- ร - ล	- ช - ม
24	-	-	-	ค6	-	-	-	ค1
	- รรร	ร - มม	- ม - ช	ชช - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ช - ม	- ร - ค
25	-	-	-	ค3	-	-	-	ค1
	- - - ค	- - คค	- ร - ค	- ร - ม	- ครม	- ช - ล	- ช - ม	- ร - ค
26	-	-	-	ค1	-	-	-	ค6
	- - - ม	- มมม	- ช - ม	- ร - ค	- ชลท	ลท - ล	ลลชม	รล - ล
27	-	-	-	ค2	-	-	-	ค6
	- - ลล	- ล - ล	- ชลท	ลทลร	- ชลท	ลทลร	ลลชม	รล - ล
28	-	-	-	ช1	-	-	-	ช6
	- มมม	- ช - ร	- ท - ร	- ม - ช	- ล - ท	- ล - ช	- ล - ช	- ฟมม
29	-	-	-	ค1	-	-	-	ค3
	- ล - ช	- ม - ร	- ช - ม	- ร - ค	- ชลท	ลทลล	- ลลช	- ช - ม
30	-	-	-	ค1	-	-	-	ค3
	ลชมช	ลล - ร	ลชมช	ลค - ค	- ชลท	ลทลล	- ม - ร	- มมม
31	-	-	-	ค1	-	-	-	ค6
	- ล - ช	- ม - ร	- ช - ม	- ร - ค	- ชลท	ลทลล	- - ชม	รล - ล
32	-	-	-	ค6	-	-	-	ค6
	- - ลล	- ล - ล	- ชลท	ลทลล	- รลท	ครชค	- ชลท	ลทลล

33	-	-	-	ค6	-	-	-	ค6
	- -ลล	-ล -ล	-ชลท	ลทลล	-รลท	ครคช	-ชลท	ลทลล
34	-	-	-	ช3	-	-	-	ค3
	-มรท	รลรช	-ร -ช	-ชลท	-ค -ช	-ค -ร	-ม -ค	-ร -ม
35	-	-	-	ค1	-	-	-	ค6
	-ล -ช	-ม -ร	-ช -ม	-ร -ค	-ชลท	ลทลล	ลลชม	รล -ล

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 1 ในบันไดเสียง โด มี 9 ทำนอง

-	-	-	ค1
- รคค	-ลชช	-ช -ม	ชลทค
-	-	-	ค1
-ล -ช	-ม -ร	-ช -ม	-ร -ค
-	-	-	ค1
คชคช	-ค -ม	-ช -ม	-ร -ค
-	-	-	ค1
ครคช	-ค -ม	-ช -ม	-ร -ค
-	-	-	ค1
ลชมช	ลล -ร	ลชมช	ลค -ค
-	-	-	ค1
-มรร	-ช -ร	-รลท	ครชค
-	-	-	ค1
-ท -ล	-ช -ม	-ช -ม	-ร -ค
-	-	-	ค1
- - -ม	-มมม	-ช -ม	-ร -ค
-	-	-	ค1
ลชมช	ลล -ร	ลชมช	ลค -ค

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 3 ในบันไดเสียง โด มี 8 ทำนอง

-	-	-	ค3
-ค -ช	-ค -ร	-ม -ร	-มมม

-	-	-	ค3
-ชลท	ลทลล	- ลลช	-ช -ม
-	-	-	ค3
-ชลท	ลทลล	-ม -ร	- มมม
-	-	-	ค3
-ค -ช	-ค -ร	-พมม	-ล -ม
-	-	-	ค3
ครคช	-ค -ร	-ม -ค	-ร -ม
-	-	-	ค3
-- -ล	-ช -ม	-ร -ล	-ช -ม
-	-	-	ค3
-- -ค	-- -คค	-ร -ค	-ร -ม
-	-	-	ค3
-ค -ช	-ค -ร	-ม -ค	-ร -ม

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 6 ในบันไดเสียง โด มี 10 ทำนอง

-	-	-	ค6
---ค	-ค -ค	- ชลท	ลทลล
-	-	-	ค6
- ชลท	ลทลล	ลลชม	รล -ล
-	-	-	ค6
-คคค	-ค -ค	-ชลท	ลทลล
-	-	-	ค6
- มรร	คทลล	ลลชม	รล -ล
-	-	-	ค6
- -ลล	-ล -ร	-ชลท	ลทลล
-	-	-	ค6
-รลท	คร -ค	-ชลท	ลทลล
-	-	-	ค6
-รลท	ครคช	-ชลท	ลทลล

-	-	-	ค6
-ม -ร	-ค -ม	-ร -ค	-ทลล
-	-	-	ค6
-รรร	ร -มม	-ม -ช	ชช -ล
-	-	-	ค6
- -ลล	-ล -ล	-ชลท	ลทลล

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 1 ในบันไดเสียง ซอล มี 1 ทำนอง

-	-	-	ซ1
-มมม	-ช -ร	-ท -ร	-ม -ช

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 2 ในบันไดเสียง ซอล มี 2 ทำนอง

-	-	-	ซ2
- -รค	-ค -ค	-ชลท	ลทลล
-	-	-	ซ2
ชทลท	ชทลท	-ชลท	ลทลล

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 3 ในบันไดเสียง ซอล มี 6 ทำนอง

-	-	-	ซ3
- รรร	คทลล	-ร -ช	- ชลท
-	-	-	ซ3
- คคค	-ค -ค	-ร -ช	- ชลท
-	-	-	ซ3
- รรร	-ม -ร	รรคท	ลชลท
-	-	-	ซ3
-คคค	-ค -ค	-รรร	-ทลท
-	-	-	ซ3
-มรท	รลรช	-ร -ช	-ชลท
-	-	-	ซ3
- - -ร	-ม -ร	รรคท	ลชลท

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 5 ในบันไดเสียง ซอล มี 2 ทำนอง

-	-	-	ซ5
-ค-ร	มรคท	ลซลท	ลทคร
-	-	-	ซ5
-ล-ท	-ล-ซ	-ล-ซ	-ม-ร

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 6 ในบันไดเสียง ซอล มี 1 ทำนอง

-	-	-	ซ6
-ล-ท	-ล-ซ	-ล-ซ	-ฟมม

ท่อน 2

1	-	-	-	ค1	-	-	-	ค2
	---ร	---ม	-ซ-ม	-ร-ค	-ล-ร	-ค-ล	-มซล	-ค-ร
2	-	-	-	ค5	-	-	-	ค6
	-----	มมมม	-ม-ซ	-ม-ซ	-ค-ม	-ร-ค	-ซลท	-ลลล
3	-	-	-	ค6	-	-	-	ค1
	---ม	-มม	-ร-ม	-ซ-ล	-ท-ล	-ซ-ม	-ซ-ม	-ร-ค
4	-	-	-	ซ3	-	-	-	ซ3
	-----	-----	-ร-ร	-ทลท	ซทลท	ซทลท	-ร-ซ	-ซลท
5	-	-	-	ซ3	-	-	-	ซ1
	-----	-----	-ท-ม	-ท-ท	-ร-ม	-ร-ม	ทท-ม	ลล-ซ
6	-	-	-	ซ3	-	-	-	ซ1
	---ซ	-ซซ	-ร-ซ	-ซลท	-ซลท	-ร-ท	-มรท	รลรซ
7	-	-	-	ซ1	-	-	-	ค3
	--ท	-มทท	-ร-ท	-ล-ซ	-ซ-ม	-ร-ค	คค-ร	รร-ม
8	-	-	-	ค3	-	-	-	ค3
	--ล	-ซ-ม	-ร-ล	-ซ-ม	--ล	-ซ-ม	-ร-ล	-ซ-ม
9	-	-	-	ค6	-	-	-	ค1
	--รร	รร-ม	มม-ซ	ซซ-ล	-ท-ล	-ซ-ม	-ลซม	-ร-ค

10	-	-	-	ค3	-	-	-	ค1
	--ค	--คค	-ช-ค	-ร-ม	-ครม	-ช-ล	-ช-ม	-ร-ค
11	-	-	-	ค1	-	-	-	ค6
	--ค	มมมม	-ช-ม	-ร-ค	-ชลท	ลทลล	ลลชม	รล-ล
12	-	-	-	ค6	-	-	-	ค6
	--ลล	-ล-ล	-ชลท	ลทลล	-ชลท	ลทลล	ลลชม	รล-ล

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 1 ในบันไดเสียง โด มี 5 ทำนอง

-	-	-	ค1
---ร	--ม	-ช-ม	-ร-ค
-	-	-	ค1
-ท-ล	-ช-ม	-ช-ม	-ร-ค
-	-	-	ค1
-ท-ล	-ช-ม	-ลชม	-ร-ค
-	-	-	ค1
-ครม	-ช-ล	-ช-ม	-ร-ค
-	-	-	ค1
--ค	มมมม	-ช-ม	-ร-ค

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 2 ในบันไดเสียง โด มี 1 ทำนอง

-	-	-	ค2
-ล-ร	-ค-ล	-มชล	-ค-ร

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 3 ในบันไดเสียง โด มี 3 ทำนอง

-	-	-	ค3
-ช-ม	-ร-ค	คค-ร	รร-ม
-	-	-	ค3
---ล	-ช-ม	-ร-ล	-ช-ม
-	-	-	ค3
--ค	--คค	-ช-ค	-ร-ม

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 5 ในบันไดเสียง โด มี 1 ทำนอง

-	-	-	ค5
----	มมมม	-ม -ซ	-ม -ซ

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 6 ในบันไดเสียง โด มี 5 ทำนอง

-	-	-	ค6
-ค -ม	-ร -ค	-ซลท	-ลลล
-	-	-	ค6
---ม	-มม	-ร -ม	-ซ -ล
-	-	-	ค6
--รร	รร -ม	มม -ซ	ซซ -ล
-	-	-	ค6
-ซลท	ลทลล	ลลซม	รล -ล
-	-	-	ค6
- -ลล	-ล -ล	-ซลท	ลทลล

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 1 ในบันไดเสียง ซอล มี 2 ทำนอง

-	-	-	ซ1
-ซลท	-ร -ท	-มรท	รลรซ
-	-	-	ซ1
---ท	-มทท	-ร -ท	-ล -ซ

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 3 ในบันไดเสียง ซอล มี 4 ทำนอง

-	-	-	ซ3
----	----	-ร -ร	-ทลท
-	-	-	ซ3
ซทลท	ซทลท	-ร -ซ	-ซลท
-	-	-	ซ3
----	----	-ท -ม	-ท -ท

-	-	-	ช3
---ช	--ชช	-ร-ช	-ชลท

ท่อน 3

1	-	-	-	ค3	-	-	-	ค3
	-- -ล	-ช -ม	-ร -ล	-ช -ม	-- -ล	-ช -ม	-ร -ล	-ช -ม
2	-	-	-	ฟ3	-	-	-	ฟ2
	-ฟมฟ	รฟมฟ	มรฟฟ	-ช -ล	-ท -ล	-ช -ร	-ร -ท	รฟฟช
3	-	-	-	ช5	-	-	-	ช5
	--ชชช	-ช -ช	-ชลท	-ร -ร	-ชลท	-ร -ร	-ชลท	-ค -ร
4	-	-	-	ช3	-	-	-	ค1
	-ม -ร	-ค -ท	-ชลท	ลทลท	-ค -ช	-ค -ม	-ช -ม	-ร -ค
5	-	-	-	ค2	-	-	-	ช3
	-ช -ค	-ร -ม	-- -ม	-- -ร	-มรร	-ทลล	-ช -ช	ชชลท
6	-	-	-	ช5	-	-	-	ช6
	-ค -ร	มรคท	ลชลท	ลทคท	-ท -ร	-ม -ร	-ท -ล	-ช -ม
7	-	-	-	ค2	-	-	-	ค1
	-ค -ร	-ม -ช	-ล -ช	-ม -ร	รรคท	ลชลท	คชคค	-ร -ค
8	-	-	-	ค3	-	-	-	ค6
	-รคค	-ทลล	-ทลล	-ล -ม	-ช -ม	-ร -ค	-ชลท	ลทลล
9	-	-	-	ค6	-	-	-	ค3
	-- -ลล	-ล -ร	-ชลท	ลทลล	-ชลท	ลทลล	-ชชชช	-ช -ม
10	-	-	-	ค1	-	-	-	ค3
	ลชมช	ลร -ร	ลชมช	ลช -ค	-ชลท	ลทลล	-ม -ร	-มมม
11	-	-	-	ค1	-	-	-	ค6
	-ล -ช	-ม -ร	-ช -ม	-ร -ค	-ชลท	ลทลล	ลลชม	รล -ล
12	-	-	-	ค6	-	-	-	ค6
	-- -ลล	-ล -ร	ลรลท	-ทลล	-รลท	คคคช	-ชลท	ลท -ล
13	-	-	-	ช3	-	-	-	ค6
	-รลท	คคคช	-ชลท	ลทลท	-ม -ร	-ค -ม	-ร -ค	-ทลล

14	-	-	-	ช3	-	-	-	ค3
	-มรท	รลรช	-ร -ช	-ชลท	-ค -ช	-ค -ร	-ม -ค	-ร -ม
15	-	-	-	ค1	-	-	-	ค6
	-ล -ช	-ม -ร	-ช -ม	-ร -ค	-ชลท	ลทลล	ลลชม	รล -ล

96

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 1 ในบันไดเสียง โด มี 4 ทำนอง

-	-	-	ค1
-ค -ช	-ค -ม	-ช -ม	-ร -ค
-	-	-	ค1
รรคท	ลชลท	คชคม	-ร -ค
-	-	-	ค1
ลชมช	ลร -ร	ลชมช	ลช -ค
-	-	-	ค1
-ล -ช	-ม -ร	-ช -ม	-ร -ค

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 2 ในบันไดเสียง โด มี 2 ทำนอง

-	-	-	ค2
-ช -ค	-ร -ม	---ม	---ร
-	-	-	ค2
-ค -ร	-ม -ช	-ล -ช	-ม -ร

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 3 ในบันไดเสียง โด มี 5 ทำนอง

-	-	-	ค3
--ล	-ช -ม	-ร -ล	-ช -ม
-	-	-	ค3
--ล	-ช -ม	-ร -ล	-ช -ม
-	-	-	ค3
-ชลท	ลทลล	-ชชช	-ช -ม
-	-	-	ค3
-ชลท	ลทลล	-ม -ร	-มมม

-	-	-	ค3
-ค -ช	-ค -ร	-ม -ค	-ร -ม

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 6 ในบันไดเสียง โค มี 7 ทำนอง

-	-	-	ค6
-ช -ม	-ร -ค	-ชลท	ลทลล
-	-	-	ค6
- -ลล	-ล -ร	-ชลท	ลทลล
-	-	-	ค6
-ชลท	ลทลล	ลลชม	รล -ล
-	-	-	ค6
- -ลล	-ล -ร	ลรลท	-ทลล
-	-	-	ค6
-ม -ร	-ค -ม	-ร -ค	-ทลล
-	-	-	ค6
-รลท	ครคช	-ชลท	ลท -ล
-	-	-	ค6
-ชลท	ลทลล	ลลชม	รล -ล

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 3 ในบันไดเสียง ซอล มี 4 ทำนอง

-	-	-	ซ3
-ม -ร	-ค -ท	-ชลท	ลทลท
-	-	-	ซ3
-มรร	-ทลล	-ช -ช	ซชลท
-	-	-	ซ3
-รลท	ครคช	-ชลท	ลทลท
-	-	-	ซ3
-มรท	รลรช	-ร -ช	-ชลท

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 5 ในบันไดเสียง ซอล มี 3 ทำนอง

-	-	-	ซ5
- -ซซ	-ซ -ซ	-ซลท	-ร -ร
-	-	-	ซ5
-ซลท	-ร -ร	-ซลท	-ค -ร
-	-	-	ซ5
-ค -ร	มรดท	ลซลท	ลทดร

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 2 ในบันไดเสียง ฟา มี 1 ทำนอง

-	-	-	ฟ2
-ท -ล	-ซ -ร	-ร -ท	รมฟซ

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 3 ในบันไดเสียง ฟา มี 1 ทำนอง

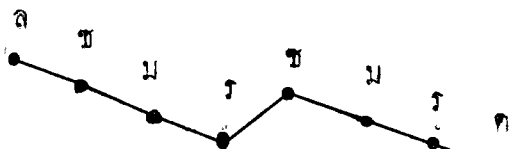
-	-	-	ฟ3
-ฟมฟ	รฟมฟ	มรมฟ	-ซ -ล

3	-	-	-	ฟ3	-	-	-	ฟ6
	-ซคฟ	-มรร	-มรร	-ร-ล	-ค-ล	-ช-ฟ	-ดรม	มรร
4	-	-	-	ค3	-	-	-	ค6
	---ช	--ชช	-ค-ค	ชมรม	คมรม	คมรร	ลทลล	-ล-ล
5	-	-	-	ค1	-	-	-	ค6
	ลทลล	ลทลล	-ชชช	มชลค	-รคค	-คคค	-ม-ร	-ค-ล
6	-	-	-	ค5	-	-	-	ฟ1
	-ชมช	มชลค	-รคค	ทลชช	ช-ค	ชมรม	ชมชช	-ค-ฟ
7	-	-	-	ฟ3	-	-	-	ฟ6
	-ค-ฟ	-มรร	-มรร	-ร-ล	-ค-ล	-ช-ฟ	-ดรม	มรร
8	-	-	-	ค5	-	-	-	ค1
	---ช	--ชช	-ล-ค	-ล-ช	-ช-ค	ชมรม	ชมชช	-ช-ค
9	-	-	-	ค2	-	-	-	ค6
	ชมรม	คมรม	คมรม	คม-ร	มรคค	มรคค	มรคค	มรคค
10	-	-	-	ค5	-	-	-	ฟ1
	ชมรม	คคคค	ชคคค	คชชช	-ช-ค	ชมรม	ชมชช	-ค-ฟ
11	-	-	-	ฟ3	-	-	-	ฟ6
	-ค-ฟ	-มรร	-มรร	-ร-ล	-ค-ล	-ช-ฟ	-ดรม	มรร
12	-	-	-	ค1	-	-	-	ค5
	-ลลล	-ค-ช	-ช-ม	ชลทค	-มมม	-ร-ค	-รคค	-ลชช
13	-	-	-	ฟ7	-	-	-	ฟ1
	-ฟ-ล	ฟมรค	รชชม	รครม	ฟชฟค	-ฟ-ล	-ค-ล	-ช-ฟ
14	-	-	-	ฟ6	-	-	-	ค6
	-ค-ฟ	-ช-ล	-ช-ฟ	-ม-ร	-ล-ช	-ล-ค	-ม-ร	-ค-ล
15	-	-	-	ค5	-	-	-	ฟ1
	-ชมช	มชลค	-รคค	ทลชช	-ช-ค	-มรม	ชมชช	-ค-ฟ
16	-	-	-	ฟ3	-	-	-	ฟ6
	-ค-ฟ	-มรร	-มรร	-ร-ล	-ค-ล	-ช-ฟ	-ดรม	มรร
17	-	-	-	ค2	-	-	-	ค6
	--รร	-ร-ช	--รม	-ร-ร	--รม	-ร-ร	-คคค	-ล-ล

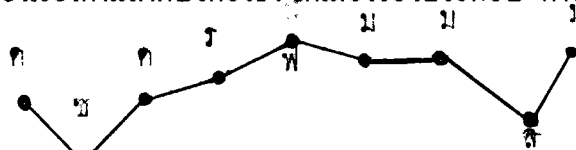
รูปแบบทำนอง

รูปแบบทำนองเพลงเชยมี มีการใช้รูปแบบทำนองดังนี้

1. การใช้เสียงเรียงตามลำดับของบันไดเสียง เช่น

2. การใช้เสียงเรียงตามลำดับโดยใช้โน้ตเสียงรองประกอบ ทำหน้าที่เป็นโน้ตจร เช่น

3. การใช้เสียงซ้ำ เช่น

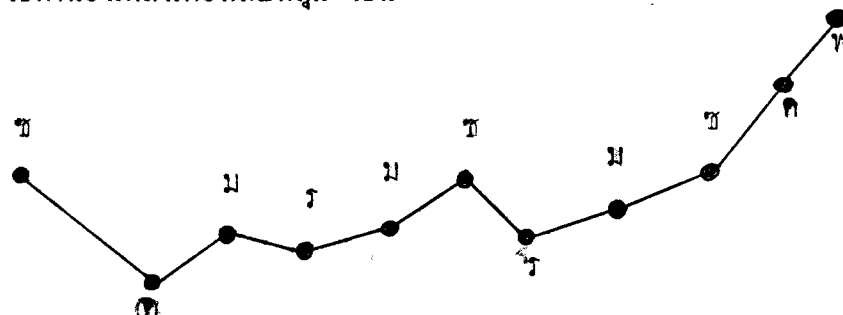
4. การใช้เสียงสลับ เช่น

5. การใช้เสียงข้าม หรือ กระโดด เช่น

6. การใช้ทำนองเพลงเพื่อหลบหลุม เช่น

กระสวนจังหวะ

กระสวนจังหวะในเพลงเชิญผี มีลักษณะกระสวน และการใช้กระสวนจังหวะดังกล่าว ดังนี้

ทำนองขึ้น

กระสวนจังหวะ	การใช้	จำนวนครั้ง
---X --XX	2ห้องแรกของวรรค	2
	2ห้องหลังของวรรค	1
-X-X ---X	2ห้องแรกของวรรค	1
	2ห้องหลังของวรรค	-
-X-X -X-X	2ห้องแรกของวรรค	-
	2ห้องหลังของวรรค	2
-X XX -X-X	2ห้องแรกของวรรค	1
	2ห้องหลังของวรรค	-

จากการวิเคราะห์กระสวนจังหวะทั้ง 4 แบบของทำนองขึ้น พบว่า

1. กระสวนที่พบมากที่สุดในการทำนองขึ้น 2 ห้องแรกของวรรค คือ

---X	--XX
------	------

2. กระสวนที่พบมากที่สุดในการทำนองขึ้น 2 ห้องหลังของวรรค คือ

-X-X	-X-X
------	------

3. กระสวนที่ใช้ขึ้นบทเพลงในทำนองขึ้น คือ

---X	--XX
------	------

4. กระสวนที่ท้ายทำนองขึ้น คือ

4. กระสวนที่ท้ายทำนองจีน คือ

- X - X	- X - X
---------	---------

ตอนที่ 1

กระสวนจังหวะ	การใช้	จำนวนครั้ง
---X -X-X	2ห้องแรกของวรรค	4
	2ห้องหลังของวรรค	2
---X --XX	2ห้องแรกของวรรค	1
	2ห้องหลังของวรรค	-
---X -XXX	2ห้องแรกของวรรค	1
	2ห้องหลังของวรรค	-
-X-X -X-X	2ห้องแรกของวรรค	16
	2ห้องหลังของวรรค	21
--XX -X-X	2ห้องแรกของวรรค	5
	2ห้องหลังของวรรค	-
-X-X -XXX	2ห้องแรกของวรรค	-
	2ห้องหลังของวรรค	15
-X-X XX-X	2ห้องแรกของวรรค	-
	2ห้องหลังของวรรค	1
--XX XX-X	2ห้องแรกของวรรค	-
	2ห้องหลังของวรรค	1
-XXX -X-X	2ห้องแรกของวรรค	11
	2ห้องหลังของวรรค	4
-XXX XX-X	2ห้องแรกของวรรค	4
	2ห้องหลังของวรรค	-
-XXX X-XX	2ห้องแรกของวรรค	1
	2ห้องหลังของวรรค	-

-XXX XXXX	2ห้องแรกของวรรค	16	103
	2ห้องหลังของวรรค	16	
XXXX -X-X	2ห้องแรกของวรรค	3	
	2ห้องหลังของวรรค	-	
XXXX XX-X	2ห้องแรกของวรรค	2	
	2ห้องหลังของวรรค	9	
XXXX XXXX	2ห้องแรกของวรรค	1	
	2ห้องหลังของวรรค	5	

จากการวิเคราะห์กระสวนจังหวะทั้ง 15 แบบ ในตอนที่ 1 พบว่า

1. กระสวนที่พบมากที่สุด ใน 2 ห้องแรกของวรรค มีจำนวน 16 ครั้ง คือ

-X-X	-X-X
------	------

2. กระสวนที่พบมากที่สุด ใน 2 ห้องหลังของวรรค มีจำนวน 21 ครั้ง คือ

-X-X	-X-X
------	------

3. กระสวนที่พบน้อยที่สุดใน 2 ห้องแรกของวรรค มี 4 กระสวน คือ

---X	--XX
---X	-XXX
-XXX	XX-X
XXXX	XXXX

4. กระสวนที่พบน้อยที่สุดใน 2 ห้องหลังของวรรค มี 3 กระสวน คือ

--XX	XX-X
-X-X	XX-X
-X-X	XXXX

กระสวนจันทะ	การใช้	จำนวนครั้ง
---X ---X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 -
---- XXXX	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 -
---X --XX	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	3 -
---X -X-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	2 -
---X -XXX	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 -
---X XXXX	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 -
--XX -X-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 -
-X-X -X-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 -
-X-X -XXX	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	6 11
XX-X XX-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	- 3
-XXX XXXX	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	- 3
-XXX -X-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	2 2
-XXX -XXX	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	2 2

XXXX XX-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	- 1
XXXX XXXX	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	- 2
-XXX XX-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 -

จากการวิเคราะห์กระสวนจังหวะทั้ง 16 แบบพบว่า

1. สวนที่พบมากที่สุด ใน 2 ห้องแรกของวรรค มีจำนวน 6 ครั้ง คือ

-X-X	-X-X
------	------

2. กระสวนที่พบมากที่สุด ใน 2 ห้องหลังของวรรค มีจำนวน 11 ครั้ง คือ

-X-X	-X-X
------	------

3. กระสวนที่พบน้อยที่สุดใน 2 ห้องแรกของวรรค มี 7 กระสวน คือ

----	XXXX
---X	---X
---X	-XXX
--XX	XX-X
---X	XXXX
--XX	-X-X
XXXX	XXXX

4. กระสวนที่พบน้อยที่สุดใน 2 ห้องหลังของวรรค มีมีเพียงกระสวนเดียว คือ

-XXX	-XXX
------	------

ตอนที่ 3

กระสวนจันทะ	การใช้	จำนวนครั้ง
---X ---X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	- 1
---X -X-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	2 -
--XX -X-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	3 -
-X-X -X-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	11 8
-X-X XXXX	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 2
-XXX -X-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 4
-XXX -XXX	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	- 3
-XXX XX-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	- 1
-XXX XXXX	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	8 4
XXXX -X-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	- 2
XXXX -XXX	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	- 1
XXXX XX-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	8 4
XXXX XXXX	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 1

จากการวิเคราะห์กระสวนจิ้งหะทั้ง 13 แบบพบว่า

1. กระสวนที่พบมากที่สุดใน 2 ห้องแรกของวรรค มีจำนวน 11 ครั้ง คือ

- X - X	- X - X
---------	---------

2. กระสวนที่พบมากที่สุดใน 2 ห้องหลังของวรรค มีจำนวน 8 ครั้ง คือ

- X - X	- X - X
---------	---------

3. กระสวนที่พบน้อยที่สุดใน 2 ห้องแรกของวรรค มี 4 กระสวน คือ

- X - X	X X X X
- X X X	- X - X
X X X X	X X - X
X X X X	X X X X

4. กระสวนที่พบน้อยที่สุดใน 2 ห้องแรกของวรรค มี 4 กระสวน คือ

--- X	--- X
- X X X	X X - X
X X X X	- X X X
X X X X	X X X X

เพลงยกศพ

ทำนองขึ้น

1	-- -ค	-- -ล	-- -ร	-- -ค	- รคค	-ค -ล	-- -ร	-- -ค
2	-- -ค	-- -ล	ชม -ช	-ล -ค	- รคค	-ค -ล	ชม -ช	-ล -ค

เที่ยวที่ 1

1	-ร -ร	-- -ช	-ร -ช	- รรร	-ช -ร	-ค -ล	-ร -ค	ทช -ท
2	-ท -ช	ทคมช	ทคมช	-ท -ค	-ร -ค	-ท -ล	- รรร	-ช -ร

เที่ยวที่ 2

1	- มรค	รรมช	-มรม	คม -ร	-- -รช	มชรรช	มชมช	- ท- -
2	ทท -ช	ทคมช	คทมช	-ท -ค	-ร -ค	-ท -ค	รรมร	-ช -ร

เที่ยวที่ 3

1	-- -รช	รรมช	รรมช	รรมร	รรมช	รรมร	- -คค	ทช -ท
2	-ท -ช	ทคมช	คทมช	-ท -ค	-รคค	-ท -ค	- รรร	-ช -ร

เที่ยวที่ 4

1	-ชชช	ฟมรร	-ชชช	ฟมรร	-ชฟช	ลชฟร	ฟทรค	ทช -ท
2	-ท -ช	ทคมช	คทมช	-ท -ค	-รคค	-ท -ค	- รรร	-ช -ร

เที่ยวจบ

1	-ท -ค	-ท -ค	-ท -ค	-ร -ร	-ท -ค	-ท -ค	-ท -ค	-ร -ร
2	-ท -ค	-ร -ร	-ท -ค	-ร -ร	-มรค	-มรค	-มรค	-มรค

หน้าทับเพลงยกศพ

---ค	---ถ	---ร	---ค	- รคค	-ค-ถ	---ร	---ค
----	----	----	----	----	----	----	----
----	- เท่ง --	-เท่ง-เท่ง	---ทึ่ง	----	- เท่ง --	-เท่ง-เท่ง	---ทึ่ง
---ค	---ถ	ชม-ช	- ถ-ค	- รคค	-ค-ถ	ชม-ช	-ถ-ค
----	----	----	----	----	----	----	----
----	- เท่ง --	-เท่ง-เท่ง	---ทึ่ง	----	- เท่ง --	-เท่ง-เท่ง	---ทึ่ง

บันไดเสียงเพลงยกศพ

เพลงยกศพ มีทำนองเพลงอยู่ในบันไดเสียง ซอล บันไดเสียง โด และบันไดเสียง ที โดยบันไดเสียง ซอล จะอยู่ในวรรคเพลงที่มีสี่เข็ม บันไดเสียง โดอยู่ ในวรรคเพลงที่มีสี่อ่อนและบันไดเสียง ที จะอยู่ในวรรคเพลงที่ใช้ ตัวอักษรหนาและเอน

ทำนองขึ้น

1	--ค	--ถ	--ร	--ค	- รคค	-ค-ถ	--ร	--ค
2	--ค	--ถ	ชม-ช	-ถ-ค	- รคค	-ค-ถ	ชม-ช	-ถ-ค

ในทำนองเพลงที่ใช้ขึ้นเพลงยกศพ จัดอยู่ในบันไดเสียง โด ที่มีเสียง โด เร มี ซอล ลา เป็นเสียงหลัก ทั้งนี้จะพบว่า ในทำนองเพลงดังกล่าว ไม่มีการนำเสียง ฟา และเสียง ที ซึ่ง เป็น เสียงจร ของบันไดเสียง โด มาใช้ในการบรรเลงเลย

ท่อนที่ 1

1	-ร-ร	--ช	-ร-ช	- รรร	-ช-ร	-ค-ถ	-ร-ค	ทช-ท
2	-ท-ช	ทคมช	ทคมช	-ท-ค	-ร-ค	-ท-ถ	- รรร	-ช-ร

บันไดเสียงที่ใช้ในทำนองเพลงท่อนที่ 1 มีอยู่ด้วยกัน 2 บันไดเสียง คือ บันไดเสียง ที และบันไดเสียง โด โดยในบรรทัดที่ 1 จัดอยู่ในบันไดเสียง ซอล หากแต่ถ้ามีความใกล้เคียงกับ บันไดเสียง ที มาก แต่เมื่อพิจารณาถึงลูกตกในห้องที่ 6 ที่ใช้เสียง ลา ซึ่งเป็น เสียงจร ของบันไดเสียง ที ดังนั้นประโยคเพลงดังกล่าว จึงจัดอยู่ในบันไดเสียง ซอล ในประโยคที่ 2 จัดอยู่ในบันไดเสียง โด มีการใช้ เสียงจร บ้าง คือเสียง ที แต่มิได้เป็นเสียงลูกตกแต่อย่างใด เพราะเสียงลูกตกอื่น ๆ คือเสียง ซอล โด ลา และเร ที่เป็นเสียงลูกตกของห้องที่ 2, 4, 6 และ 8 ล้วนเป็นเสียงหลักที่อยู่ในบันไดเสียง โด ทั้งสิ้น

ท่อนที่ 2

1	- มรค	รรมรช	-มรม	คม -ร	- -รช	มขรช	มขมช	- ท- -
2	ทท -ช	ทคมช	คทมช	-ท -ค	-ร -ค	-ท -ค	รรมร	-ช -ร

ทำนองเพลงในท่อน 2 ของเพลงขกศพนี้ เริ่มต้นด้วยบันไดเสียง โด เช่นเดียวกับท่อนที่ 1 และ 3 วรรค ต่อมาเป็นบันไดเสียง ที จนกระทั่งจบเพลง

ท่อนที่ 3

1	- -รช	รรมรช	รรมรช	รรมร	รรมรช	รรมร	- -คค	ทช -ท
2	-ท -ช	ทคมช	คทมช	-ท -ค	-รคค	-ท -ค	- รรร	-ช -ร

ลักษณะของการใช้บันไดเสียงในท่อนที่ 3 นี้ ยังคงเป็นรูปแบบเดิม คือ เริ่มต้นด้วยบันไดเสียง โด ในวรรคที่ 1 และติดต่อกับบันไดเสียง ที จนกระทั่งจบทำนองเพลง ในท่อนที่ 3 ซึ่งหากพิจารณาถึงลูกตกต่าง ๆ ใน 3 วรรคสุดท้าย จะพบว่าเสียงลูกตกเหล่านั้นเป็นเสียงหลักของบันไดเสียง ที ทั้งสิ้น

ท่อนที่ 4

1	-ชชช	ฟมรร	-ชชช	ฟมรร	-ชฟช	อชฟร	ฟทรค	ทช -ท
2	-ท -ช	ทคมช	คทมช	-ท -ค	-รคค	-ท -ค	- รรร	-ช -ร

ทำนองเพลงขกศพในท่อนที่ 4 มีลักษณะบันไดเสียง แตกต่างจากท่อนอื่น ๆ คือ มีบันไดเสียงที่ เพียงบันไดเสียงเดียว ไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียงในการดำเนินทำนองเลย ซึ่งสังเกตได้จากเสียงหลักในบันไดเสียงที่ คือ ที โด เร ฟา ซอล และลูกตก จะอยู่ในบันไดเสียงที่ ทั้งหมด

ท่อนจบ

1	-ท-ค	-ท-ค	-ท-ค	-ร-ร	-ท-ค	-ท-ค	-ท-ค	-ร-ร
2	-ท-ค	-ร-ร	-ท-ค	-ร-ร	-มรด	-มรด	-มรด	-มรด

ทำนองเพลงของท่อนจบ มีการนำบันไดเสียง ที่ มาใช้อีกครั้ง ถึงแม้จะไม่มีเสียง ฟา ซอลที่เป็นเสียงหลักเช่นเดียวกับเสียงที่ โด เรแต่หากพิจารณาถึงการบรรเลงในท่อนจบนี้ มักไม่มีการแปรทำนองของเครื่องมืออื่นคงเป็นการบรรเลงที่เหมือนกันหมดกระทั่งจบเพลง แต่ในวรรคสุดท้ายของเพลงได้เปลี่ยนทำนองเพลงมาอยู่ในบันไดเสียงโดเพื่อให้เกิดความแตกต่างและความเป็นเอกลักษณ์ของการจบเพลง

วรรคเพลงและลูกตก

วรรคเพลงและลูกตกของเพลงขกศพ สามารถแบ่งวิเคราะห์เป็นท่อนๆ โดยใช้เสียงลูกตก และลำดับขั้นของเสียงลูกตกในแต่ละวรรคไว้เหนือลูกตก ดังนี้

ทำนองขึ้น

1	-	-	-	ค1	-	-	-	ค1
	--ค	--ล	---ร	--ค	-รคค	-ค-ล	---ร	--ค
2	-	-	-	ค1	-	-	-	ค1
	--ค	--ล	ขม-ข	-ล-ค	-รคค	-ค-ล	ขม-ข	-ล-ค

นองเพลงและลูกตกเสียงที่ 1 ในบันไดเสียง โด มี 4 ทำนอง

-	-	-	ท5
-ร-ร	--ข	-ร-ข	-รรร

-	-	-	ค1
- รคค	-ค -ล	---ร	--ค
-	-	-	ค1
--ค	--ล	ขม -ช	-ล -ค
-	-	-	ค1
- รคค	-ค -ล	ขม -ช	-ล -ค

ตอนที่ 1

1	-	-	-	ค2	-	-	-	ท1
	-ร -ร	--ช	-ร -ช	- รรร	-ช -ร	-ค -ล	-ร -ค	ทช -ท
2	-	-	-	ท2	-	-	-	ท3
	-ท -ช	ทคมช	ทคมช	-ท -ค	-ร -ค	-ท -ล	- รรร	-ช -ร

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 2 ในบันไดเสียง โด มี 1 ทำนอง

-	-	-	ค2
-ร -ร	--ช	-ร -ช	- รรร

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 1 ในบันไดเสียง ที มี 1 ทำนอง

-	-	-	ท1
-ช -ร	-ค -ล	-ร -ค	ทช -ท

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 2 ในบันไดเสียง ที มี 1 ทำนอง

-	-	-	ท2
-ท -ช	ทคมช	ทคมช	-ท -ค

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 3 ในบันไดเสียง ที มี 1 ทำนอง

-	-	-	ท3
-ร -ค	-ท -ล	- รรร	-ช -ร

ท่อนที่ 2

1	-	-	-	ค2	-	-	-	ท1
	- มรด	รมรช	-มรม	คม -ร	- -รช	มชรช	มชมช	- ท - -
2	-	-	-	ท2	-	-	-	ท3
	ทท -ช	ทคมช	คทมช	-ท -ค	-ร -ค	-ท -ค	รมรร	-ช -ร

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 2 ในบันไดเสียง โด มี 1 ทำนอง

-	-	-	ค2
- มรด	รมรช	-มรม	คม -ร

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 1 ในบันไดเสียง ที มี 1 ทำนอง

-	-	-	ท1
- -รช	มชรช	มชมช	- ท - -

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 2 ในบันไดเสียง ที มี 1 ทำนอง

-	-	-	ท2
ทท -ช	ทคมช	คทมช	-ท -ค

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 3 ในบันไดเสียง ที มี 1 ทำนอง

-	-	-	ท3
-ร -ค	-ท -ค	รมรร	-ช -ร

ท่อนที่ 3

1	-	-	-	ค2	-	-	-	ท1
	- -รช	รมรช	รมรช	รมรร	รมรช	รมรร	- คค	ทช -ท
2	-	-	-	ท2	-	-	-	ท3
	-ท -ช	-ทคมช	-คทมช	-ท -ค	-รคค	-ท -ค	- รรร	-ช -ร

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 2 ในบันไดเสียง โด มี 1 ทำนอง

-	-	-	ค2
--รข	รmerz	รmerz	รmerz

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 1 ในบันไดเสียง ที มี 1 ทำนอง

-	-	-	ท1
รmerz	รmerz	-คค	ทข-ท

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 2 ในบันไดเสียง ที มี 1 ทำนอง

-	-	-	ท2
-ท-ข	-ทคmerz	-คทmerz	-ท-ค

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 3 ในบันไดเสียง ที มี 1 ทำนอง

-	-	-	ท3
-รคค	-ท-ค	-รmerz	-ข-ร

ท่อนที่ 4

1	-	-	-	ท3	-	-	-	ท1
	-ขขข	ฟmerz	-ขขข	ฟmerz	-ขฟข	ลขฟร	ฟทรค	ทข-ท
2	-	-	-	ท2	-	-	-	ท3
	-ท-ข	ทคmerz	คทmerz	-ท-ค	-รคค	-ท-ค	-รmerz	-ข-ร

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 1 ในบันไดเสียง ที มี 1 ทำนอง

-	-	-	ท1
-ขฟข	ลขฟร	ฟทรค	ทข-ท

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 2 ในบันไดเสียง ที มี 1 ทำนอง

-	-	-	ท2
-ท-ข	ทคmerz	คทmerz	-ท-ค

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 3 ในบันไดเสียง ที่ มี 2 ทำนอง

-	-	-	ท3
-ซซซ	พมรร	-ซซซ	พมรร
-	-	-	ท3
-รดด	-ท -ค	- รรร	-ซ -ร

เที่ยวจบ

1

-	-	-	ท3	-	-	-	ท3
-ท -ค	-ท -ค	-ท -ค	-ร -ร	-ท -ค	-ท -ค	-ท -ค	-ร -ร
-	-	-	ท3	-	-	-	ท2
-ท -ค	-ร -ร	-ท -ค	-ร -ร	-มรด	-มรด	-มรด	-มรด

1

ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 2 ในบันไดเสียง ที่ มี 1 ทำนอง

-	-	-	ท2
-มรด	-มรด	-มรด	-มรด

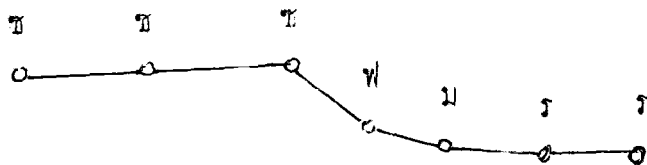
ทำนองเพลงและลูกตกเสียงที่ 3 ในบันไดเสียง ที่ มี 1 ทำนอง

-	-	-	ท3
-ท -ค	-ท -ค	-ท -ค	-ร -ร

รูปแบบทำนอง

รูปแบบทำนองเพลงยกคท มีการใช้รูปแบบทำนองดังนี้

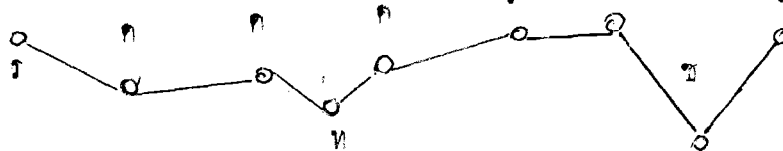
1. การใช้เสียงเรียงตามลำดับของบันไดเสียง เช่น

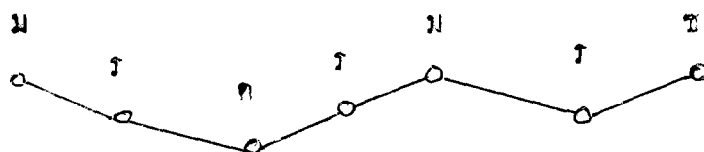
2. การใช้เสียงเรียงตามลำดับโดยใช้โน้ตเสียงรองประกอบ ทำหน้าที่เป็นโน้ตจร เช่น

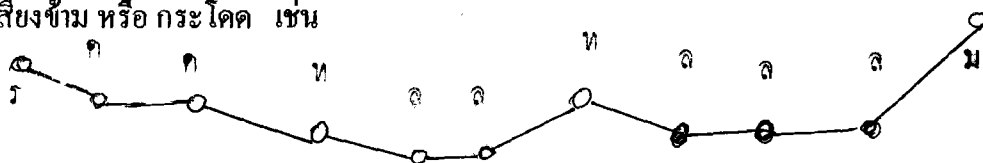
3. การใช้เสียงซ้ำ เช่น

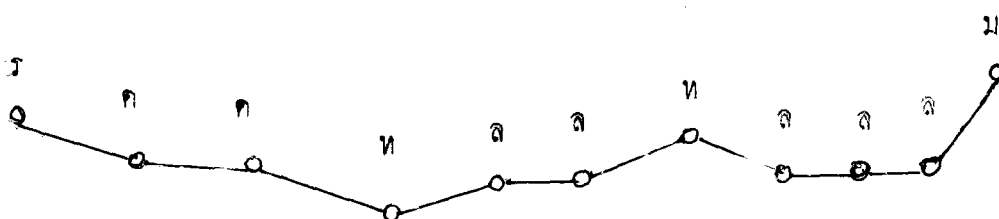
4. การใช้เสียงสลับ เช่น

5. การใช้เสียงข้าม หรือ กระโดด เช่น

6. การใช้ทำนองเพลงเพื่อหลบหลุม เช่น

กระสวนจังหวะ

กระสวนจังหวะในเพลงขกศพมีลักษณะกระสวน และการใช้กระสวนจังหวะดังกล่าว ดังนี้

ทำนองขึ้น

กระสวนจังหวะ	การใช้	จำนวนครั้ง
---X- ---X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	2 2-
-XXX -X-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	2 -
XX-X -X-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	- 2

จากการวิเคราะห์กระสวนจังหวะทั้ง 3 แบบของทำนองขึ้น พบว่า

1. กระสวนที่พบมากที่สุดในการทำนองขึ้น คือ

---X	---X
------	------

2. กระสวนที่ใช้ขึ้นบทเพลงในทำนองขึ้น คือ

---X	---X
------	------

3. กระสวนที่ลงท้ายทำนองขึ้น คือ

XX-X	-X-X
------	------

เที่ยวที่ 1

กระสวนจังหวะ	การใช้	จำนวนครั้ง
---- ---X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	2 2

-X-X ---X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	2 -
-X-X -X-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	- 2
-X-X XXXX	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	2 2-
XXXX -X-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	2 -
-XXX -X-X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	- 2
---X ----	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	- 2

จากการวิเคราะห์กระสวนจังหวะทั้ง 7 แบบของทำนองขึ้น พบว่า

1. กระสวนสวนที่พบมากที่สุดในเที่ยวที่ 1

-XXX	-X-X
------	------

2. สวนที่ใช้ขึ้นบทเพลงในตอนขึ้นทำนองของเที่ยวที่ 1 คือ

-X-X	---X
------	------

3. กระสวนที่ลงท้ายเที่ยวที่ 1 คือ

-XXX	-X-X
------	------

เที่ยว 2

กระสวนจังหวะ	การใช้	จำนวนครั้ง
---X	2ห้องแรกของวรรค	2
---X	2ห้องหลังของวรรค	2

- X X X - X - X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	2 -
X X - X - X - X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	- 2

จากการวิเคราะห์กระสวนจังหวะทั้ง 7 แบบของเทียวกี่ 2 พบว่า กระสวนที่ใช้ไม่ซ้ำกันทั้งเทียว

เทียวกี่ 3

กระสวนจังหวะ	การใช้	จำนวนครั้ง
- X - X- X X X X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 -
-- X X X X X X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 -
X X X X - X - X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	- 1
- X X X - X - X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 1
X X X X X X X X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	1 1
-- X X X X - X	2ห้องแรกของวรรค 2ห้องหลังของวรรค	- 1

จากการวิเคราะห์กระสวนจังหวะทั้ง 6 แบบของเทียวกี่ 3 พบว่า กระสวนที่ใช้พบซ้ำกันอยู่ 2 คู่

X X X X	- X - X
X X X X	X X X X

เทียวนที่ 4

กระสวนจ้งหะ	การใช้	จำนวนครั้ง
-XXX XXXX	2ห้องแรกของวรรค	2
	2ห้องหลังของวรรค	1
XXXX XX-X	2ห้องแรกของวรรค	-
	2ห้องหลังของวรรค	1
-X-X XXXX	2ห้องแรกของวรรค	1
	2ห้องหลังของวรรค	-
XXXX -X-X	2ห้องแรกของวรรค	-
	2ห้องหลังของวรรค	1
-XXX -X-X	2ห้องแรกของวรรค	1
	2ห้องหลังของวรรค	1

จากการวิเคราะห์กระสวนจ้งหะทั้ง 5 แบบของเทียวนที่ 4 พบว่า กระสวนที่ใช้มากที่สุด คือ

-XXX	XXXX
------	------

เทียวน

กระสวนจ้งหะ	การใช้	จำนวนครั้ง
-X-X -X-X	2ห้องแรกของวรรค	3
	2ห้องหลังของวรรค	2
-X-X -XXX	2ห้องแรกของวรรค	-
	2ห้องหลังของวรรค	1
-XXX -XXX	2ห้องแรกของวรรค	1
	2ห้องหลังของวรรค	1

จากการวิเคราะห์กระสวนจ้งหะทั้ง 3 แบบของเทียวนที่ 5 พบว่า กระสวนที่ใช้มากที่สุด คือ

-X-X	-X-X
------	------

บทที่ 5

สรุปผลและอภิปรายผลการวิเคราะห์

จากการศึกษาเพลงมอญในพิธีศพทั้ง 4 เพลง ผู้วิจัยได้ข้อสรุปในหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลเพลง ได้ข้อมูลมาจากแถบบันทึกเสียงที่บรรเลงโดยพันจ่าอากาศเอกวีระ คนตรีเจริญ และการบรรเลงบทเพลงทั้ง 4 เพลงนี้ เป็นเพลงมอญที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากครู สุ่ม คนตรีเจริญอย่างครบถ้วน

1.2 ข้อมูลอื่น ๆ ข้อมูลส่วนตัวของพันจ่าอากาศเอกวีระ คนตรีเจริญ ข้อมูลเกี่ยวกับวง ปี่พาทย์มอญ และข้อมูลเกี่ยวกับบทเพลง ได้จากการสัมภาษณ์พันจ่าอากาศเอกวีระ คนตรีเจริญ จากหนังสือ และการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ จนได้ข้อมูลครบถ้วนตามต้องการ

2. ขั้นศึกษาข้อมูล

2.1 ข้อมูลเพลง ได้นำบทเพลงต่าง ๆ ที่ได้บันทึกเสียงไว้มาทำเป็นโน้ตสากลแล้ว นำมาศึกษาในหัวข้อ

- การแบ่งท่อนเพลง
- บันไดเสียง
- วรรณเพลงและลูกตก
- รูปแบบของทำนอง
- รูปแบบของจังหวะ

2.2 ข้อมูลอื่น ๆ ได้จากการสัมภาษณ์ หม่อมหลวงสุรักษ์ สวัสดิกุล อาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร แล้วนำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา

3. ผลการวิเคราะห์

3.1 ทำนองเพลง การบรรเลงเพลงจะแบ่งเป็นท่อน

- บทเพลงแบ่งเป็นท่อน แต่ละท่อนจะมีลูกตกตามวรรณเพลง และหน้าทับ บันไดเสียงของบทเพลง บางเพลงจะมีสร้อยประจำบทเพลง สำเนียงที่ใช้ใช้สำเนียงมอญ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- ไชแสง สุชะวันนะ. สังคีตนิพนธ์ว่าด้วยเครื่องดนตรีของวงดุริยางค์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิช, 2515.
- จำคม พรประสิทธิ์. การศึกษาผลงานเพลงเดี่ยวจะเข้ของครูละเมียด จิตตเสวี. วิทยานิพนธ์
ศศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541. ถ่ายเอกสาร.
- คึกฤทธิ์ ปราโมท, ม.ร.ว. นาฏศิลป์และดนตรีไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย.
ธรรมศาสตร์, 2515.
- เจนดุริยางค์, พระ. แบบเรียนวิชาการประสานเสียง ภาคแรก. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ :
กรมแผนที่ทหาร, 2521.
- _____. แบบเรียนวิชาการประสานเสียง ภาคเสียง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
กรมแผนที่ทหาร, 2521.
- เฉลิมศักดิ์ พิฤศศรี. ดนตรีไทยอุดมศึกษา. ครั้งที่ 27. 2539.
- จีน ศิลปบรรเลง และลิขิต จินดาวัฒน์. ดนตรีไทยศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อักษร
เจริญทัศน์, 2521.
- ณรงค์ชัย ปิฎกธรัตน์. การวิเคราะห์ทาง้องเพลงสาธุการ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. นครปฐม :
มหาวิทยาลัยมหิดล, 2534. ถ่ายเอกสาร.
- _____. สารานุกรมเพลงไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2535.
- _____. การวิเคราะห์ทาง้องเพลงสาธุการ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพมหานคร :
มหาวิทยาลัยมหิดล, 2534. ถ่ายเอกสาร.
- _____. สารานุกรมเพลงไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2535.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระมหา. ตำนานมโหรีปี่พาทย์. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร,
2516.
- ถนอมศรี แสงทอง. การศึกษาทาง้องเพลงไทยสำเนียงมอญ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540. ถ่ายเอกสาร.
- นัฐพงศ์ โสวัตร. บทบาทและหน้าที่ของเพลงตระโห่ครูในพิธีไหว้ครูดนตรีไทย. วิทยานิพนธ์
ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2538. ถ่ายเอกสาร.
- นิกร จันทศร. ศึกษาเพลงเดี่ยวกราวในทาง้องวงใหญ่. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาวิทยาลัย
กรุงเทพฯ : ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540 ถ่ายเอกสาร.

- บุญช่วย ไสวตร. การวิเคราะห์เนื้อหานองหลักของเพลงแขกมอญบางขุนพรหม. ปรินิพนธ์
ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2538. ถ่ายเอกสาร.
- ปัญญา รุ่งเรือง. ประวัติศาสตร์ไทย. สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, กรุงเทพฯ : 2517.
- พิศาล บุญผูก. “รามอญ” ในวรรณกรรมรามัญบางกระดี่. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2537.
- พูนพิศ อมาตยกุล. ดนตรีวิจิตร. บริษัทสยามชัย จำกัด, กรุงเทพฯ : 2529
- _____. ความรู้เรื่องดนตรีไทยเพื่อความชื่นชม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เกษรศิริกิจ จำกัด,
: 2527.
- _____. นามานุกรมศิลปเพลงไทยรอบ 200 ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ
โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, : 2532.
- มนตรี ตราโมท. บทความเรื่องเครื่องสายไทย (เอกสารประกอบคำบรรยาย). ม.ป.ท. 2530.
- _____. ศัพท์สังคีต. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศิวพร, 2507.
- _____. โสมส่องแสง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2527
- มนัส ขาวปลื้ม. หน้าทับสำหรับเพลงมอญที่ใช้ในงานศพ. (เอกสารผลงานการสอนและให้คำ
แนะนำการสาธิตประกอบคำบรรยาย) ม.ป.ป.
- มานพ วิสุทธิแพทย์. หลักการประพันธ์เพลงไทยเบื้องต้น. เอกสารประกอบคำสอน. กรุงเทพฯ :
ภาควิชาดุริยางคศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2525.
- วิชา เชาวศิริป. การศึกษาลักษณะสำคัญของทำนองเพลงที่ใช้ประกอบพิธีทรงเจ้าของชาวมอญ
ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลเกาะเกร็ด อ.เมือง จ. นนทบุรี. งานวิจัย ภาควิชาดนตรี
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏจันทรเกษม, 2537. ถ่ายเอกสาร
- วิเชียร อ่อนละมุล. ปี่พาทย์. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏจันทรเกษม. ม.ป.ป.
- วิทยา ศรีผ่อง. วัฒนธรรมการบรรเลงฆ้องวงเล็ก. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541 ถ่ายเอกสาร
- ศิลปากร, กรม. โน้ตเพลงไทย เล่ม 1 พร้อมด้วยคำอธิบายเพลง. พิมพ์ครั้งที่ 2.
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมศิลปากรจัดพิมพ์
โรงพิมพ์การศาสนา, 2514.
- ศิลปากร, กรม. วันอนุรักษ์มรดกไทย. ดุริยางค์สถานศิลป์. กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป
จำกัด, 2535.
- สัจด์ ภูเขาทอง. การดนตรีไทยและการเข้าสู่ดนตรีไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2532.

สุมาลี นิมนานภาพ. ดนตรีวิจักษ์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2530.

อุทิศ นาคสวัสดิ์. ทฤษฎีและการปฏิบัติดนตรีไทย (ภาค 1). กรุงเทพฯ : เทพนิมิตรการพิมพ์. 2522.

ภาคผนวก

ประวัติความเป็นมา

บรรดาชาติต่าง ๆ ในทวีปเอเชีย ดูเหมือนว่าจะมีเครื่องดนตรีที่อยู่ในจำพวกปี่พาทย์แทบทุกชาติ เช่น พม่า มอญ ชาว ไทย และเขมร ล้วนแต่มีปี่พาทย์กันทั้งนั้น ถ้าจะกล่าวตามลักษณะของเครื่องดนตรีที่เรียกว่าปี่พาทย์ ประกอบกับธรรมชาติของภูมิประเทศนั้น ๆ ก็น่าจะเป็นไปได้ว่าในดินแดนตอนนี้อยู่ดมสมบูรณ์ไปด้วยพฤษชาติ ซึ่งนำมาเป็นวัสดุสร้างเครื่องดนตรีได้มาก และประกอบกับการเอาอย่างซึ่งกันและกันอันเป็นไปตามธรรมชาติของผู้ที่อยู่ใกล้เคียงกัน แต่การเอาอย่างกันนั้นมิใช่ว่าจะนำเอาสิ่งนั้นไป โดยคงรูปลักษณะและส่วนลัทธิทั้งหมดมาได้ การที่จะเห็นงานในรูปร่างที่ดี เสียงที่ดี วิธีปฏิบัติที่ดี ชาติต่าง ๆ ก็ย่อมมีจิตใจและความคิดเห็นแตกต่างกันไปคนละแง่ละมุม เพราะฉะนั้นการเอาอย่างหรือเลียนแบบกันนี้คงหมายถึงแต่เพียงการเลียนแบบความคิดขั้นต้นของสิ่งนั้นเท่านั้น ส่วนรูปร่าง เสียง และวิธีปฏิบัติแก่สิ่งนั้นอาจพลิกแพลง แก้ไขไปตามนิสัยของคนในชนชาติ นอกจากคนในชนชาตินั้น ๆ จะมีนิสัยรู้สึกถึงความงามในทางตา หู และจิตใจที่คล้ายคลึงกัน หรือมีสัญชาตญาณอันแสดงว่า ได้สืบสายโลหิตร่วมเชื้อชาติกันมา ก็อาจบังเกิดความพอใจ และนำสิ่งนั้นไปใช้โดยคงรูปเดิมไว้ก็เป็นได้เหมือนกัน

อันเครื่องดนตรีที่ดี บทเพลงที่ดี เป็นแขนงหนึ่งของวัฒนธรรมประจำชาติ เมื่อผู้ใดได้เห็นหรือได้ยิน ย่อมรู้ได้โดยสัญญลักษณ์ว่าเป็นของชาติใด หากชนชาติใดมีจิตใจเข้มแข็งในการรักษาวัฒนธรรมประจำชาติ ชาตินั้นย่อมอยู่คงทน แม้ว่าชาตินั้นจะไร้ประเทศ แต่เมื่อยืนหยัดในวัฒนธรรมประจำชาติมันคงอยู่ ชาติก็จะคงอยู่ในโลกต่อไปได้โดยไม่ต้องมีประเทศ

มอญเป็นชาติหนึ่งที่ยึดถือวัฒนธรรมประจำชาติมันคง ถิ่นประเพณี ศาสนา ศิลปมอญเคร่งครัดในการปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นชั้น ๆ ไม่ขาดสาย ในปัจจุบันหงสาวดีซึ่งเคยเป็นราชธานีที่รุ่งโรจน์ของมอญตลอดจนราชอาณาจักร จะได้สูญสลายไปจากชาติแล้วเป็นเวลานานเพียงไร แต่มอญอยู่ที่ไหนก็ยึดถือวัฒนธรรมประจำชาติของตนเป็นหัวใจปฏิบัติอยู่ที่นั่น ชาติมอญจึงยังมีได้สูญไปจากโลกเหมือนกับประเทศของเขาที่สูญไป หากโลกยังหมุนเวียนกันอยู่ตราบใด วันหนึ่งข้างหน้าหากมอญมีโอกาสที่ดังประเทศขึ้นได้ ชาติมอญจะฟื้นคืนชีพเป็นมอญขึ้นดังเดิม ซึ่งต่างกับบางชาติที่ได้สูญไปแล้วทั้งประเทศและชาติ เพราะชาตินั้น ๆ ไม่สนใจในการรักษาวัฒนธรรมประจำชาติ ใฝ่ใจตื่นในวัฒนธรรมของชาติอื่น เมื่อเอกราชของประเทศสูญไป เอกราชทางจิตใจในความเป็นชาติของแต่ละคนก็สูญไปด้วย เป็นอันสิ้นชีพทั้งประเทศและชาติ

กล่าวโดยเฉพาชาติมอญที่อพยพมาอยู่ในเมืองไทย โดยมากพระมหากษัตริย์ของไทยก็ได้พระราชทาน พระบรมราชานุญาตแก่ชาวมอญเหล่านั้นเป็นอย่างดีทุกครั้ง ถึงแก่พระราชทานที่ตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัยกันอย่างผาสุกสำราญเป็นหลักแหล่งสืบสายสกุลมาจนถึงบัดนี้ และในหมู่บ้านมอญหลาย ๆ ตำบลนั้น ก็ล้วนแต่ได้ปฏิวัติวัฒนธรรมประจำชาติอยู่ถ้วนทั่วกัน เป็นต้นว่าพิธีตรุษสงกรานต์ปล่อยปลา และเล่นสละบ้า เพลงร้อง บรรเลงดนตรี เครื่องปีพาทย์และพิธีการอื่น ๆ กระแสแห่งสิ่งแวดล้อมแต่ส่วนใหญ่อันเป็นหัวใจของวัฒนธรรม ยังคงอยู่อย่างเห็นเด่นชัด ไม่มีสิ่งอื่นมาครอบคลุมให้สูญหายไป

เรื่องปีพาทย์ของมอญตามที่ได้กล่าวไว้ว่าจะมาคล้ายคลึงกับของไทยอย่างที่สุด ของไทยมีปี ของมอญก็มี แต่รูปร่างต่างกัน ไทยมีตะโพน มอญก็มี ไทยมีกลองทัด แต่มอญมีเปิงมางคอก ไทยมีฉิ่ง ฉาบ โหม่ง มอญก็มี จึงเห็นได้ว่ามอญกับไทยนี้ ช่างมีจิตใจในทางศิลปใกล้เคียงกันที่สุด และเมื่อปีพาทย์ของไทยได้วิวัฒนาการขึ้นตามลำดับ ปีพาทย์มอญซึ่งอยู่ในเมืองไทย ก็เพิ่มเติมปรับปรุงขึ้นโดยอนุโลมตามแบบของไทยตลอดมา

ปีพาทย์มอญที่มีในเมืองไทย เข้าใจว่าเริ่มมีขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา เพราะในสมัยสุโขทัย มอญก็ยังไม่ค่อยเกี่ยวข้องกับไทยเท่าใดนัก แม้มักกะโทที่เข้ามาอยู่ในราชสำนัก พ่อขุนรามคำแหง และออกไปเป็นพระเจ้าฟ้ารั่ว นั้น ก็ได้เข้ามาแต่ลำพังตัวคนเดียว มิได้นำวงปีพาทย์เข้ามาด้วย ในสมัยกรุงศรีอยุธยาสมัยแรก ครอบครัวมอญอพยพเข้ามาตั้งหลักฐานบ้านช่องในเมืองไทย ก็เห็นจะเป็นสมัยที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงกวาดต้อนครอบครัวมอญอันมีพระยาราม พระยาเกียรติเป็นหัวหน้าควบคุมให้อยู่ที่ตำบลบ้านหลังวัดนอก ต่อมาก็มีครั้งสมัยจอ ซึ่งพาคณะเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร สมเด็จพระเจ้าบรมโกศ ตั้งหมู่บ้านอยู่ที่วัดมณเฑียร ในครั้งนี้ประชาชนชาวมอญอาจนำเครื่องประกอบการรื่นเริงบันเทิงใจเข้ามาได้ ถึงแม้จะมีได้นำมาด้วยกับตน ก็อาจหาวัตถุในเมืองไทยสร้างขึ้นตามพื้นความรู้ของตน แต่อย่างไรก็ตามเครื่องปีพาทย์มอญในยุคนี้แม้จะมีอยู่เพียงเทียบเคียงกับเครื่องห้าของปีพาทย์ไทยเท่านั้น และสมัยต่อ ๆ มามอญก็ได้พาครอบครัวอพยพมาอยู่เมืองไทยอีกหลายคราว แต่ละคราวล้วนแต่มีจำนวนมาก ๆ และการอพยพก็ออกจะเป็นระเบียบเรียบร้อยพอที่จะนำวัฒนธรรมประจำชาติเข้ามาได้ทั้งสิ้น เช่น สมัยกรุงธนบุรี พระเจ้ามังระแห่งกรุงอังวะเตรียมการที่จะเข้าตีกรุงไทยสั่งให้ ปะกันห่วนเจ้าเมืองเมะตะมะเกณฑ์ชาวมอญ อันมีพระยาแจ้ง พระยาอู่ ตลอดจนทะเลเก็บ คุมมาในกองแพกัจจา มาตั้งสะสมเสบียงอาหารล่องหน้าอยู่ที่ตำบลสามสบท่าดินแดง แต่ระหว่างนี้ ปะกันห่วน กลับทำการเร่งรัดรีบเก็บเอาเงินทองของครอบครัวมอญอยู่ทาง

เมาะตะมะ พวกหัวหน้ารามัญที่ทำการสะสมเสบียงทางนี้ทราบเรื่องก็เคือง จึงมาแพกจจา และไพร่พลพม่าที่ควบคุม ยกกลับไปเมาะตะมะและล้อมกรุงอังวะอยู่ จนอะแซห่วนก็ยกพลลง มาปราบปราม ขาวรามัญทั้งหลายจึงพากันแยกย้ายเข้าพึ่งกรุงไทยหลายทางด้วยกัน ซึ่งพระยา เจ่ง ตละเล็ยง ตละเก็บ พระยากลางเมืองเป็นหัวหน้าเข้าทางด่านพระเจดีย์สามองค์บ้าง ทาง ด่านเมืองดากบัง สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงพระกรุณาให้ข้าหลวงออกไปรับครอบครัว รามัญทั้งหลายเข้ามาจนถึงพระนคร และโปรดให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ในแขวงเมืองนนทบุรีบ้าง เมือง สามโคกบ้าง แล้วให้หลวงบำเรอภคคีครั้งกรุงศรีอยุธยาซึ่งเป็นรามัญเป็นพระยารามัญวงศ์ (เรียกกันว่าจักรมอญ) ควบคุมกองมอญเหล่านี้ ครอบครัวรามัญชุดพระยาเจ่งซึ่งได้ตั้งบ้าน เรือนอยู่ ณ ตำบลดงกล่าว เมื่อถึงสมัยรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โปรดให้สมเด็จพระ อนุชาธิราช กรมพระราชวังบวรสถานมงคล สร้างเมืองนครเขื่อนขันธ์ (พระประแดง) ขึ้น ที่ลัดด่านโพธิ์ จึงโปรดให้ย้ายครอบครัวรามัญพวกพระยาเจ่งกับชายฉกรรจ์ 300 คน แบ่งลงไป อยู่ ณ เมืองนครเขื่อนขันธ์นั้น กับยังได้ทรงตั้งสมิงหอมานุตรพระยาเจ่ง ซึ่งเป็นพระยา พระราม น้องพระยามหาโยธาขึ้นเป็นพระยานครเขื่อนขันธ์รามัญราชชาติเสนาบดีศรีสิทธิ สงครามผู้รักษาเมืองด้วย อีกครั้งหนึ่งที่ครอบครัวรามัญอพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารใน รัชกาลที่ 2 นี้ ก็เมื่อเจ้าเมืองเมาะตะมะเบียดเบียนขาวรามัญให้ได้รับความเดือดร้อน สมิงสอ ดเบาหัวหน้าขาวรามัญ มีหนังสือเข้ามากราบทูลพระเจ้ากรุงไทย แล้วก็พากันแยกย้ายอพยพกัน มาทางดากบัง ทางเมืองอุทัยธานีบ้าง แต่โดยมากมาทางด่านพระเจดีย์สามองค์ ครั้นนี้โปรด ให้กรมพระราชวังบวรสถานมงคล สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ามงกุฎฯ เจ้าฟ้ากรมหลวง พัททภัยมนตรี และเจ้าพระยาอภัยภูธรสมุหนายก แบ่งหน้าที่กันต้อนรับให้ความอุปการะ แล้ว โปรดเกล้าฯให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ในแขวงเมืองปทุมธานีบ้าง เมืองนนทบุรีบ้าง เมืองนครเขื่อนขันธ์ บ้าง สมทบกับขาวรามัญพวกก่อน ขาวรามัญรุ่นนี้จึงเรียกกันว่า “มอญใหม่” ส่วนรามัญรุ่น พระยาเจ่งนั้นเรียกว่า “มอญเก่า” ตัวสมิงสอเดานั้นทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งให้เป็นพระ ยารัตนจักร ครอบครัวรามัญที่อพยพมาอยู่ในเมืองไทยในสมัยกรุงธนบุรี และสมัยรัตน โกสินทร์นี้ ย่อมไม่เป็นปัญหาที่ชาวมอญจะนำปีพาทย์มอญเข้ามาใช้ประจำหมู่บ้านของตนไม่ ได้ ยิ่งกว่านั้นในสมัยกรุงธนบุรีคราวทำการฉลองพระแก้วมรกต ก็ยังปรากฏมีปีพาทย์มอญ บรรเลงในงานนี้ด้วย ดังในหมายรับสั่งตอนหนึ่งมี “ในระยະที่ว่างนั้น ทรงพระกรุณาโปรด เกล้าฯ ให้พิณพาทย์ไทย พิณพาทย์มอญ และมโหรีไทย มโหรีแขก ฝรั่งเศส มโหรีจีน ญวน เขมร ผลัดกันสมโภช 2 เดือนกับ 12 วัน พระราชทานเบี้ยเลี้ยงผู้ที่มาเล่น หมั้นราชาราช

มโหรีไทยชาย 2 หญิง 4 พระยาธิเบศรบริติมโหรีแขก 2 มโหรีฝรั่ง 3 พระยาราชเสนาธิเบศร
องค์เชียงชุมมโหรีญวน 15 พระยาราชมโหรีจีน 6 พระยารามัญมโหรีมอญคนเพลงมอญ
ชาย 2 หญิง 4 พิณพาทย์ 9 หลวงพิพิธวาทิมโหรีเขมรชาย 4 หญิง 3 หมื่นเสนาะภูบาลพิณ
พาทย์ 5 รามัญ 5 ลาว 12 ”

ปีพาทย์มอญที่มีอยู่ในเมืองไทยประจำตำบลต่าง ๆ อันเป็นถิ่นที่อยู่ของชาวมอญนั้น
หลายอย่างที่ได้เพิ่มเติมวิวัฒนาการขึ้นตามแบบของปีพาทย์ไทย ในสมัยกรุงศรีอยุธยา กรุงธน
บุรี และสมัยรัชกาลที่ 1-2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ วงปีพาทย์มอญก็คงมีอยู่เพียงเทียบได้กับวง
ปีพาทย์เครื่องห้าของไทยเท่านั้น คือ

1. ปี่มอญรูปร่างคล้ายปี่ชวา แต่ใหญ่กว่าและมีลำโพงเป็นทองเหลือง
2. ระนาดเอกรูปคล้ายของไทย ซึ่งแต่เดิมไม่มี แต่ได้มาจัดวางตามแบบของวง
ปีพาทย์ไทย จึงได้นำระนาดเอกเข้ามาผสมด้วย
3. ม้องวง ลักษณะวงโค้งขึ้น 2 ข้าง ตัวร้านแกะสลักกลดลายปิดทองประดับกระจก
งดงาม ทางด้านซ้าย (ของคนตี) มักแกะเป็นรูปกษัตริย์รับนาค เรียกกันว่า “หน้าพระ” (ด้วย
ลักษณะของม้องมอญที่นี้แหละที่ทำให้ผู้ไม่รู้เรียกปีพาทย์นางหงส์)
4. ตะโพนมอญ รูปคล้ายตะโพนไทยแต่ใหญ่กว่า
5. เปิงมางคอก มีหลายลูก (โดยมากมี 5 ลูก) เทียบเสียงสูงต่ำเรียงลำดับแฉวงกับ
คอกเป็นวงล้อมตัวผู้ตี และมีเครื่องประกอบจังหวะคือ จิ้ง ฉาบ และโหม่งเหมือนของไทย
แต่โหม่งนั้นในภายหลังฝ่ายรามัญได้เพิ่มเป็น 3 ลูก มีเสียงสูงต่ำ 3 เสียง คล้ายม้องระเบ็งของ
ไทย

ในสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ไทยได้เพิ่มระนาดทุ้มกับม้องวงเล็กในวง
ปีพาทย์ไทยขึ้น เรียกว่าปีพาทย์เครื่องคู่ ฝ่ายปีพาทย์มอญก็เพิ่มบ้างเช่นเดียวกัน แต่ม้องวงเล็ก
ของมอญก็ดำเนินรูปลักษณะเป็นโค้งขึ้นตามแบบมอญ

ต่อมาถึงสมัยรัชกาลที่ 4 ปีพาทย์ไทยเพิ่มระนาดทุ้มเหล็ก กับระนาดเอกเหล็กขึ้นใน
วง เรียกว่าปีพาทย์เครื่องใหญ่ ฝ่ายปีพาทย์มอญก็เพิ่มระนาดทุ้มเหล็ก และระนาดเอกเหล็กโดย
รูปเดียวกับของไทยขึ้นบ้าง และได้ใช้บรรเลงกันอยู่จนปัจจุบันนี้

ในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งตรงกับชาติฝรั่งเศส และอังกฤษได้ล่าเมืองขึ้น ไทยได้เสียดิน
แดนบางตอนเพื่อแลกกับความอยู่รอดของประเทศไทย ในตอนนั้นเองได้มีชาวมอญ 3 พี่น้องเข้า
มาทางจังหวัดตาก มาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ตำบลสามโคก เท่าที่ทราบนามแน่ชัดมีเพียง 2 ท่าน

คือครูสุ่ม และครูเงิน ซึ่งเป็นต้นตระกูลของนามสกุล “คนตรีเจริญ” ครูสุ่ม และครูเงินนี้ ในตอนแรกพูดไทยไม่ได้เลย ต่อมาได้ย้ายนิवासถานมาอยู่ที่ใกล้คลองข้างวัดสระเกศ

หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้ให้ความอนุเคราะห์ โดยครูหลวงประดิษฐไพเราะได้ต่อเพลงไทยให้กับครูสุ่ม และครูสุ่มก็ได้ต่อเพลงมอญให้กับหลวงประดิษฐ์ไพเราะ ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนเพลงกัน ต่อจากนั้นมาเพลงมอญก็ได้แพร่หลายออกไป โดยหลวงประดิษฐ์ไพเราะ ซึ่งท่านมีลูกศิษย์มาก ขณะนั้นปีพาทย์มอญในกรุงเทพฯ ก็มีเพียง 2 วงคือ วงของครูสุ่ม และวงของครูหลวงประดิษฐ์ไพเราะ

วงของครูสุ่ม ทำประจำอยู่ที่วัดสระเกศ

วงของหลวงประดิษฐ์ไพเราะ ทำประจำอยู่ที่วัดเทพศิรินทร์

นอกจากนั้นก็มีเกิดขึ้นอยู่ในตำบลต่าง ๆ อันเป็นถิ่นที่อยู่ของชาวมอญอาศัยอยู่คือ

1. ตำบลสามโคก จังหวัดปทุมธานี
2. ตำบลปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
3. ตำบลบางไส้ไก่ (ใกล้วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา)
4. ตำบลปากลัด อำเภอบางปะอิน

ทั้ง 4 ตำบลนี้ การบรรเลงทำนองเพลงและลีลาผิดเพี้ยนกันไปเป็นบางตอน เนื่องจากการถ่ายทอดมาไม่เหมือนกัน มือไม่จึงฝึกกัน แต่มือหรือทางที่นิยมนั้นเป็นเพลงของเมืองปทุมธานี ที่เป็นที่นิยมนั้นเพราะลูกศิษย์ของครูหลวงประดิษฐ์ไพเราะอยู่ที่ปทุมหลายคน และยังมีอยู่ที่จังหวัดอื่น ๆ อีกมาก ส่วนมากคณาจารย์ทางดนตรีไทยยกย่องเพลงมอญเมืองปทุมธานี ถือว่าเพลงไพเราะและมีเพลงมากกว่าตำบลอื่น ๆ

ปีพาทย์มอญที่เราเห็นอยู่ในปัจจุบันนี้ มีการผสมวงดังนี้คือวงปีพาทย์เครื่องห้า วงปีพาทย์เครื่องคู่ และวงปีพาทย์เครื่องใหญ่ ซึ่งคนไทยเรานี้เองที่ทำให้ปีพาทย์มอญมีความเจริญควบคู่กับปีพาทย์ไทย โดยนำเอาเครื่องดนตรีของไทย เช่นระนาดเอก (ไทย), ระนาดทุ้ม (ไทย), พ้องวงเล็ก (ไทย), ระนาดเอกเหล็ก (ไทย), ระนาดทุ้มเหล็ก (ไทย) เข้ามาผสม จึงทำให้เหมือนการผสมวงของปีพาทย์ไทย

ปีพาทย์มอญ ชาวมอญเขาก็ใช้เป็นเครื่องบรรเลงประจำชาติทุกโอกาสที่มีการแสดงไม่ว่าแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ หรืองานฤกษ์ใด ๆ ตลอดจนงานศพ การทรงเจ้าเข้าผี ตามลัทธิประเพณีของเขา สิ่งที่จะจำแนกให้ผิดแผกกันไป ระหว่างงานมงคลหรืออวมงคลนั้นขึ้นอยู่กับเพลง เพลงของมอญมีที่ใช้เฉพาะหลายอย่าง และเป็นแบบแผนจนชาวมอญเกือบจะทุกคน

เขาฟังเพลงของเขาออก เมื่อได้ยินเสียงปี่พาทย์บรรเลง ก็จะได้รู้ได้ทันทีว่าเวลานี้กำลังทำอะไรอยู่ในงานนั้น

ส่วนความยึดถือที่รู้สึกในจิตใจของชาว ไทยในเวลานี้ เห็นว่าปี่พาทย์มอญใช้สำหรับงานศพเท่านั้น จะใช้งานอื่นไม่ได้เลย และเราก็ถือนั่นกันดังนี้จริง ๆ ใครมีงานศพจึงจะใช้ปี่พาทย์มอญบรรเลง หากงานอื่นแล้วไม่ยอมใช้เป็นอันขาด แท้ที่จริงปี่พาทย์มอญก็เป็นเครื่องบรรเลงชนิดหนึ่ง ซึ่งใช้ประกอบได้ทุกโอกาสแม้ในงานมงคลใหญ่ๆ ของไทยในสมัยโบราณก็เคยใช้ปี่พาทย์มอญบรรเลง เช่นงานฉลองพระแก้วมรกต ในรัชกาลสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ที่ชาวไทยในสมัยหลัง ๆ ยึดถือกันแน่นแฟ้นว่า ปี่พาทย์มอญสำหรับเฉพาะงานศพ ก็เนื่องมาจากพระราชพิธีที่ใหญ่โต ถึงแก่กรณีที่ปี่พาทย์ของเอกชนเข้าร่วมบรรเลง ในสมัยหลัง ๆ นี้ไม่มีงานอื่น มีอย่างเดียวแต่งานพระบรมศพที่ออกพระเมรุกลางกรุงเท่านั้น งานพระราชพิธีอื่น ๆ ที่มีปี่พาทย์ประกอบก็มีแต่ปี่พาทย์ไทย ซึ่งเป็นปี่พาทย์หลวงที่เรียกว่าปี่พาทย์เวรเท่านั้น ประกอบร่วมกับกลองแขก และแตงโม้ง แม้ในงานพระเมรุปี่พาทย์หลวงประกอบ พระเมรุก็บรรเลงแต่เฉพาะเวลาทรงธรรมเท่านั้นหาได้บรรเลงประกอบยาม หรือประกอบเรื่อย ๆ ไปอย่างงานศพสามัญไม่ แม้เวลาถวายพระเพลิงก็ไม่ประกอบ เพราะแบบแผนมีมาเช่นนี้ เพราะฉะนั้นในงานพระเมรุนี้ ทางมหาดไทยหรือผู้เป็นใหญ่ฝ่ายสามัญ จึงเกณฑ์ปี่พาทย์ของสามัญให้มาตั้งประกอบ 4 ทิศของพระเมรุ และบรรเลงเป็นระยะ ๆ ไป เช่นเดียวกับมหรสพที่แสดงอยู่ภายนอก

เรื่องการเอาอย่างเป็นโรคอย่างหนึ่งของมนุษย์ เมื่อเห็นว่างานพระบรมศพมีปี่พาทย์มอญประกอบ ฟังกระหึ่มดูครึ้มใจดี ต่อมางานพระศพเจ้านายบางพระองค์ เจ้าภาพก็หาปี่พาทย์มอญมาประกอบบ้าง ต่อจากพระศพเจ้านายก็ถึงศพขุนนาง ข้าราชการ แล้วก็ลงมาถึงศพของราษฎรสามัญที่มีฐานะพอจะหาปี่พาทย์มอญบรรเลงได้ เพราะในสมัยก่อนปี่พาทย์มอญมีอยู่แต่ในตำบลบ้านของมอญ และผู้บรรเลงก็เป็นมอญล้วน ๆ อันเรื่องการทำศพของบุพการีแล้ว มักจะทำกันเสียอย่างที่ว่าเสียเท่าไรเสียไป ถึงแม้ทุนทรัพย์จะขอบแยกก็พยายามแข่งกันทำขึ้นจนได้ ด้วยหวังเสริมเกียรติของผู้ตาย ความนิยมมีปี่พาทย์มอญในงานศพจึงค่อย ๆ ทวีขึ้นทุกที เมื่อประชาชนชาวไทยนิยมมีปี่พาทย์มอญในงานศพกันมากขึ้น เป็นหนทางที่จะเพิ่มอาชีพของผู้มีวงปี่พาทย์ไทยได้ดี เจ้าของปี่พาทย์ไทยจึงสร้างปี่พาทย์มอญ และให้ศิลปินไทยฝึกหัดรำเรียนเพลงมอญสืบมา วงปี่พาทย์มอญจึงมาแพร่หลายอยู่ในเมืองไทยจนเกือบทั่วทุกจังหวัด

และความรู้สึกในเรื่องปีพาทย์มอญใช้ได้แต่เฉพาะงานศพ ก็ติดแน่นอยู่ในจิตใจของชาวไทยจนทุกวันนี้

เพลงที่ใช้บรรเลงในโอกาสต่าง ๆ

ดนตรีไทยเป็นวัฒนธรรมคู่กันกับคนไทย วัฒนธรรมนั้นเกี่ยวข้องกับคนตรามากในฐานะที่ปีพาทย์มอญตกมาอยู่ในประเทศไทยก็เป็นของคู่กับคนไทยด้วยนับตั้งแต่เกิดจนตาย คนตรามีส่วนเกี่ยวข้องโดยตลอด เช่น เมื่อเกิดมาก็มีคนตรึกลง ถ้าเป็นลูกเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินแล้วก็ต้องประโคมรับขวัญ มีพิธีขึ้นพระอุ และเมื่อจะบรรทมก็ต้องมีขอสามสายห่อล้อมพระบรรทม ดังนี้ เป็นต้น ถ้าเป็นลูกชาวบ้านธรรมดาเวลาจะนอนก็ต้องมีบทห่อล้อม พอโตขึ้นสักหน่อยก็ต้องมีการโกนจุกใช้คนตรีกันอีก ต่อจากนั้นถึงเวลาบวชก็ใช้ปีพาทย์อีก ไม่ใช่ปีพาทย์อย่างเดียว คราวนี้มีทั้งกลองยาวสำหรับแห่นาคไปวัดเสร็จ ต่อจากนั้นถึงเวลาแต่งงานก็ต้องมีมโหรีหรือเครื่องสายกล่อมหอให้ครีครื้น (มโหรีของมอญก็มีเหมือนกัน) ซึ่งใช้เครื่องบรรเลงคล้ายกับไทย ต่อมาก็ทำบุญบ้าน ทำบุญวันเกิดสารพัด คนตรึเข้าไปแทรกอยู่ในทุกมุมของชีวิตได้ยศศักดิ์อะไรมาก็มีคนตรึกลง ในสมัยก่อนถึงไม่มีงานอะไรมาก็มีคนตรึกลง ในสมัยก่อนถึงไม่มีงานอะไร กลางคืนก็เล่นมโหรีปีพาทย์กันสนุกสนาน สำหรับคนไทยนั้นจนกระทั่งบ้านปลายของชีวิต คนตรึก็ตามไปตลอดและไปจบเอาตอนประโคมศพ เสียงปีพาทย์เวลาประโคมศพนั้นมันเยือกเย็นอย่างบอกไม่ถูก ยิ่งตอนจุดศพแล้วยิ่งวังเวงไปทั้งวัด

ในทางดุริยางค์ไทยมีหลักวางไว้ว่า เสร็จพิธีประเพณีนั้นต้องใช้เพลงนั้น ๆ จะปะปนกันไม่ได้ (ปีพาทย์มอญก็เช่นเดียวกัน) และบอกไว้ว่า เสร็จพิธีนั้นต้องบรรเลงเพลงอย่างนั้นเช่น ถ้าจะต้องสวดมนต์เย็น ปีพาทย์ก็ต้องทำเพลงชุด “โหมโรงเย็น” เป็นการอัญเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายลงมาให้เป็นสิริมงคลในพิธี และยังเป็นการประกาศให้ชาวบ้านรู้ด้วยว่าที่นี่จะมีการสวดพระพุทธรูปมนต์เย็น การรับพระ ส่งพระ ดักบาตร พระฉัน ฯลฯ เหล่านี้มีเพลงเฉพาะประกอบทั้งสิ้น แม้แต่พระเทศน์ก็มี เช่น พระขึ้นธรรมมาสน์ ต้องบรรเลงเพลง “สาธุการ” พอพระเทศน์จบ บรรเลงเพลง “กราวรำ” ดังนี้ เป็นต้น

โอกาสแสดง หมายความว่า แสดงในโอกาสอะไร แต่งงานหรือขึ้นบ้านใหม่เหล่านี้การบรรเลงจะไม่เหมือนกัน เพลงสำหรับแต่งงานควรจะเป็นเพลงที่สนุกสนาน ไม่เศร้าโศก เพลงสำหรับขึ้นบ้านใหม่ ก็ควรจะเป็นเพลงที่เป็นมงคลทั้งเนื้อร้องและทำนอง ถ้าเป็น

งานศพก็ต้องบรรเลงเพลงเศร้า ๆ บ้าง หรือไม่ก็เป็นด้นนางลอย เป็นต้น ถ้าเป็นงานฉลองก็ใช้ได้ทุกชนิด

เพลงที่บรรเลง ไม่ควรบรรจุเพลงซ้ำ ๆ บรรเลง ถ้าเป็นการแสดงที่มีคนดูมาก เช่น ถ้าจะบรรเลงเพลงเถา ก็ไม่ควรใช้เพลงที่อัดอาด เช่น สูดสงวน นางครวญ เป๊าะ จะเข้หางยาว อย่างนี้ถึงแม้จะเป็นเถา ก็ควรจะเล่นเพลงหางเครื่องมาก ๆ ออกเพลงเร็วให้คนฟังเกิดความสนใจ เพลงที่ควรจะบรรเลงเมื่อมีคนดูมาก ๆ ก็คือ แจกโศคนธรรพ์ แจกกลพบุรี ทวยชนอกเถา เจริญ ทวยชนวนเถา

ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นหลักการบรรเลงของเครื่องดนตรีไทย และการบรรเลงเพลงที่จะไม่ทำให้คนฟังเบื่อ

แต่สำหรับปีพาทย์มอญ ก็มีหลักวางไว้ว่า พิธีนั้น ๆ จะต้องใช้เพลงนั้น ๆ จะปะปนกันไม่ได้ เช่น

พิธีงานศพ จะเริ่มตั้งแต่ยกศพขึ้นตั้งจนถึงเผาศพ

เพลงที่ใช้ประกอบงานศพ

เพลงยกศพหรือเชิญผี - เชิญศพขึ้นตั้ง

เพลงชุมเปรี้ยะ - สำหรับใช้ประกอบศพ (ยังมีเพลงอื่น ๆ อีกมาก)

เพลงประจำวัด - สำหรับใช้เป็นเพลงแรกของงานศพหลังจากการยกครู

เพลงขำคำ - สำหรับใช้บรรเลงในเวลาพลบค่ำ เป็นเพลงที่นักดนตรีจะใช้
อวดฝีมือกัน

เพลงพระฉัน - สำหรับใช้บรรเลงตอนพระฉัน ไม่ว่าตอนเช้าหรือตอนเพล
เพลงนี้รวมไว้หลายเพลงเป็นชื่อภาษามอญ ดังนี้

1. แกะกอมเปรียง
2. แกะกุ่มเมี่ยง
3. เปะเพี้ยะพลู
4. นอมทอ ๆ

เพลงยกตะลุ่ม - สำหรับใช้เป็นเพลงส่งพระเมื่อพระฉัน และให้พรเสร็จแล้ว

เพลงย่ำเตียง - สำหรับใช้เป็นเพลงบรรเลงตอนหลังเที่ยง เมื่อรับประทาน
อาหารกลางวันแล้ว เพลงนี้มีเพลงย่อยรวม 12 เพลง ซึ่ง
เพลงย่ำเตียงนี้ยังใช้สำหรับประกอบการรำมอญด้วย เพลง
ย่อยใน ย่ำเตียง (เรียกเป็นชื่อมอญ) มีดังนี้

1. เต๊ะระราว	2. โปยสะกา
3. ราวเต๊ะเจ็ด	4. สะเทิด
5. เต็ดเจิง	6. เตะโปยสะกอ
7. ระสะเถิด	8. อะถวยละ
9. ปามิเต็ด	10. ละหะโก
11. เตะเต็นอัว	12. ทาสะโกย

(เป็นเพลงรำมอญของชาวปากเกร็ด)

ชื่อเพลงปี่พาทย์มอญ “แบบรามัญ” ของชาวปากกลัด

การบรรเลงเพลงมอญ “ย่ำเช้า” เป็นการบรรเลงบอกให้ทราบว่าถึงงานศพ

เพลงที่ 1	เพลงกงเป็น
เพลงที่ 2	เพลงคังเงิน
เพลงที่ 3	เพลงอาฮัน
เพลงที่ 4	เพลงแควกโป๊ส

พิธีการ เมื่อศพขึ้นดั่งเรียบร้อยแล้ว จะต้องรำให้กับเจ้าที่และผู้ล่วงลับไปแล้วให้
เข้ามาประทับ

เพลง ประจำวัด

เพลง ประจำบ้าน

141

เพลงยกศพ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล : นายพุทธะ ณ บางช้าง
วัน เดือน ปีเกิด : 4 มีนาคม 2496
ภูมิลำเนา : จังหวัดสระบุรี
ที่อยู่ : 1/4 ถ.รัฐนิเวศน์ ต.บางปรอก อ.เมือง จ.ปทุมธานี
ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2506 : จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนอนุบาลสระบุรี
อ.เมือง จ.สระบุรี
พ.ศ. 2517 : จบนาฏศิลป์ชั้นสูง จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร
กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2523 : จบการศึกษามัธยมศึกษา จากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
พ.ศ. 2540 : กำลังศึกษาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จากมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน : อาจารย์ระดับ 7
ประจำภาคดนตรี
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาเขตกรรณิ ในพระบรมราชูปถัมภ์
จ.ปทุมธานี

วิเคราะห์เพลงมอญในพิธีศพ

บทคัดย่อ
ของ
พุทธะ ณ บางช้าง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกมานุษยวิทยามหาวิทยาลัย
มีนาคม 2542

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาและวิเคราะห์เพลงมอญที่ใช้ในพิธีศพ 4 เพลง คือ เพลงประจำวัด เพลงประจำบ้าน เพลงเชิญผี และ เพลงยกศพ ทางของครูสุ่ม คนตรีเจริญ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและวิเคราะห์ทำนองร้องมอญวงใหญ่โดยใช้การพรรณาวิเคราะห์จากการนำข้อมูลที่บันทึกเทป แล้วบันทึกเป็นโน้ตไทย

การดำเนินการวิเคราะห์เริ่มจากการรวบรวมข้อมูลโดยการบันทึกเทปทางร้องมอญวงใหญ่เพลงมอญในพิธีศพทั้ง 4 เพลงจากพันเจ้าอากาศเอกวีระ คนตรีเจริญมาศึกษาข้อมูลทั้งจากการสัมภาษณ์ จากเอกสาร และข้อมูลเพลงแล้วศึกษาวิเคราะห์ตามหัวข้อต่อไปนี้.

1. วิเคราะห์การแบ่งทำนองเพลง
2. วิเคราะห์บันไดเสียง
3. วิเคราะห์วรรคเพลงและลูกตก
4. วิเคราะห์รูปแบบทำนอง
5. วิเคราะห์รูปแบบจังหวะ

ผลการศึกษาวิเคราะห์ค้นพบดังนี้

1. การแบ่งทำนองของเพลงมอญมีการแบ่งออกเป็นประโยคเพลงและท่อนเพลงในส่วนที่ใหญ่ขึ้น
2. บันไดเสียงของเพลงมอญทั้ง 4 เพลงมีบันไดเสียงที่แตกต่างกันคือ
 - 1). เพลงประจำวัด ใช้บันไดเสียง ฟา , โด และ ซอล เป็นหลัก
 - 2). เพลงประจำบ้าน ใช้บันไดเสียง ฟา และ โด เป็นหลัก
 - 3). เพลงเชิญผี ใช้บันไดเสียง โด และ ฟา เป็นหลัก
 - 4). เพลงยกศพ ใช้บันไดเสียง โด และ ที เป็นหลัก
3. วรรคเพลงและลูกตกของเพลงมอญที่พบส่วนใหญ่จะเปลี่ยนตามบันไดเสียงของบทเพลง ทำให้เกิดสำเนียงที่แตกต่างกันออกไปจากเพลงไทย
4. รูปแบบทำนองของเพลงมอญมีการใช้เสียงหลัก 5 เสียง คือ โด , เร , มี , ซอล , ลา และใช้เสียงฟา และเสียง ที เป็นเสียงรอง หรือ เสียงจรเพื่อบ่งบอกสำเนียงมอญ
5. รูปแบบจังหวะของเพลงมอญจะมีกระสวนของบทเพลงในทำนองขึ้นเพลงและจบซึ่งแตกต่างจากเพลงไทย คือมีลูกกระโดดเพื่อหลบหลุม.

AN ANALYSIS OF MON SONGS USED IN FUNERAL CEREMONY

AN ABSTRACT

BY

BHUDTHA NA-BANGCHANG

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Arts degree in Ethnomusicology
at Srinakarinwirot University
March 1999

This research was conducted to study and analyse four Mon-songs used in funeral ceremony; they were : Pleng Pracham Wat, Pleng Pracham Ban, Pleng Choen Phee, and Pleng Yok-Sop . These four songs were Khru Sum Dontri-charoen type and were played by Flight Sergeant Weera Dontri-charoen.

The objectives of this thesis were :

1. To analyse the melody dividing.
2. To analyse the scales.
3. To analyse phrasings and their ending tones.
4. To analyse the melodic pattern.
5. To analyse rhythmic pattern.

Interviews , documents study , recording and transcriptions four Mon songs (which were in Thai notation notes) were determined as data collection. Descriptive analysis was applied to study and analyse all the data.

The results of this research found as followings :

1. Melody of the Mon songs were divided into sentences and in the larger movements.
2. There were different scales among these four Mon songs;
 - 1). Pleng Pracham Wat , mainly scales were : fa , do and sol scales.
 - 2). Pleng Pracham Ban , mainly scales were : fa and do scales.
 - 3). Pleng Choen Phee , mainly scales were : do and fa scales.
 - 4). Pleng Yok-sop , mainly scales were : do and te scales.
3. Cadence and tonic of Mon songs were found that ; mostly they would be changed accordingly to scales , and this made Mon songs sound different from Thai songs .
4. Forms of rhythm of Mon songs ; found that five notes were used mainly, they were do , re , mi , sol and la . As the Mon accent , fa and te were used as minor notes.

5. Forms of melody of Mon songs would be composed of similarly appearances both at the beginning of the songs and at the end of the songs . There were also substitute-notes which were difference from Thai songs .